

نهی در محقق

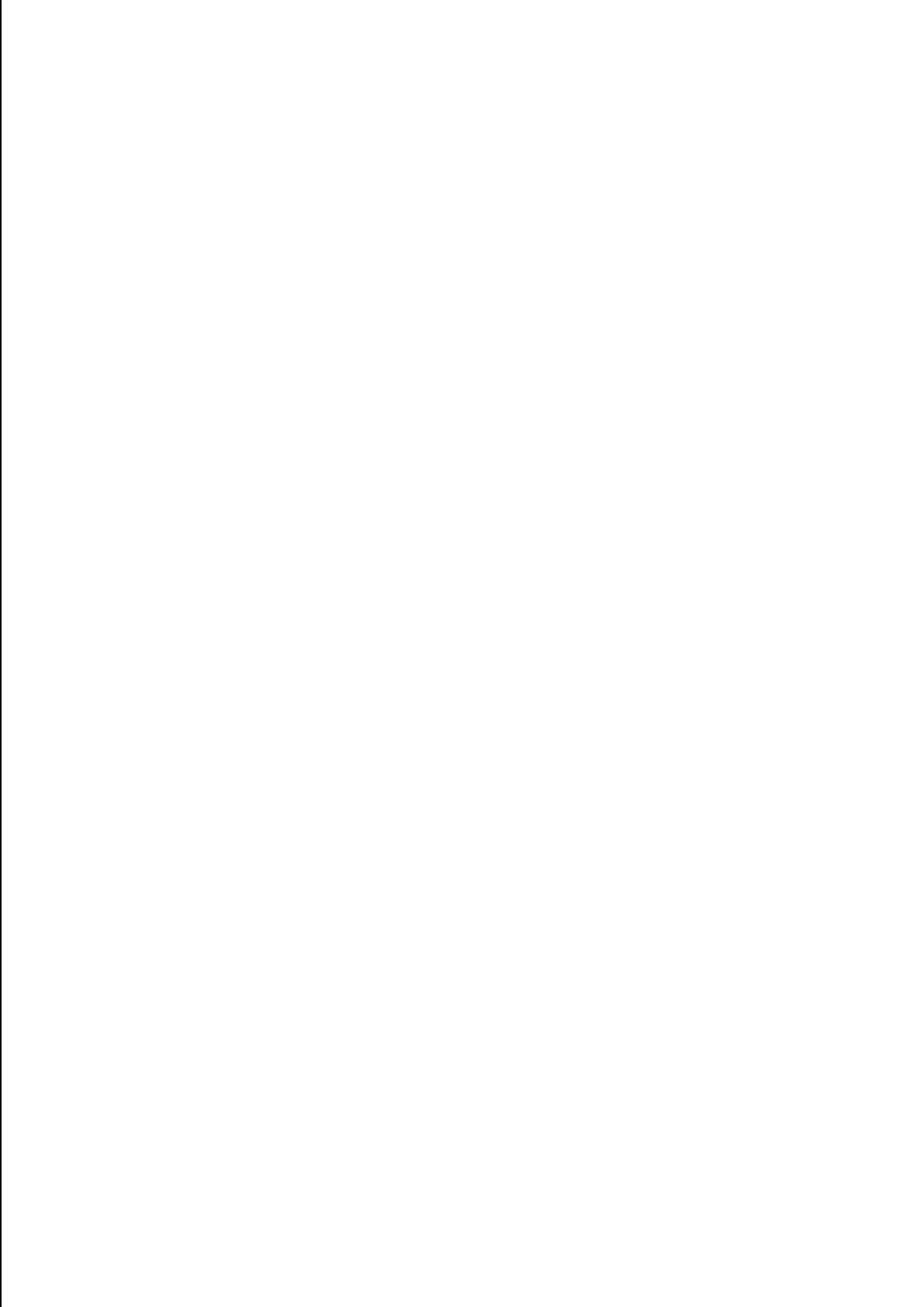
ویژه نامه استاد گنجره بزرگداشت

شهرید آیت الله سید محمد علی مبارکه او (ره)

آبان ماه ۱۳۹۸

- مبارکه او استاد او برادر بزرگوار من است که شهر مبارکه
- مبارکه آیت الله سید محمد علی مبارکه او (ره)
- مناقبات از شهید آیت الله مبارکه او (ره)
- خاطرات و مصاحبه مبارکه او به آیت الله خاتون جهان
- چرا و چگونه آیت الله مبارکه او (ره) به زندان رفتند
- روایت مبارکه او از خاطرات بزرگوار مبارکه او (ره)
- حاضر جوانی مبارکه او در ملاقات با آیت الله
- مبارک ویژه امام زمان (عج) به مبارکه او در سفر به تنگه
- مناقبه مبارکه او در حضور گمشده رهبر صد
- ترویج هنر و فرهنگ مبارکه او در کتاب و مقاله
- ملاقات و ملازمت مبارکه او با آیت الله سید محمد کاظم
- چرا و چگونه مبارکه او به شهادت رسیدند

اسلام از اسلام

محرمان

ویژه نامه کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)

مدیر مسئول ..... علیرضا اسلامی فر
روابط عمومی ..... محمد جواد باقری
تهیه خبر ..... احمد رضا باقری
عکاس ..... محمد بهرامی کرکوندی
طراحی و صفحه بندی ..... سید رسول موسویان
چاپ ..... انتشارات دارخوین
تعداد ..... ۱۰۰۰ نسخه

این ویژه نامه با حمایت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان

منتشر گردیده است.

و با تشکر از:

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - مجلسی

شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه

دفتر امام جمعه شهرستان مبارکه

اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان مبارکه

مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان

مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان

شهرداری و شورای اسلامی شهر مبارکه

شهرداری و شورای اسلامی شهر اصفهان

فرمانداری شهرستان مبارکه

شرکت فولاد مبارکه

موسسه فرهنگی هنری سبحان

شرکت اوج هنر بومرنگ

کانون تبلیغات نگارستان مهر

فهرست مطالب

- ۳ ..... مبارکه ای ستاره ای پرفروغ بر تارک شهر مبارکه
- ۵ ..... معرفی پدر و برادران آیت الله مبارکه ای (ره)
- ۶ ..... میر سید علی جد امجد آیت الله مبارکه ای (ره)
- ۷ ..... اساتید آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)
- ۸ ..... تالیفات ارزشمند آیت الله مبارکه ای (ره)
- ۹ ..... سفرهای مصلحانه مبارکه ای به اقصی نقاط جهان
- ۱۰ ..... چرا آیت الله مبارکه ای (ره) به هندوستان سفر کرد؟
- ۱۱ ..... چرا و چگونه آیت الله مبارکه ای (ره) به زندان رفت؟
- ۱۲ ..... روایت مبارکه ای از خطرهای مرگبار سفر به دور دنیا
- ۱۳ ..... درخواست اصلاحات در حوزه های علمیه توسط مبارکه ای
- ۱۴ ..... حاضر جوابی مبارکه ای در ملاقات با ابن سعود
- ۱۶ ..... عنایت ویژه امام زمان (عج) به مبارکه ای در سفر به مکه
- ۱۷ ..... حضور مبارکه ای در ملاقات رضاخان با شهید مدرس (ره)
- ۱۹ ..... گزارش مبارکه ای از افکار جمود وهابیت
- ۲۰ ..... خطابه مبارکه ای در حضور گاندی رهبر هند
- ۲۱ ..... نبوغ هنری فوق العاده مبارکه ای در خط و نقاشی
- ۲۲ ..... ملاقات و ملازمت مبارکه ای با آخوند ملا محمد کاشی
- ۲۴ ..... تکفیر مبارکه ای بخاطر مخالفت با «قمه زنی»
- ۲۵ ..... عنایت امام عصر (عج) به مبارکه ای در قحطی اصفهان
- ۲۶ ..... روایت مبارکه ای از علت ورودشان به منبر وعظ و خطابه
- ۲۶ ..... روایت مبارکه ای از دعوتش به کنفرانس « شیعه آل اندیا»
- ۲۹ ..... چرا و چگونه مبارکه ای به شهادت رسید؟
- ۳۰ ..... خاطره و خواب عجیب مرحوم صداقت (ره) از مبارکه ای
- ۳۱ ..... حسن بیان مبارکه ای در بیان سید مصلح الدین مهدوی
- ۳۲ ..... مبارکه ای در بیان و شعر عبد الحسین آیتی (آواره)
- ۳۵ ..... یادکردی از مبارکه ای در سالنامه گنجینه زاینده رود

نحوه سخنرانی های جذاب مبارکه ای باعث شد که او را با عناوینی همچون «سلطان المتکلمین» و «ابوالکلام» یاد کنند ، به گفته مولف «تذکره القبر اصفهان» او واعظی شیرین بیان و گوینده ای فصیح زبان بود، تصاویر بجا مانده از منبرهای این عالم سخنور در ماه رمضان ۱۳۰۵ شمسی در مسجد حکیم اصفهان که صحن آن مملو از مردان و زنان اصفهانی است ، گویایی این مطلب می باشد.

این عالم ادیب همچین داری طبع شعری زیبا و پرنغز بوده و در سروده های خود به «صفایی» تخلص می نموده است. ایشان مجموعه اشعار خود را در کتابی با عنوان «دیوان اشعار صفایی» جمع آوری که اخیرا به همت ستاد کنگره این اشعار به همراه دیگر اشعار متفرقه ایشان، در مجموعه ای تحت عنوان «گزیده اشعار صفایی» به زیور طبع آراسته است

این فاضل پر تلاش در حوزه هنر نیز دارای ابتکار و سرآمد عالمان عصر خود بوده است، نقاشی مینیاتوری داستان حضرت موسی (ع) و اژدها و همچنین نحوه نگارش زیبای تالیفات، نمونه خطوط کوفی و خوشنویسی های بجامانده از ایشان ، نشانگر ذوق و نبوغ هنری آیین عالم روشنفکر می باشد.

از آنجا که عصر آیت الله مبارکه ای همزمان با زمام داری احمد شاه، رضاشاه و اوایل پهلوی دوم بوده است ، ایشان همواره با بیان نقادانه خود بر روی منابر و همچنین قلم نافذ در نوشته ها و سرودن اشعار، به موضع گیری در مقابل دخالت های دول استعماری بویژه انگلیس خبیث و گوشزد نمودن منکرات حکومتی همچون بی بندوباری، مبارزه بدحجابی و لزوم پوشش نقاب ویژه زنان ، مبادرت می ورزد ، چنانچه در دومین سال سلطنت حجاب ستیز پهلوی اول ، اقدام به توشتن کتابی با عنوان «سرداق دوشیزگان و سعادت ایرانیان» نمود که خشم دربار ستمشاهی را در بر داشت

این عالم مجاهد که مدتی نیز به اتهام صراحت لهجه در منابر و سخنرانی های خود اگرچه مردم دون را عقیده این باشد ولیک روح «صفایی» عقیده این دارد گرفت «مجلس شورا» عزای کشور را برای من نه فقط روز، چون شب تار است شبان رعیت هر کشوری، شهنشاه است که شاه داده ترقی ، به اهل هر کاری که این رویه رسد، عاقبت به ناچاری بخواند سوره ی رحمان، «مدرس» قاری تمام کشور ایران ، سیه از این تازی شبان ملت ما، گشته گرگ خونخواری

در زندان اصفهان و مدرسه ملا محمد جعفر مشهد محبوس بوده است ، در خصوص اسلام ستیزی و اقدامات به ظاهر متجددانه پهلوی اول ، نظیر احداث راه آهن، کشف حجاب زنان ، متحدالشکل نمودن لباس روحانیون و جباری کردن کلاه پهلوی ، در قالب شعر، چنین فریاد می گوید:

آیت الله مبارکه ای یکی از عالمان دینی سده اخیر شیعه است که در رشته های هنری همچون نقاشی و خوشنویسی گوی سبقت را از دیگر عالمان عصر خود برده است ، تابلوی خوشنویسی معروف به «سرشماری فوت ابنای بشر» و همچنین خطوط و خوشنویسی به جا مانده از ایشان به سبک های قدیم (خطوط کوفی ، میخی و لاتین) و همچنین سبک های متأخر (خطوط نسخ ، نستعلیق، ثلث ، رقاع و ریحان) که بعضا در کتاب ارزشمند «ثمرات العلوم» خودنمایی می کند ، نشانگر ذوق و نبوغ هنری این عالم هنرمند اصفهانی است.

آیت الله مبارکه ای همچین در رشته ی نقاشی دارای ذوق هنری چشمگیری بوده است. برای مثال نقاشی مینیاتوری داستان حضرت موسی (ع) و اژدها چشم ها را مینوراد. نیز نقاشی از چهره ی پدر ارجمندشان میر سید علی (ره) و دیگر یادگارهای هنری ایشان بیانگر ذوق خدادادی این هنر در وجود این عالم بزرگوار می باشد.

موضوع سیاحت و جهانگردی یکی از موضوعاتی است که مبارکه ای را از عالمان هم عصر خود متمایز نموده است ، مجموعه این سفرهای اعجاب انگیز و طاقت فرسا که

معظم له در مقدمه کتاب «ثمرات العلوم» و در نقشه ترسیمی در پایان این کتاب ارزشمند ذکر نموده است، کشورهای چین، ژاپن، هندوستان، افغانستان، بلوچستان ، ترکیه ، سوریه ، عربستان ، روسیه ، فرانسه ، انگلستان ، ایتالیا ، مصر ، حبشه ، یمن ، کشمیر، فلسطین ، مراکش ، عراق و ... بوده است

آیت الله مبارکه ای در خصوص سفرهای سی ساله خود به دور دنیا چنین می گوید: «اگر ابتدای مسافرت و هجرت خود را از مسقط الرأس خود (مبارکه) محسوب بدارم سی سال عمر خود را در تحصیل دانش و جهانگردی مصروف داشته ام؛ به مصداق: «ما بنعمه ربک فحدث» خداوند عالم مرا از دنیای خود کامیاب فرمود. اندوخته ی این مسافرت ها از جهت روحی و جسمی و منافع دنیوی را اگر بخواهم بنویسم دفترهای بزرگ خواهد شد.»

این عالم سیاح شیعه در این مسافرت های خود ضمن جهانگردی و ملاقات با شخصیت های مطرح آن زمان همچون گاندی رهبر معنوی هند، ملک عبدالعزیز پادشاه حجاز، ملک قاضی پادشاه وقت عراق و شیخ طنطاوی رئیس الازهر مصر، اقدام به ترویج شریعت نبوی و تحکیم اتحاد فرق اسلامی می نموده است

هدف آیت الله مبارکه ای از این سفرهای سی ساله ، کسب علم و دانش ، رشد فکری ، آشنایی با فرهنگ های مختلف مردمان و ایجاد اتحاد بین فرق اسلامی بوده است:

«به همت به سی سال بستم کمر
پی علم و دانش نمودم سفر
به یمن خداوند پروردگار
ز چین تا به لندن شدم رهسپار
پی کسب دانش ز دانشوران
بسودم سر خویش بر آستان
به غیر از خدا هیچ کس را خبر
نباشد ز رنج من اندر سفر
به سی سال خون جگر خورده ام
که گنجی ز رنج فروز برده ام»

این عالم مجاهد سرانجام در روز هفدهم خردادماه ۱۳۲۵ شمسی در سن ۴۹ سالگی پس از عمری تلاش و مجاهدت ، فراگیری علوم جدید و قدیمه ، تالیف دهها عنوان کتاب ، انجام مسافرت های پر مشقت ، ایراد وعظ و خطابه ، مبارزه با سلطنت طاغوت و روشنگری نسبت به گروه های انحرافی و فرقه های ضاله بعد از سخنرانی در سرای حاج کریم بازار اصفهان به طرز عجیبی توسط عوامل بهایی، مسموم و به شهادت می رسند . و پیکر مطهر آن اسطوانه استقامت از مسجد جامع اصفهان تا قبرستان تخت فولاد ، تشییع و در بقعه تکیه تویسرکانی در کنار پدر همسر خود به خاک سپرده می شود و برای همیشه جویندگان معارف و تشنگان مکارم راز وجود خویش محروم می نمایند. با تصویب شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه مقرر گردید نسبت به پاسداشت این عالم جلیل القدر که زادگاهش شهر مبارکه ، خاستگاهش شهر اصفهان و حوزه فعالیتش اقصی نقاط جهان بوده است ، کنگره بزرگداشت معظم له همراه با فراخوان مقالات از سراسر کشور، در روزهای بیست و چهارم و بیست و پنجم آبان ماه سال ۱۳۹۸ شمسی با حضور فرزندان ، بستگان ، جوامع حوزوی و دانشگاهی و عموم علاقمندان در شهرهای مبارکه و اصفهان برگزار گردد ، باشد که بازخوانی شخصیت ، منش و سیره آن عالم سفر کرده ، چراغی باشد فرا روی آیندگان

یادش گرامی و طریق نورانی اش پر رهرو باد

ستاد کنگره بزرگداشت ابوالمعالی آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)

معرفی پدر مکرم و برادران ارجمند آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)

■ پدر: آیت الله میر سید علی موسوی مبارکه ای (ره)

میر سید علی عالمی زاهد بود که به تقوا شهرتی به سزاداشت. ایشان از شاگردان حضرات آیات میرزا عبدالغفار توپسر کانی، میرزا محمد هاشم چهارسوقی، شیخ محمدباقر نجفی، ملا محمدباقر فشارکی و ملا حسن دهنوی بود.

آیت الله میر سید علی از طرف میر سید محمد، امام جمعه وقت اصفهان، به امامت جمعه وقت مبارکه منصوب و از طرف ظل السلطان (حاکم اصفهان) نیز امور قضاوت و ترافع منطقه به او محول شد.

آیت الله سید محمد علی مبارکه ای درباره پدر مکرم خود می نویسد:

« پدر معظم نویسنده، میر سید علی، امام جمعه مبارکه لنجان در زهد و تقوا از نوادر آیام بود، و مزار شریفش مطاف خلائق آن دیار است، ریاست روحانی آن حدود بر وجود او مقرر بود. چند نفری که از ملاهای تازه آن دیار بودند، برای رسیدن به ریاست، شب و روز در صدد تزییع او بودند که شاید خود به جای او به مسند ریاست دست یابند، و دمی از دسیسه برای این کار آسوده نبودند؛ ولی از آن جایی که او آلوده به طمع نبود و از در مال مردم نداشت، این دسیسه ها را سودی نبود؛ ولی آنان روپه ذاتی خود را از دست نمی دادند. با آن که آن مرحوم از همه آنها سن شریفش زیاده بود، و آنها در حکم اولاد او بودند، تمامی آنها را روزگار نابود کرد و مدت بیست سال دیگر با عزت و شخصیت منفرد به ریاست آن دیار مقبول نزد خاص و عام بود»

آیت الله میر سید علی در نوزدهم خرداد ۱۳۱۴ شمسی در سن ۸۴ سالگی بعد از مراجعت فرزندش سید محمد علی از سفر های طولانی، در مبارکه دار فانی را وداع و در ورودی قبرستان مبارکه در بقعه ای خشتی و آجری که در سالهای بعد توسط فرزندشان آیت الله مبارکه ای مرمت شد، بخاک سپرده شد.

■ برادران آیت الله مبارکه ای (ره)

۱. حجت الاسلام والمسلمین مرحوم سید محمد موسوی نسب مشهور به امیرزا آقا در سال ۱۲۷۳ شمسی در مبارکه متولد شد. این عالم عامل که چهار سال از سید محمد علی بزرگتر بود، در حوزه علمیه اصفهان تحصیل نموده و پس از بازگشت به مبارکه تا پایان عمر به ارشاد و هدایت مردم پرداخت. پس از وفات پدر تمام مسئولیت های او را عهده دار گردید و با همتی بلند به ترویج دین و رتق و فتق امور مردم پرداخت. زهد و تقوای او در مدت عمر زبانزد خاص و عام بود. مرحوم امیرزا آقا متجاوز از نود سال عمر کرد و نهایتاً در ۲۰ بهمن ماه ۱۳۶۶ شمسی وفات کرد و در کنار پدر بزرگوار خود میر سید علی در آرامگاه خانوادگی خود در ورودی گلستان شهدای مبارکه به خاک سپرده شد.

۲. حجت الاسلام مرحوم سید خلیل موسوی نسب، مشهور به حاج آقا مبارکه ای. واعظی فاضل و از محترمین اهل منبر بود. وی که چهار سال از آیت الله مبارکه ای کوچکتر بود، پس از فوت برادر به اصفهان آمد و به وعظ و ارشاد و ذکر مصائب و مناقب اهل بیت علیهم السلام پرداخت تا اینکه در روز ۲۸ دی ماه ۱۳۵۴ شمسی در سن ۷۵ سالگی وفات یافت و در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

۳. آقا سید مرتضی موسوی نسب، ایشان مدنی مدیریت مدرسه و مدتی نیز ریاست فرهنگ شهر مبارکه را عهده دار بودند. سید مرتضی موسوی نسب در بهمن ماه ۱۳۶۳ بدرود حیات گفته و در مقبره پدر بزرگوارشان میر سید علی موسوی نسب به خاک سپرده شد.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
آیت الله سید محمد علی مبارکه ای

تذکره آیت الله سید محمد علی مبارکه ای، او پدر بزرگوارشان آیت الله سید علی موسوی نسب، و برادران ارجمندشان حضرات حجج اسلام سید خلیل الله حاجی آقا و سید محمد (آقا) موسوی نسب،

«آیت الله میر سید علی» بانی مسجد پاچشمه مبارک» جد امجد آیت الله مبارک است

را مجروح ساخته، در این حال آقا سید علی رسیده، نظری به شیر کرده، شیر سر خود را به زیر افکنده و در مقابل او آمده، سر بر قدم آقا سید علی نهاده، در آن حال قلاده را به دست خود بر او نهاده و دستی بر سر شیر کشیده، تسلیم صاحبش می نماید.

و باز از جمله اتفاقات این حکایت است که ساربانان که بچه شتری را از او جدا کرده چون محاذی خانه سید علی رسیده شتر فرار کرده، در خانه او رفته، با آنکه درب خانه کوتاه بوده خوابیده و به سینه وارد خانه شده، آنچه تدبیر میکنند بیرون نمی رود، و ساربان قضیه جدایی بچه او را مستور داشته اظهار نمی دارد، یا آنکه متوجه نبوده، آقا سید علی اظهار می دارد: گمان می رود که ظلمی به این حیوان کرده ای. پس از استنطاق وقتی کشف می شود امر کرده، می رود بچه او را می آورد، سپس آن حیوان به طوری که داخل شده بود بیرون می آید.

ولی اینگونه حکایات در زبان اشخاص جاری است و چندان مهم نیست، استقامت نفس و مجاهدات چنانکه گفته شد مهمتر است. از جمله آثاری که از آقا سید علی باقی است چشمه ای است که فیض او الحال قریب صد سال است جاری است، و آن چشمه را در مقابل مسجدی که در بیرون قصبه سابق الذکر ساخته، به دست خود کنده است.

و در آن طرف قصبه مذکوره به واسطه نهری که عبور می کند از غرابب آنکه این چشمه در جنب همان نهر واقع است، و مرکز جوشش آب او به قدر دو سه زرع از سطح نهر مذکور پایین تر واقع شده، و به میزان طبیعی باید آب نهر در آن چشمه نفوذ کند؛ چه آنکه فاصله بین چشمه و نهر به قدر چهار زرع بیش نیست. و آنچه عابری از دانشمندان معرفه الارض از آن محل عبور کرده اند، آن آب را بر تمام آبها ترجیح داده اند، و بسیاری از مردم عوام را عقیده چندان است که در امراض از آب آن چشمه استشفای می کنند.

و الحال دودمان مرحوم آقا میر سید علی از نسل سید محمد علی است از فرزند او سید علی که والد نویسنده است. وفات مرحوم میر سید علی جدّ در سال ۱۲۷۳ واقع شده. مزار بابر کاتش در جنب مسجد او در بالای چشمه سابق الذکر در مبارک واقع است و مردمان را بر آن مزار اراداتی است.

و از جمله وصایای اوست که بر مزارش بقعه ای ساخته نشود و بدون بقعه است منبع: کتاب دانشوران و رجال اصفهان

عالم عامل آیت الله میر سید علی بن میر سید محمد مدفون در مسجد پاچشمه مبارک که جد دوم آیت الله سید محمد علی مبارک است، این شخصیت بزرگ در ابتدای جوانی به حوزه علمیه اصفهان رفته و مدت چهارده سال از محضر حاجی محمد ابراهیم کلباسی (ره) و سید محمد باقر شفتی (ره) استفاده می نماید، میر سید علی که زندگی او معاصر سلطنت محمد شاه و ناصرالدین شاه بود، در شهر مبارک به ارشاد و هدایت مردم پرداخته و همواره به زهد و اخلاص و کرامت معروف بود.

آیت الله میر سید علی در سال ۱۲۷۳ هجری برابر با ۱۲۳۶ شمسی مسجد پاچشمه مبارک (واقع در خیابان شهیده سلمانی) که خود اقامه نماز جماعت می نمود، مدفون شد.

آیت الله سید محمد علی مبارک که ای در خصوص معرفی جد بزرگوارشان میر سید علی چنین می گوید:

اصل آن جناب و مسقط الرأس او قصبه مبارک که لنجان است، و جدّ امجد والد نویسنده و این اوراق می باشد، در بدایت جوانی به شهر اصفهان آمده، در ظرف مدت چهارده سال در اصفهان به تحصیلات علوم دینی و معقول و منقول پرداخته، و در زمره خواص اصحاب مرحوم حاجی کرباسی و مرحوم حاج سید محمد باقر شفتی قرار گرفته، تا آنکه به مرحله قوه قدسیه مستنبطه رسید. سپس از شهر به قصبه مبارک آمده، و در آنجا اوقات زندگانی خویش را مصروف نشر احکام دینی می نمود، و با ریاست عامه شرعیه در آن حدود، علم و نشر احکام را سرمایه و دکان خود قرار نداد، و امر معیشت را از طریق روحانیت که معمول همجا بود اداره نکرد، بلکه معیشت خود را از طریق زراعت اداره میکرد و در وقت اشتغال به زراعت در لباس رعیت و برزرگ بود، و سپس که از کار زراعت فراغت حاصل کرده، لباس روحانیت در بر کرده و به ارشاد خلق می پرداخت، و موعظه خود را به عمل و کردار خویش به مردم تعلیم می نمود، نه فقط به صرف گفتار. و چون قول با عمل دست در آغوش کرده بودند خلقی از وجودش راه هدایت پیموندند، و در زهد و تقوا به مقامی رسید که بسیاری از مردم شهر جز او کسی را محل اعتماد نمی دانستند.

و از برای امر معیشت شخص خود از زمین مخصوص جوکاری کرده و تمام کارهای زراعتی او را شخصاً متحمل شده، حتی آسیا و آرد کردن را، و نان خود را از همان صرف می نمود، و آنچه راجع به شخص خودش از تمام امور معاشیه تعلق داشت حتی لباسشویی و غیره به هیچ وجه به عهده احدی حتی عیال و کلفت خود واگذار نمی کرد، و همه را شخصاً خود متحمل می گردید.

و از حیوانیات دوری می جست، و چندان در کردار نیک کوشید که مردم را در خصوص جنابش عقیده کرامات بود، و حکایاتی در زبانها از کراماتش جاری است.

از جمله حکایات غریبه او این است که در زمان او شیری را مهار کرده و در اطراف برای تماشا می بردند، در آنجا شیر قاده خود را پاره کرده و چند نفری

اساتید آیت الله سید محمد علی مبارک‌های (ره)

الف: شهر مبارکه

آیت الله سید محمد علی مبارک‌های (ره) تا سیزده سالگی فارسی و مقدمات عربی را در مبارکه نزد والد ماجد خود مرحوم حجت الاسلام آسید علی موسوی خواند.

ب: شهر اصفهان

آیت الله مبارکه ای در سال ۱۳۲۹ قمری برابر با سال ۱۲۹۱ شمسی به حوزه علمیه اصفهان رفت و نزد اساتید بزرگ آن زمان در مدارس جدّه کوچک و صدر تحصیل نمود. چنانکه از کتاب « دانشوران و رجال اصفهان » برمی آید، وی محضر بسیاری از فضلا و علمای اصفهان را درک کرده و در علوم گوناگون از درس آنان بهره برده که عبارتند از:

حضرات آیات:

آخوند ملامحمد کاشی
میر محمدصادق خاتون آبادی
شیخ عبدالکریم گزی
سید محمد رضا خراسانی

میر سید علی مدرس نجف آبادی
سید صدرالدین کوپایی
سید محمدباقر درچه ای
حاج سید ابوالقاسم دهکردی
شیخ ابوالمجد محمد رضا نجفی و...

ج: شهر مقدس قم

آیت الله سید محمد علی مبارک‌های در سال ۱۳۴۲ قمری برابر با ۱۳۰۲ شمسی از اصفهان به قم رفت و از خرمن پرفیض علمای ذیل خوشه ها برچید:

حضرات آیات:
شیخ عبدالکریم یزدی (موسس حوزه علمیه قم)
سید ابوالحسن اصفهانی مدیسه ای
و میرزا محمدحسین نائینی

د: شهر تهران

مرحوم مبارکه ای در سال ۱۳۴۳ قمری برابر با ۱۳۰۳ شمسی به تهران رفت و چندی از درس حضرات آیات:

آیت الله شهید سید حسن مدرس
و مرحوم میرزا طاهر تنکابنی
در مدرسه سپهسالار جدیدو دیگر مدارس علمی تهران بهره ها برد.

ه: شهر مقدس مشهد

آیت الله مبارکه ای در سال ۱۳۴۵ قمری برابر با ۱۳۰۵ شمسی به خراسان رفت و از محضر علمای ذیل استفاده نمود.

حضرات آیات عظام:

حاج آقا حسین قمی

میرزا محمد آقازاده

و آقای آقابزرگ حکیم

و: شهر بیرجند

حضرات آیات:

شیخ محمدباقر بیرجندی

و حاج شیخ هادی بیرجند

ز: کشور هندوستان

آیت الله مبارکه ای در سال ۱۳۰۷ شمسی در کشور هندوستان در شهرهای لاهور و لکهنو از محضر حضرات آیات:

میر سید علی لاهوری
و سید نجم الحسن لکهنوی
فیض برد.

ح: کشور عراق (نجف اشرف)

مرحوم مبارکه ای در سال ۱۳۱۲ شمسی در کشور عراق از محضر حضرات آیات عظام:

آسید ابوالحسن اصفهانی

آقا ضیاءالدین عراقی

میرزا محمدحسین نائینی

استفاده نمود.

ط: کشور عراق (سامرا)

مرحوم مبارکه ای در سال ۱۳۱۲ شمسی در شهر سامراء نیز از محضر حضرات آیات:
میرزا محمد عسکری
و شیخ آقا بزرگ طهرانی
استفاده های علمی برد.

ی: کشور مصر

آیت الله مبارکه ای در جامع الازهر قاهره محضر فضلی نامی مصر از جمله مرحوم شیخ طنطاوی جوهری (ریاست وقت الازهر مصر) را درک کرد.

ک: کشور سوریه

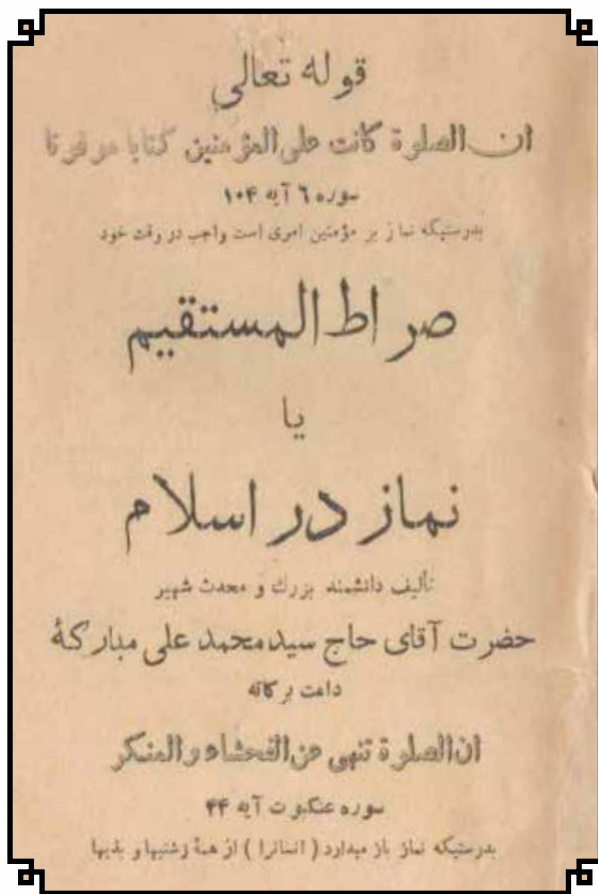
در شام خدمت علامه سید محسن امین عاملی رسیده و از خرمن علم و دانش ایشان خوشه ها برچید.
تحقیق توسط علیرضا اسلامی فر

کتابخانه آثار آیت الله سید محمد علی مبارک‌های (ره) در موضوعات مختلف

۱- اسرار حج	۱۹- دیوان اشعار / جلد ۱	آیت الله سید محمد علی مبارک‌های (ره) در طول عمر گرانبهای خود بیش از پنجاه و دو جلد کتاب در موضوعات گوناگون اخلاقی، اعتقادی، فلسفی، تاریخی، سیره‌شناسی، اجتماعی و سیاسی به شرح ذیل تألیف نموده‌اند:
۲- اسرار و فلسفه احکام اسلام	۲۰- دیوان اشعار / جلد ۲	
۳- اسلام خالص (در تغییر لباس در عصر پهلوی اول)	۲۱- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۱	
۴- انوار السعاده در فضیلت بنی هاشم	۲۲- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۲	
۵- تاریخ اصفهان و ایران / جلد ۱	۲۳- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۳	
۶- تاریخ اصفهان و ایران / جلد ۲	۲۴- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۴	
۷- تاریخ اصفهان و ایران / جلد ۳	۲۵- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۵	
۸- تاریخ اصفهان و ایران / جلد ۴	۲۶- دانشوران و رجال اصفهان / جلد ۶	
۹- تاریخ اصفهان و ایران / جلد ۵	۲۷- راهنمای روحانیات و ریاضیات روحی	
۱۰- تاریخ امکنه و بلدان	۲۸- سراقق دوشیزگان و سعادت ایرانیان	
۱۱- تاریخ زندگی پیامبر اکرم (ص)	۲۹- سفرنامه‌ی غرب	
۱۲- تحصیل الثمن در شرح حدیث شریف حب الوطن	۳۰- سوانح عمر	
۱۳- ثمرات العلوم (کشکول)	۳۱- یا نماز در اسلام صراط‌المستقیم	
۱۴- جامع‌العلوم / جلد ۱	۳۲- کشف‌المهلکات فی سموم‌المسکرات	
۱۵- جامع‌العلوم / جلد ۲	۳۳- سرالغیب و کشف‌الغیب	
۱۶- جامع‌العلوم / جلد ۳	۳۴- مرأه الغیب (در اخبار غیبی و علائم ظهور)	
۱۷- جامع‌العلوم / جلد ۴	۳۵- منهج‌القویم	
۱۸- جنه‌الاداء در آداب	۳۶- منتهی سقراطیه	
	۳۷- مواظ و منبرها	
	۳۸- نورالانوار در اولاد حضرت موسی ابن جعفر (ع)	
	۳۹- نورالقدسی در احوال علامه مجلسی (ره)	
	۴۰- سفرنامه‌ی حجاز	
	۴۱- شجره مبارک‌های (زندگی خود نوشت)	
	۴۲- نقد افکار ابن تیمیه	
	۴۳- پیام مبارک‌های به سوی کسروی	
	۴۴- آیینی‌عبرت و زندان اصفهان	
	۴۵- اثبات‌الولایه و دلایل‌الامامه	
	۴۶- جنه‌السعاده و جنه‌التقیاء	
	۴۷- شرح حالات حافظ	
	۴۸- السیف‌القاطع‌والتوراللامع	
	۴۹- نورالسعاده	
	۵۰- بشارات کتب سماویه	
	۵۱- فهرست بحار‌الانوار	
	۵۲- منتخب‌احیاء‌العلوم‌غزالی	

لازم به ذکر است از موارد فوق کتاب‌های سراقق دوشیزگان و سعادت ایرانیان، صراط‌المستقیم یا نماز در اسلام، کشف‌المهلکات فی سموم‌المسکرات، نور الانوار و منهج‌القویم در زمان حیات معظم له و کتابهای مرأت الغیب، اسلام خالص، گزیده دانشوران و رجال اصفهان، دیوان اشعار با عنوان «گزیده اشعار صفایی» و شجره مبارک «زندگی خود نوشت» بعد از حیات ایشان به همت کنگره زیور طبع آراسته گردیده است. همچنین برخی از مقالات و شرح مسافرتهای ایشان به اقصی نقاط دنیا در بعضی از جراید داخلی و خارجی همچون سرفراز و سبعه در لاهور، حبل‌المتین در کلکته و جریده سیالکوت در نجف به چاپ رسیده است.

سفرهای مصلحانه آیت الله مبارکه ای به بیش از ۲۰ کشور جهان در یک قرن پیش!

آیت الله مبارکه ای علاقه وافری به سفر و سیاحت به کشورهای مختلف دنیا به منظور رشد فکری و معنوی، یافتن پیر و مراد و واسطه فیض، اطلاع از فرهنگ مردمان، آشنایی با فرق و نحله های مختلف اعتقادی و سیاسی داشت، این مصلح بیدارگر که باید به حق او را «سید جمال الدین اسدآبادی ثانی» نام نهاد، در این سفرها با ایراد سخنرانی و نوشتن مقالات در روزنامه هایی همچون حبل المتین، با بصیرت و تیز بینی فوق العاده ای مردم را به دشمن شناسی و حفظ اتحاد، حول محور مشترکات دینی فرا می خواند.

در خصوص سفرهای این سیاح و مصلح بیدارگر به اقصی نقاط جهان، معظم له در مقدمه کتاب «ثمرات العلوم» به سفر به بیش از بیست کشور جهان از قاره های آسیا، آفریقا و اروپا اشاره می کند: «آنچه نویسنده این کتاب در سیاحت های خود در ممالک دنیا از چین و هند و ژاپون و روسیه و تبت و صیام {تایلند} و کشمیر و افغانستان و ایران و عراق عرب و فلسطین و سوریا و ترکیه و حجاز و یمن و مصر و حبشه و اندلس و مراکش و فرانسه و برلن و لندن و ایتالیا و قسمتهای دیگر از اروپا، از بعضی از غرائب و عجایب و وقایعات {کذا} مهم مشاهده نموده، متفرقا در این اوراق به یادگار گذاشته»

پی کسب دانش ز دانشوران
به خاک در اهل دانش، جبین
به خدمت گرفتیم ره بندگان
به غیر از خدا هیچ کس را خبر
به سی سال خون جگر خورده ام
آیت الله مبارکه ای در کتاب «شجره مبارکه» هدف از مسافرت های خود را در ضمن بیان خاطرات سفر تاریخی به کشورهای هند و حجاز، این گونه بیان می نماید: «خوانندگان شرح حالات من، فقط صورت ظاهری مسافرت من به طرف هندوستان را تصور خواهند نمود، (شاید) تصور نمایند فقط نظر به مادیات و یا آن که فقط برای سیاحت و سیر آفاقی ..... مشقت های این سفر شرقی را بر خود متحمل شده ام، و حال آنکه مطلب غیر از این بود؛ بلکه در این سیر آفاقی، نظریات هم به تکامل عالم روحانی بود که در تحت اوامر راهنمای خود، این همه رنج هایی که هزار یک از آن ها جای نوشتن ندارد، متحمل شدم؛ چه آن که اسرار سیرهای روحانی که در عالم سیر آفاقی رخ می دهد از هزاران، یکی قابل فهم و ادراک مردم است ..... و آن چه بر من وارد شد قوه ی دافعه ی عشق نمی گذاشت که درد مشقت نمایم؛ و در هر جا فرو می ماندم، مدد های غیبی رهنمونم، و مرکبم شوق، قوه ام عشق، توشه ام فکر، انیسم ذکر، مقصدم وصال و آمالم کمال بود؛ لذا در ماه جمادی الثانی ۱۳۴۷ هجری در صدد برآمدم؛ و در سوم آن ماه از مشهد به سوی هندوستان حرکت نمودم.»

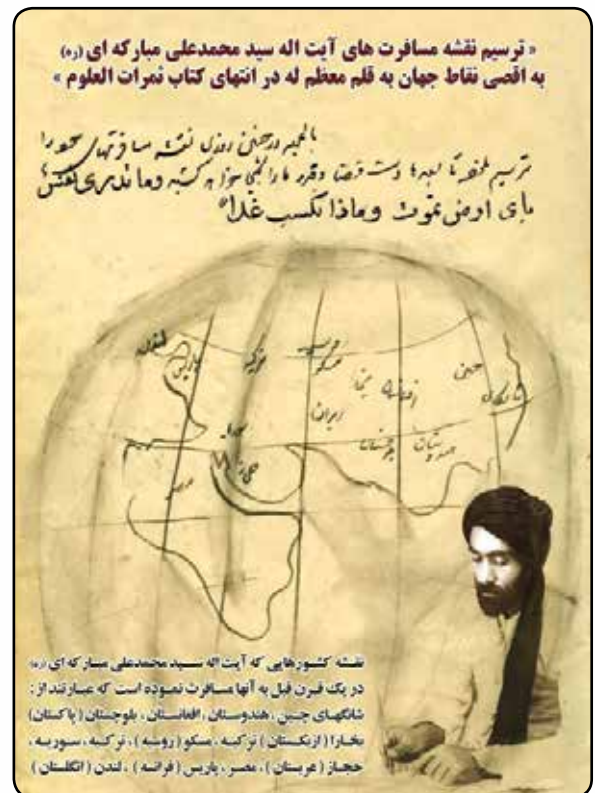
آیت الله مبارکه ای همچنین به بعضی از اتفاقات جالب در سفر به هند و حجاز در کتاب «شجره ی مبارکه» اشاره نموده که به بعضی از آنها می پردازیم.
الف/ سخنرانی در جمع مردم لاهور با موضوع «اتحاد اسلام» و ملاقات با گاندی رهبر معنوی هندوستان
ب/ تدریس در مدرسه الواعظین شهر لکناهور (لکنهو) با مدیریت مولانا نجم الحسن به مدت یک ماه

ج/ اعزام دانش آموزان مدرسه الواعظین به سرپرستی مبارکه ای به عنوان مبلغ اسلامی به آفریقا و بعضی از شهرهای کشور چین

د/ سخنرانی با موضوع «اتحاد اسلام» در «کانفرانس شیعه آل اندیا» در شهر کلکته و اظهار نعت مبارکه ای از برگزار کنندگان کانفرانس که سیاست های انگلیس خبیث را دنبال می نمایند! (من ضرر این جلسه مذهبی را برای مذهب شیعه در هندوستان از هر سم مهلکی بدتر دیدم ه/ آشنائی با موبدالاسلام مدیر روزنامه حبل المتین و انتشار سخنرانی ها و مقالات مبارکه ای پیرامون لزوم اتحاد امت اسلامی در روزنامه

و/ سفر دریایی مبارکه ای از هندوستان به سمت حجاز با جمعی از مسلمانان هند و چین، انجام اعمال حج تمتع، و ملاقات با ملک عبدالعزیز سعودی همچنین آیت الله مبارکه ای در سفر به کشور عراق ضمن زیارت عتبات عالیات، از محضر حضرات آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی، میرزا محمدحسین نائینی در شهر نجف اشرف، و همچنین از محضر حضرات آیات میرزا محمد عسکری و شیخ آقا بزرگ طهرانی در سامراء استفاده نموده است.

معظم له نیز در مسافرت به شامات (سوریه) نیز از محضر آیت الله سید محسن امین عاملی در دمشق، و در سفر به کشور مصر نیز با مرحوم شیخ طنطاوی جوهری در جامعه الازهر دیدار و گفتگو نموده است.

همچنین معظم له در پایان کتاب «ثمرات العلوم» نقشه کشورهایی را که به آنها مسافرت نموده را ترسیم کرده است، ایشان در این نقشه نام کشورهای همچون چین (شانکهای)، هندوستان، افغانستان، ازبکستان (بخارا)، روسیه (مسکو)، ترکیه، سوریه، عربستان (حجاز)، مصر، فرانسه (پاریس)، انگلستان (لندن) را عنوان نموده است.

آیت الله مبارکه ای در دیوان اشعارش، مدت سفرهای خود را سی سال و هدف از مسافرت های مشقت بارش را اینگونه ذکر نموده است:
پی علم و دانش نمودم سفر به همت به سی سال بستم کمر
به یمن خداوند پروردگار ز چین تا به لندن شدم رهسپار

چرا آیت‌الله مبارکه‌ای (ره) به هندوستان سفر کرد؟

وضعیت کشور هندوستان در زمان سفر / معرفی مدرسه‌الواعظین لکنهو

■ مسافرت مبارکه‌ای به هند از آنجا آغاز شد که نجم العلماء در آن زمان از مراجع بزرگ حوزه‌های نجف و ایران درخواست کرده بود تا عده‌ای از روحانیان فاضل را جهت تقویت شعایر اسلامی شیعیان و پربار کردن توان علمی و دینی دانش‌آموزان «مدرسه‌الواعظین» به هندوستان اعزام دارند.

آیت‌الله مبارکه‌ای نیز بعد از دریافت دعوت‌نامه رسمی از مدرسه‌الواعظین با هدف تبلیغ احکام دین راهی کشور پهناور هند گردید و بعد از سیاحت در شهرهای مختلف، وارد شهر «لکنهو» شد و مورد استقبال «نجم العلماء» مؤسس مدرسه‌الواعظین و دیگر اعظام شیعه هندوستان قرار گرفت.

■ از آنجایی که آیت‌الله مبارکه‌ای دارای معلومات فراوان علمی و دینی بود و نیز از نعمت قدرت بیان و شیرینی کلام و سخنوری بهره‌مند بود، در محافل و مجالس علمی و فرهنگی و در میان شیعیان شهرهای مختلف خوش‌درخشید و به شهرت بسزایی دست یافت. او علاوه بر سخنرانیها، از شیوه‌های جدید و ابتکاری آموزشی مدرسه بهره‌های فراوان برد و آشنایی کامل پیدا کرد.

■ آموزش علوم و فنون جدید همراه با آموزش علوم اسلامی، خلاقیت و نوآوری علمی، شیوه‌های ابتکاری در آموزش و تربیت و اخلاق آموزشی، فراگیری اجباری زبان‌های خارجی همچون عربی، انگلیسی، فارسی و... در این مدرسه، آیت‌الله مبارکه‌ای را سخت تحت تأثیر قرار داد به طوری که ایشان علاوه بر تدریس در آن مدرسه، سرپرستی مبلغین اعزامی به دیگر شهرهای هندوستان و همچنین بعضی از شهرهای کشور چین همچون شانگهای را نیز به عهده گرفت.

آیت‌الله مبارکه‌ای در هشتم فروردین ماه سال ۱۳۰۷ شمسی عازم هندوستان شد و ضمن سیاحت در آن سرزمین عجایب، مشغول تبلیغ و نشر احکام و معارف نبوی و علوی گردید.

■ ورود آیت‌الله مبارکه‌ای به هند در زمانی اتفاق افتاد که این دیار تحت تسلط و سیطره انگلیس بود. در آن روزگار انگلیسیها تلاش داشتند برای پیشبرد اهداف استعماری خود لاقلاً بخشی از مردم هندوستان را با این اهداف هماهنگ کنند. به همین منظور، مدارس جدیدی برای آموزش دروس مورد نظرشان ساختند و کوشش گسترده‌ای را صورت دادند تا با سنتهایی که به زعم آنان مانع پیشرفت هندوستان بود، مبارزه شود، بخشی از هندوها با انگلیسیها از در آشتی و مسالمت وارد شدند و فرزندان خود را برای فراگیری علوم و فنون جدید در مدارس انگلیسیها ثبت نام کردند. ■ تحولات فوق برخی از چهره‌های شاخص شیعه هند را به فکر انداخت تا هم برای عقب‌نماندن از هندوها و هم آلوده نشدن به همکاری با اجانب بیگانه، مستقلاً مدارسی ایجاد کنند. هدف آنان از این کار، هم دست یافتن به علوم و فنون جدید و هم حفظ و نگه‌داری میراث و سنت دینی تشیع بود. تأسیس مدرسه‌ای تحت عنوان «مدرسه‌الواعظین» در راستای تحولات فوق به دست توانای نجم العلماء، عالم برجسته شیعه هند بود که دروس فقه، اصول و زبان انگلیسی و عربی، مقاله‌نویسی و... در آن تدریس می‌شد و دارای کتابخانه بزرگی بود که دانش‌آموزان از آن استفاده می‌کردند.

■ مدرسه‌الواعظین توسط سید نجم‌الدین حسن و پسرش سید محمد ساخته شد. هدف از ساخت آن تربیت طلابی بود که در دیگر مدارس علمیه تحصیل خود را تمام کرده بودند و قصد داشتند به صورت تخصصی‌تر به تحصیل علوم شیعی بیفزایند و همچنین مهارت‌هایی چون خطابه، موعظه و گفت‌وگو را کسب کنند.

■ مدرسه‌الواعظین مرکز آموزش عالی مذهبی شیعه محسوب می‌شود که در آن طلاب علوم دینی مطالعات شیعی، مخصوصاً فقه و اصول فقه را به صورت تخصصی می‌آموزند. آنها همچنین در دوره‌های مختلف آموزش سخنرانی شرکت می‌کنند. طلاب این مدرسه موظف‌اند برنامه سه‌ساله مطالعاتی را بگذرانند و بعد از آن دو سال برای سخنرانی به شهرهای هند یا سایر کشورها سفر کنند.

■ نوع نگاه خاصی که در مدرسه‌الواعظین وجود داشت باعث شده بود که برخی از مجتهدین حوزه علمیه نجف و قم برای تحصیل و تدریس به این مدرسه اعزام شوند حضور افرادی همچون آیت‌الله سید حسن قمی و آیت‌الله سید محمد علی مبارکه‌ای در این مدرسه در آثار بجا مانده از آن دوران گزارش شده است.

نمایی از ساختمان مدرسه‌الواعظین - شهر لکنهو هندوستان و آیت‌الله سید نجم‌الدین حسن (ره) - مؤسس مدرسه‌الواعظین

چرا و چگونه آیت الله مبارکه ای (ره) به زندان رفت؟

آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) در سال ۱۳۱۸ شمسی در سن چهل و دوسالگی بر اثر فتنه و بادسیس مشترک دربار رضاشاه و بعضی از تجار اصفهانی که کینه آیت الله را به دل داشتند به مدت نه ماه به زندان اصفهان انداختند. وی در زندان از نامردمی انسان اطرافیان و دوستان، و از سوئی دیگر بابت تنها ماندن مادر و همسر و فرزندانش خردسال منجر به نگاشتن و سرودن حبسیه‌هایی گشت. که بعضا در دیوان اشعارشان موجود است

هیاهو ز مردم چنین شد بلند
هزار و سه صد بود و پنجاه و هشت
به حسب تقاضای تجار شهر
فتادم به زندان عذب وحید
خدا آگه از حال من بارسول
اگر دین هر کس برای خداست
ز قیمت نیفتد دری یا صدف
وگر کس بگوید خرف گوهر است

آیت الله مبارکه ای همچنین در پاره‌ای از اشعارش حبسیه خود زندان را مایه عبرت گرفتن از روزگار می داند:

که ناگاه دست قضا شد پدید
به تهمت مرا سوی زندان کشید
به زندان شبی غرق حیرت شدم
هم آغوش عبرت ز غیرت شدم

آیت الله مبارکه ای در خاطراتشان همچنین از دوران زندان به عنوان فرصتی مغتنم برای خودسازی معنوی یاد می نمود. تا جایی که ماهه زندان را به لحاظ گوناگون با تمام جهانگردی خود برابر می دانست: «می توانم بگویم با آن همه جهانگردی، اگر دوره زندان و حبس را ندیده بودم، هیچ ندیده بودم. بل که با آن همه سیاحت‌ها و اشخاص که در سیر آفاقی دیدم، چشم و گوشم بسته بود؛ و به قدری که از جهت روحیات و جسمیات در زندان روشن شدم، در تمام عمر روشن نبودم؛ و از این مرحله سر زندانی شدن بسیاری از انبیا و بزرگان را درک کردم... از این روی زندان را می توان چند اسم گذاشت: دارالتربیه، دارالمکافات، دارالمظلومین، دارالظالمین، دارالتجربه، دارالکمال، دارالعبره» مبارکه ای در دیوان اشعار خود دوران زندان را از الطاف الهیه که به فراغت بال و تصفیه و کمالات می انجامد می داند:

«ورود به زندان و ظهور پاره‌ای از الطاف الهیه؛ و این که زندان از برای مردم دنیا و آخرت هر دو با فایده است. از برای مردمان گیتی سبب آگاهی از وخامت ارتکاب جرایم است، و تجربه آموختن از برای زندگانی، و از برای بی‌گناهان غنیمت وقت است که به فراغت بال به تصفیه دل و حال و کمالات روحیه بپردازند. چنانچه بسیاری از بزرگان در تصفیه‌ی باطن این راه را پیموده، بل که انبیا را بسیاری از این مرحله به کمالات نایل شده.»

در آن دم که وارد به زندان شدم
در آن جا چو توفیق حق یار شد
مرا غیر حق آن چه در دل بدی
به زندان مرا گنجی آمد به دست
مرا نفع سی ساله اندر جهان
اگر رفتنم را به زندان نبود
بسی تجربه گشت حاصل مرا
ز خویش و رفیق و ز فرزند و زن
قوای دماغ و دل اندر حیات
به عمرش هر آن کس که زندان ندید
اگر عمر خود طی کنی در سفر
تماشای زندان بود بیشتر
مصایب اگر رخ دهد مرد را
شجاعت بود معنی این کلام
چو دشمن به ذلت نماید نظر
اگر اهل معنی و یا ظاهری

در حقیقت زندانی شدن ایشان نقطه‌ی عطفی در نگرش وی به دنیای پیرامون خویش، تجربه‌ها و عبرت‌ها، گرایش‌های عمقی و سطحی مردم و میزان پایداری آنان به اصول اخلاقی بوده است. این ماجرا تقریباً مبارکه‌ای را از در رفتار اجتماعی و تعامل با اجتماع به تجدید نظر واداشت؛ و نوعی بدبینی واقع‌گرایانه در نگاه وی به تملقات و چاپلوسی‌ها پدید آورد.

وی در جایی دیگر چنین می سراید:

از روزگار خواهی جور و جفا بینی
سودا به تخت و تاج سکندر نمی کنم
خلوت‌گزین که دیگر جنس دوپابینی
کنج قناعتی که مرا کرده مرا بی نیاز

پژوهش: سید شهاب الدین بدیع زادگان

◀ پیش بینی آینده مبار که ای توسط ملاعلی مرتاض در زمانی که در شکم مادر بود!

روزی که از سفر برگشته به خدمت پدر در وطن خود (مبار که) رسیدم ساعتی خلوت بود، فرمودند زمانی که در شکم مادر بودی من در اصفهان در محل چارسو شیرازیها در نزد شیخ مرتاض موسوم به ملا علی محمد که از علوم غریبه دارا بود، رسیدم و از او خواهش کردم که حملی که در عیال خود مشاهده می کنم از پیش آمد مولودی که در شکم است از آن مرتاض بفهمم و آنچه را گفت من در آن حال نوشتم

اول آن بود که گفت مطلب شما از حمل است در صورتی که من اسم حمل در نزد او نبرده بودم!

دوم گفت پسری است که شرح گزارشات او این است و مطالبی بیان کرد که همه را نوشتم که الحال که سی سال (از سنم) گذشته تمام حالات تو مطابق واقع شده است.

و از غرائب آن است که آن شخص مرتاض هنوز در قید حیات بود ولی عوام از سر او بی اطلاع بودند نویسنده (مبار که ای) تصمیم گرفت که ملاقاتی از آن شخص بنماید تا آنکه در سال ۱۳۵۰ هجری (مطابق

منبع: کتاب شجره مبار که

◀ روایت خواندنی آیت الله مبار که ای (ره) از خطرهای مرگبار در سفر به دور دنیا

دو مرتبه در دریا غرق شدم؛ یکی در اقیانوس هند از مراجعت از سنگاپور، و یکی در دریای احمر در اول هجده ساعت روی آب بودم، و در دوم دوازده ساعت، که ده ساعت او شب بود

میان سنی و شیعه گیر کردم. در کراچی هند مورد حملات و خطرات چندی واقع شدم... در سامره در مناره‌ی متوکل گرفتار دشمن شدم که با خنجر به من حمله نمود.

وقتی که نظر عمیق در خود متوجه می کنم از یک نظر کمال افسردگی و از نظر دیگر کمال خرسندی برایم حاصل می شود... وقتی نظر به زحمات طاقت فرسای خود در مدت سی سال دنیاگردی می نمایم نهایت متأثر می شوم. دو مرتبه در دریا غرق شدم؛ یکی در اقیانوس هند از مراجعت از سنگاپور، و یکی در دریای احمر. در اول هجده ساعت روی آب بودم، و در دوم دوازده ساعت، که ده ساعت او شب بود... دو مرتبه هم در هندوستان در میان سکر و امرتسر دچار خطر بزرگ راه آهن شدم که عده‌ای کشته شدند و من جان به در بردم. یک مرتبه دچار خطرات درندگان جنگلی شدم؛ و یک مرتبه در باغ وحش کلکته دچار خطر شیر درنده واقع شدم. پنج مرتبه دچار خطرات اتومبیل شدم، که در هر مرتبه یک الی سه نفر از مسافرین که با من بوده‌اند کشته شده‌اند. در افغانستان گرفتار بلوای عام و شورش بزرگ واقع شدم. در هندوستان در نزاع

در این مکان (مناره متوکل) به مبار که ای سوء قصد شد

روایت خواندنی آیت الله مبارک‌های (ره) از درخواستش مبنی بر اصلاحات دوازده گانه حوزه های علمیه و عکس العمل آیت الله العظمی حاج آقا حسین قمی (ره)

دهم: از اوضاع حاضره دنیا باخبر باشند.

یازدهم: به هیچ وجه دخالت در امور سیاسات (امور حکومتی) و امورات مردم، غیر از امور مربوطه به دین نداشته باشند.
دوازدهم: کسی را که منافی با افادات علمیه نباشد، با تحصیلات خود منضم نمایند.

تمام ایرادات بر این دوازده ماده را شخص آقای حاجی آقا حسین رد کردند، غیر از ایرادات به سه ماده اخیره را [یعنی] تحصیل علوم جدیده، و عدم دخالت در امور سیاست، و داشتن کسب متناسب. این هم از بس بعضی از طلاب اصرار در تکفیر داشتند، که از جمله شیخی ترک بود که خیلی عصبانی و فریاد حمایت از حوزه علمیه می کشید و زبان هم نمی فهمید. راهی جز این دیده نشد که اقرار بر بی موضوع بودن این مطالب نموده و بیرون آمدم؛ چه آن که قابل صحبت نبود، و یادم آمد فرمایش امیرالمؤمنین علیه السلام که: «من لم یؤدبه أبواه یؤدبه الزمان» کسی که پدر و مادر او را تربیت نکنند، و آنان که دیده بصیرت باز نمایند و خود را ادب نکنند، یک روزی روزگار آنها را ادب خواهد نمود. چنانچه روزگار به تدریج دست اصلاح در این صنف پدیدار و دام های پوسیده را پاره کرد.»
منبع: شجره طیبه

نمایی از مدرسه میرزا جعفر مشهد محل اقامت مبارک‌های

«آقای حاج آقا حسین قمی عالم عامل و کامل متقی، از مجتهدین درجه اول است. در سامرا مدتی در خدمت مرحوم میرزا محمدتقی شیرازی و مرحوم میرزای بزرگ در تحصیل علوم دینی اشتغال داشته است، و در زهد و تقوا و آثار حقیقت، در عراق عرب و عجم اشتهار دارد، و جمعی ربقه تقلید ایشان را به گردن افکنده اند. سه سفر به حج بیت الله مشرف گردیده، و الحال در کربلای معلی ساکن، و به اشتغال افادات و افاضات روزگار می گذرانند. نویسنده در تعبد به دیانت و تقوا کمتر نظیرش [را] دیده، الحال قرب هشتاد سال از مراحل زندگانی را طی فرموده.

پس از ورود به مشهد مقدس، کاغذهایی از برای آقای حاجی آقا حسین قمی نوشته بودند، بدین مضمون که از منبر رفتن من مخالفت نماید؛ زیرا که شخص ایشان در مشهد از روحانیون درجه اول بود که عموم مردم شیعه در خدمت او ارادتی داشتند، و در سفر اول هم با من سر لطف و محبت داشت.

بالجمله، چون معظم الیه کاغذهای دشمنان اصفهانی را خوانده، از آن جایی که شخص ایشان در امورات نهایت طریق احتیاط را مراعات می فرمایند، همیشه در اشخاص در چنین موارد متوقف می شدند؛ از این روی مراده خود را با من قطع فرموده، ولی به سکوت گذرانیدند، تا ببینند از طرف من چه معلوم می شود. تا آن که در شب های ماه ذیحجه در مسجد گوهرشاد به موعظه مشغول بودم. پس از چند شبی که گذشت، یک روز در محضر آقای حاجی آقا حسین مرا طلبیدند. وقتی رفتم دیدم جمعی از طلاب، نوشته هایی در دست دارند و در مقابل آقا گذارده. وقتی من نشستم زبان اعتراض باز شد. معلوم شد که حرف های مرا نوشته بودند و در خدمت ایشان برده [تا] حکم تکفیری صادر نمایند و دوازده ایراد گرفته بودند. یک یک را خواندند.

اول: آن که من گفته بودم: هیئت علمیه دینی را باید رؤسای آنها اصلاح نمایند، و غیر اهل را از جامعه خود دور نمایند.

دوم: آن که هر کس وارد تحصیلات دینی می شود باید هویت او معلوم باشد که اشخاص بیگانه بسیار به این لباس درآمده، در صورتی که مقاصد دیگر داشته اند.

سوم: آن که طلاب علوم دینی باید اولاً معاش خود را تأمین نمایند، که انتظار تأمین معاش خود را از طرف جامعه و موقوفات نداشته باشند.

چهارم: آن که دوره های مقدّماتی را قدری مختصر کرده و به ذی المقدمه بپردازند.

پنجم: آن که علم اصول چون دامنه او وسعت پیدا کرده، به حدی که از تمام علوم و معارف اسلامی طلاب را باز داشته، باید این علم تعدیل شود، و دوره او بیش از سه سال طول نکشد.

ششم: آن که باید در تحصیلات خود، دوره های تاریخ اسلامی را کاملاً مطلع باشند؛ چه آن که بسیاری از احادیث فهمش منوط به قضایای تواریخ سیاسی اسلامی است.

هفتم: علوم ملل و نحل را تا اندازه ای باید دارا شوند.

هشتم: آن که باید یک درس مخصوص تفسیر و فلسفه در اطراف آیات محکّمات قرار دهند.

نهم: آن که از علوم جدیده امروزی باید به قدری که منوط به فهم بعض آیات قرآنی است مطلع باشند.

حاضر جوانی آیت الله مبارکه ای (ره) در اولین ملاقات با ملک عبدالعزیز پادشاه وقت عربستان و بنیانگذار حکومت سعودی / تیر ماه ۱۳۰۸ شمسی

و صبح آن روز تصادف کردیم با ابن سعود (ملک عبدالعزیز) پادشاه حجاز که از پایتخت خود الریاض به مدینه منوره مشرف شده بود و از مدینه محرم شده و عازم مکه معظمه بود. وقتی محاذی ایستگاه اتومبیل های حاج در این بیابان رسیدند، توقف نمود و از حال مسافرین باز پرس نمود و از بیشتری، وضعیت سلوک مردم خطه راه مدینه را با زوار بیت الله استفسار کرد و از افراد مختلفه هر کشوری شخصاً بازرسی می کرد.

ابن سعود مقابل من آمد و گفت: «مِنَ اَیْنِ؟»

از کجا آمده اید؟

من در جواب معروض داشتم:

قَالَ النَّبِيُّ (ص):

«لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ مُعْلَقًا بِالرَّيِّ لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنَ الْعَجَمِ فَأَسْعِدْهُمْ بِهٖ فَارِسٌ»

اگر رسیدن به ایمان مشروط به رفتن به ستاره ثریا باشد، مردمانی از فارس به آن دست می یابند.

ابن سعود نهایت از این جواب تحسین کرد و سپس گفت:

«مِنَ اَیْ بِلَادِهَآ؟»

از کدام شهرهای ایران؟

من در جواب گفتم:

«جَنَّةُ الدُّنْيَا إِصْفَهَانَ.»

از بهشت دنیا اصفهان آمدم

این سعود دو مرتبه تحسین کرد

یکی از همراهان ملک گفت:

ایرانی متعصب!

من معروض داشتم:

«ایرانی، آی الایمانی.»

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص):

«حُبُّ الْوَطَنِ مِنَ الْإِيمَانِ.»

دوستی وطن از نشانه های ایمان است

از این جوابم ابن سعود تبسم نمود سپس گفت:

«كَيْفَ وَجَدْتُمُ الْأَمْرَ فِي مُلْكِنَا؟»

کشور حجاز را چگونه یافتید؟

معروض داشتم:

«وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا»

و هر کس وارد بر آن شد در امان است

ابن سعود دو مرتبه به تکرار گفت:

«أحسن، أحسن.»

باز این سعود گفت:

«كيف الأمانة في الطرق؟»

چگونه است امنیت در راهها؟

معروض داشتم:

«صراط الموحدین مأمون من شر کل ذی شر،

و بشری لأهل الإسلام من هذه الخلافة النبویة

.... والمعارف العلویة وهذه موهبة من الله.»

این سعود نزدیک تر آمد و دست بر شانه من

نهاد و روی بر اطرافیان و ملازمان نمود و گفت:

«و لقد أحسن و أجاد فی الكلام.»

و باز معروض داشتم:

«..... الحمد لله الذی هدانا لهذا وما كنا لنهتدی

لولا أن هدانا الله.»

پس از این دعا به من نوازش و انعام فرمود، و به

شوفرهای همراه ما امر به توصیه و مدارا و احترام

فرمود، و به یک نفر از شرطه ها بفرمود که در

مدینه پاس احترام محفوظ ماند، سپس حرکت

نمود و بعد از چند دقیقه ما نیز حرکت نمودیم.

از جماعت ایرانی که چند نفر خراسانی و چند

نفر اصفهانی با ما در این منزل بودند و قضیه

را مشاهده نمودند بعضی نهایت خوشوقت، ولی

بعضی نهایت مکدر بودند.

اعتراض شدید مبارکه ای به فرهنگ ستیزی رضا شاه

که شاه داده ترقی، به اهل هر کاری که این رویه رسد، عاقبت به ناچاری برفت هستی ملت به چرخ این گاری سیاه تخته ی تابوت ننگ و عماری بخواند سوره ی رحمان، «مدرس» قاری تمام کشور ایران، سیه از این تازی شبان ملت ما، گشته گرگ خونخواری رسوم دولت ما، رشوه است و طراری نمود «راه تقلب»، رجال درباری به «عهد پهلوی» آن یادگار تازاری هزار رحمت حق، بر زمان قاجاری

اگرچه مردم دون را عقیده این باشد ولیک روح «صفایی» عقیده این دارد به جای آن که دهد خط آهنین ثروت سزد که نام نهند این «قطار آهن» را گرفت «مجلس شورا» عزای کشور را برای من نه فقط روز، چون شب تار است شبان رعیت هر کشوری، شهنشاهاست قوام هستی هر ملتی، عدالت شد از آن که خلق بر آیین پادشه باشند برفت از کف ملت، زمام دین داری نمود به ملت که پیر دهقان گفت

شان رحمت هر کشوری، نهنشاهاست
شبان ملت ما، گشته گرگ خونخواری
برفت از کف ملت، زمام دین داری
به عهد پهلوی، آن یادگار تازاری

توصیه آخوندکاشی به مبارکه ای

شبی این حقیر در زمان اشتغال به تحصیل علوم شرعیه ، عالم ربانی و فاضل صمدانی آخوند ملا محمد کاشی را در عالم رؤیا دیدم خواستم امر مهمی را از ایشان سوال کنم تا به مقصود برسم.

ایشان فرمودند: پاز زیارت قبور علما عاملین و فقهای راشدین و اولیاء حق که از دار فنا به دار بقا رفته اند مکش، و از برای آنها طلب مغفرت کن و از ارواح آنها کمک بخواه. انشاءالله به مقصود می رسی .

و بحمدالله و تعالی بعد از این رؤیا با توفیق الهی به فرمایش ایشان همچنان عمل نموده ام و به مقصود خود نائل شده ام.

◀ اعلام خبر تخریب بقاع متبر که بقیع توسط آیت الله مبارکه ای (ره) اصفهان را عزا دار کرد

وقتی حرم شریف ائمه بقیع (ره) و دیگر بزرگان دین و شریعت به دست وهابیون تکفیری در شوال المکرم ۱۳۴۴ قمری برابر با فروردین ۱۳۰۵ شمسی تخریب شد. تلگراف خبر این فاجعه عظمی به حاج آقا نورالله نجفی زعییم بزرگ اصفهان می رسد آیت الله مبارکه ای شرح خواندن تلگراف تسلیت در مسجد جامع اصفهان را چنین روایت می کند.

«نظر دارم که شیعی در مسجد جامع تمام رجال دولت و ملت و روحانیون شهر از عموم افراد ملت دعوت کرده بودند؛ و از من نیز دعوت شده بود که صورت تلگرافی را که راجع به تخریب ائمه ای بقیع از برای حاج شیخ نورالله آمده بود در بالای منبر پس از تشکیل مقدماتی از مهیا ساختن مردم بخوانم. در آن شب مسجد جامع عتیق تمام صفحه ای مسجد جمعیت را فرا گرفته بود؛ و همه انتظار داشتند که صورت تلگراف را من از برای آن‌ها از طرف رجال دولت و ملت بخوانم. وقتی که مقدمات سخن را تشکیل داده و صورت تلگراف را خواندم، به این کلمه وقتی رسید که قباب ائمه ای

بقیع را خراب کردند، هنوز کلمه ای خراب را نخوانده بودم که ضجه و گریه ای مردم به طوری بلند شد که جمعی بی هوش؛ و گروهی سرها را به سنگ شکسته؛ و گروهی با قمه و حربه های دستی خود را مجروح ساخته؛ و آن شب را تا به صبح از صدای ضجه و ناله و فریاد، تمامی خلق را خواب نبود؛ و به مثابه روز روشن کوچه و بازار رفت و آمد بود؛ و در روز پس از آن که به تمام شهر منتشر شد، تمام تکایا و مساجد و بازارها بلکه بیشتر از خانه های شهر و خیابان‌ها به پارچه ای سیاه پوشیده شده بود؛ و در هر گوشه نوای مصیبت و سوگواری افراشته شده بود. دسته های مرکب از مردان سینه زن و زنجیر زن و قمه زن، شهر را صبح تا شام و شام تا صبح به هیجان انداخته، در هر مجلسی پیراهنی پاره کرده، کم تر مجلسی بود که زن و مرد مصیبت زده ای غش کرده روی خاک نمی افتاد. مردم سر و پای برهنه و گریبان های چاک زده در کوچه و بازار یکدیگر را تسلیت می گفتند؛ [و] در طرق و شوارع اشک ریزان می گذشتند.»

◀ روایت آیت الله مبارکه ای (ره) از ایام سخت تحصیل در مدرسه صدر اصفهان در سال قحطی

این استقامت من در مقابل این فشار، هیچ نبود مگر به واسطه عشقی که به تحصیل داشتم

موقوف شد، ممکن نشد به من برسد و طرز زندگانی من هم به قدری مختصر بود که نه چیزی داشتم بفروشم و نه گرو بگذارم چه آنکه من در زمانی که وارد مدرسه شدم، فقط یک کتاب سیوطی خطی داشتم که بیش از دو قران قیمت نداشت! و بعدا چند کتابی که به دست آوردم کتاب وقفی بود که به توسط متولیان موقوفه آن به من رسیده بود و فرشی که داشتم فقط یک احرامی کرباس نازک بود که سه متر طول و یک متر عرض آن بود با یک چراغ مختصر لامپا نمره ۵، از اساس جای خوری هم فقط یک قوری کوچک با یک استکان بود ولی کمتر در کار بود و یک رختخواب از کرباس نهایت مختصر، ولی به واسطه فناعتی که داشتم، از آن وجه مخارج که پدر برابم می فرستاد قدری ذخیره کرده بودم آن ذخیره هم تمام شد و روزگار در کمال سختی شد به حدی که در ۲۴ ساعت ممکن نمی شد یکمرتبه قوتی در معده خود برسانم!

و این استقامت من در مقابل این فشار، هیچ نبود مگر به واسطه عشقی که به تحصیل داشتم.

منبع: کتاب شجره مبارکه

نویسنده این اوراق، در آن دوران سخت (دوران قحطی / سال ۱۲۹۵ شمسی) در مدرسه صدر (بازار) اصفهان بودم با مردم خارج از صنف مدرسه هیچ آشنایی نداشتم و به جز چند نفری که آنها نیز مانند خودم بی بضاعت بودند، از اهل مدرسه کسی دیگری با من آشنا نبود. آن مختصر مخارجی هم که از ده (مبارکه) پدرم برای من می فرستاد به واسطه آن که دیگر رفت و آمد

کنایت ویژه امام زمان (عج) به آیت الله مبارک که ای (ره) در مسیر مکه مکره در سال ۱۳۰۷ ه. ش

در یک دهکده‌ای که خانه‌های او از حصیر و شاخه خرما بود وارد شدیم. رفقای من نزدیک بود غش کنند؛ چه آنکه هوای تیر ماه بود، آفتاب به طور عمودی به مغز سر می‌تابید. من به آن‌ها دستور دادم که چاره این کار یک گوسفند قربانی کردن است در مکه، اگر بخواهیم احتیاط کنیم و بگوییم آیه شریفه (لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا) شامل حال ما نیست. در صورتی که یقین داریم اگر تا غروب ما به این حال باشیم خواهیم مرد. ولی در سقف و سایه بان قرار دادن، منتهای حکم آن است که برای این تقصیر یک گوسفند در مکه قربانی نماییم. آن‌ها حاضر شدند. شخص اصفهانی به واسطه صرفه تجارتنی و اینکه باعث می‌شود ضرر پول یک گوسفند متحمل شود حاضر نبود. قرار شد پول گوسفند قربانی او را هم ماها بدهیم! از این جهت او راضی شد.

یک ساعت به غروب بود حرکت کردیم. به تدریج رسیدیم در جنگلی از خارهای مغلیان که درخت‌ها اگر چه از هم فاصله بسیار داشت ولی به واسطه همین درخت‌ها و همین رمل بودن زمین که خطوط و علائم راه در او محو بود، پاسی از شب رفته بود که ملتفت شدیم راه را گم کرده، شوfer ما یک نفر آفریقایی از حبشه بود، عربی سخت می‌فهمید. وقتی ملتفت شد راه گم شده بدتر دست و پای خود را گم کرد.

قدری ایستادیم، شب هم تاریک ماه، هیچ علائمی نمی‌بینیم. اتومبیل هم ممکن نیست دیگر به واسطه گیر کردن در رمل و دژه‌های عبور و جای ممر سیلاب‌های بیابانی بتواند پیش برود. راه برگشتن نیز محو است؛ زیرا که جنگل خارستان و رمل بودن زمین مانع از دیدن علامت خط سیر اتومبیل است. در نهایت اسباب اضطراب از برای ما رخ داد. شوfer هم دست و پای خود گم کرد.

همراهان ما متوسل به وجود غیبی شدند و دست توسل به وجود حضرت حجت زدند. ناگاه دیدیم صدای شخصی در مقابل اتومبیل بلند شد و به زبان فارسی ما را خطاب کرده گفت: «نترسید من آمده ام راه را به شما نشان دهم.» و آمد بر روی رکاب اتومبیل ایستاد و با شوfer با لفظ عربی صحبت نمود و او را راهنمایی می‌کرد. او هم به دستور او شروع کرد راه پیمودن، تا آنکه یک وقت بدون آنکه اتومبیل نگاه داشته شود فرود آمد. شوfer گمان کرد که به زمین افتاد؛ مرکب را نگاه داشت. ناگاه از عقب سر به عربی گفت: «هذا هو الطريق إلى جدّة» و به فارسی هم گفت: «راه پیدا شد.» ماها خیره شدیم بر روی زمین، از شعاع چراغ دیدیم در جلو، جای خطوط سیر اتومبیل است. شوfer و ماها از شدت خوشحالی دیگر حال خود را نمی‌فهمیدیم.

در آن حال متوجه شدیم که آیا این شخص کی بود؟! یک مرتبه او را صدا زدیم. شوfer به عربی، ماها به فارسی و من هم به عربی او را صدا زدم. هیچ جواب نیامد و اثری هم از او ندیدیم.

کنجات آیت الله مبارک که ای (ره) از مرض و با در سر زمین مقدس منا - سال ۱۳۰۸ شمسی

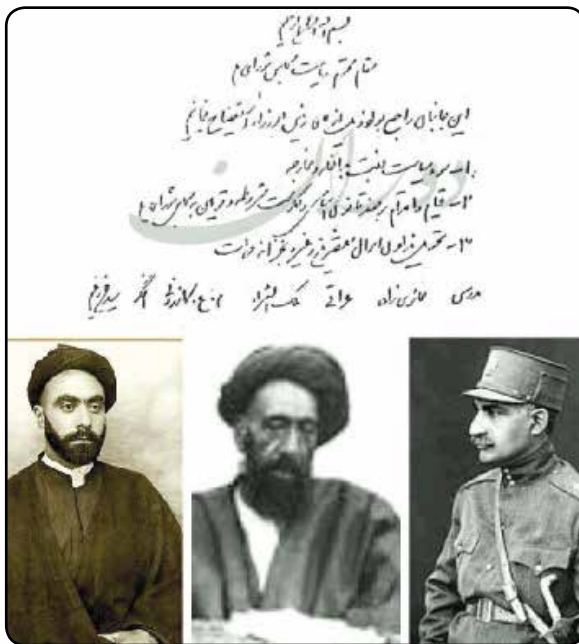
از سوانح دیگر آنکه در منا گرفتار مرض حالت و بایی شدم. تمام رفقا مرا تنها گذاردند؛ چون اگر آثار این مرض در هر کس در آن سرزمین پیدا شود اگر پدر باشد پسر از او فراری است و اگر پسر باشد پدر از او فراری است؛ کسی دادرسی کسی نیست. در ظرف چهار ساعت این مرض، من خود را مشرف به هلاکت دیدم. ناگاه در آن حال یادم آمد از حرف یکی از مرتاضین هندی که به من گفته بود: «تو به سفر مکه می‌روی، مریض می‌شوی، نترس» یاد آمدن من از این حرف قوه تازه‌ای به قلب من رسانید، به طوری که بکلی مرض مفقود الاثر شد و این یکی از پیشگویی‌های مرتاض هندی بود که من به او رسیدم.

رفقای خود را که از من ناامید بودند صدا زدم، گفتم: بیایید که من نمی‌میرم. باز باور نمی‌کردند، تا آنکه من خود برخاستم و چایی دم کردم، مشغول خوردن شدم. آن‌ها هم از دور تماشا

می‌کردند. دو ساعت باز نزدیک نمی‌آمدند، تا آنکه یقین کردند آثار مرض از قی کردن و حالت اسهالی از من ظاهر نشد، سپس جمع شدند و من قضیه مرتاض هندی را از برای آن‌ها گفتم. منبع: کتاب شجره مبارکه

حضور آیت الله مبارکه ای (ره) در ملاقات جنجالی رضاخان با آیت الله شهید مدرس (ره)

میان برود من این جوان (سید محمدعلی مبارکه ای) را به عنوان حکم و داور قرار میدهم که تو با چکمه های خود و من با کتابهای خود به جان هم بیفتیم تا یکی از ما باید نابود شود!! زیرا تا من زنده هستم به هیچ وجه با تو کنار نخواهم آمد

اینجا بود که رضاخان وقتی دید مدرس سرسخت است و زیر بار توصیه های او نمی رود، با بغض و کینه ای مضاعف از حجره مدرس خارج شد. ■ برگرفته از کتاب زندگی خود نوشت معظم له و مصاحبه دکتر صفایی فرزند مرحوم مبارکه ای

یکی از وقایع مهم مجلس پنجم، استیضاح رضاخان (رئیس الوزراء وقت) بود. در روز هفتم مرداد ۱۳۰۳ شمسی، مدرس به همراه شش نفر از نمایندگان مخالف، رضاخان که رئیس الوزراء وقت بود را به دلیل سوء سیاست داخلی و خارجی، قیام و اقدام بر ضد قانون اساسی و حکومت مشروطه استیضاح می نمایند

در همان دوران آیت الله سید محمد علی مبارکه ای در مباحث خارج فقه و اصول آیت الله سید حسن مدرس (ره) شرکت می نمودند، در یکی از روزها که مبارکه ای در محضر معظم له حضور داشته اند، درب حجره به صدا در می آید، مبارکه ای نیز با اشاره مدرس، درب را باز می نماید، در این اثنا فردی را ملاحظه می نماید که با چکمه های نظامی و با قیافه ای عبوس، پشت درب ایستاده و به او خطاب می کند: جوان برو به مدرس بگو سردار سپه می خواهد شما را زیارت کند!!

مبارکه ای همین که نام سردار سپه را میشنود و قیافه آن شخص مغرور را برانداز می نماید، متوجه می شود پی می برد که او رضاخان وزیرالوزرا احمد شاه است که حال جهت جلوگیری از استیضاح قریب الوقوعش در مجلس، دست به دامان آیت الله مدرس شده است!

مبارکه ای فوراً داخل حجره شده و به شهید مدرس می گوید که سردار سپه تقاضای ملاقات دارد

مدرس هم می فرمایند، بگویند داخل شود، رضاخان هم مغرورانه با چکمه های نظامی وارد حجره شده و بدون مقدمه می گوید: آسید از جان من چه میخواهی؟

چرا در مجلس مدام ساز مخالفت با من و طرفدارانم کوک می کنی و..... بحث مدرس با رضاخان به درازا می کشد..... که سرانجام مدرس با تندی خطاب به سردار سپه می گوید: با این اوصاف نمی شود یکی از ما باید از

وضعیت مبارکه در زمان مشروطه

و نقش پدر مکرم آیت الله مبارکه ای (ره)

در مبارکه لنجان وطن مالوف اینجانب که قریه کوچکی بود مردمان دو دسته شده بودند دسته ای مشروطه خواهان و فداییان حاج آقا نورالله و دسته مستبد و طرفداران ظل سلطان و محمد علی شاه و چون پدر اینجانب آقا سید علی امام جمعه، سمت ریاست روحانیت در آنجا داشت و بیطرف صرف بود، در شب ها از هر دو طرف یک عده در اطراف خانه جمع شده و هر یک تیر انداخته و گلوله های هوایی برای تهدید رها کرده که او را حاضر در جمعیت خود نمایند و هیچ آرامی و راحتی نبود تا آنکه مجبور شده خود را مخفی کرده مدتی مهاجرت نمود و این دو دسته باهم بنای زد و خورد در این آبادی کوچک داشتند تا آنکه کار یکسره شد و شاه ..... مغلوب گردیده سدهای مستبدانه نیز خاموش شد. منبع کتاب شجره مبارکه

روایت عجیب مبارکه ای از فرود آمدن

سقف کاریز «صحرای لورک» مبارکه

یاد دارم که در ایام کودکی از قصبه ای که وطن من بود موسوم به مبارکه، به صحرا رفته بودم. نزدیک به صحرائی که موسوم به لورک بود رسیدم. یکی از کودکان زارعین به پاسبانی بستانی از خربوزه مشغول بود و در اطراف می گشت. طفلی دیگر خربوزه های کنده بود و پا به فرار گذارد. آن پاسبان خیال کرد که آن طفل با من بوده، خربوزه چیده و فرار کرده. چون به او دسترس نشد بازگشت و من هم چون بی گناه بودم بی خیال بودم. او با چوبی که در دست داشت به قدری بر من زد که من از حال رفتم و آنچه بی گناهی خود را اظهار می کردم باور نداشت. تا یک نفر آمد و مرا از چنگال او نجات داد.

من قدرت و توانایی به رفتن نیافتم. در آن نزدیکی کاریزی بود معروف به کاریز شیخ آباد که در زیر او می رفتند برای آب خوردن. آن پاسبان بستان که نامش علی پسر عبدالله بود از زدن من دست برداشته، رفت در زیر کاریز برای آب خوردن. یک وقت من دیدم گرد و غباری بلند شد. بعضی از دهقانان نزدیک متوجه شدند، دیدند سقف کاریز فرود آمده و آن پاسبان در زیر سقف بماند. پس از دو روز خاک های او را عقب ریختند، جنازه خورد شده او را بیرون آوردند. و من در دوره زندگانی خود از این گونه قضایا زیاد دارم. منبع کتاب شجره مبارکه

در خواست‌های مبارکه‌ای از ملک عبدالعزیز در ملاقات دوم در قصر پادشاهی حجاز - ۱۳۰۸ شمسی

«این پادشاه تازه نجد و حجاز ..... در روز شانزدهم ماه ذی الحجه ۱۳۴۷ هجری مرا در حضور خواند. وقتی وارد شدم، جناب قاضی هم در حضور بود... این مرتبه دوم است که من این پادشاه را ملاقات می‌نمایم. پس از نیم ساعتی متوجه به من شد و از حالات کشور ایران پرسید و چنان اظهار داشت که ما برای ترفیقه حال مسلمانان دنیا وسیله راحتی را برای مسافرت آن‌ها در حجاز برای تشرف به حج فراهم کرده‌ایم و طرز حکومت اسلامی را تجدید نمودیم و امنیت را در سراسر کشور بر طبق حکم قرآن جاری ساخته‌ایم، مع الوصف مسموع می‌شود که دولت ایران از آمدن ایرانیان به مکه معظمه کراهت دارد! من عرضه داشتم که اگر مقام خلافت را اجازه داشته باشم سر این نکته را معروض دارم.

رخصت تکلم فرمود. عرضه داشتم: نه فقط دولت ایران کراهت داشته باشد بلکه تصور می‌کنم که سایر دول اسلامی نیز کراهت داشته باشند؛ زیرا که مذهب شما بر حسب آنچه قاضی حاضر عقیده دارند و در رسائل این مذهب نوشته شده، غیر خود راه، از تمام فرق اسلامی، کافر حربی می‌دانند و همان معامله که با کفار حربی و مشرکین معمول می‌دارند، از اباحه عرض و جان و نفس و مال، همان معامله را با مذاهب اسلام می‌نمایند و اگر خوف از سیاست ملک نبود یک نفر مسلمان غیر از فرقه وهابیه از حجاز و مکه، جان به سلامت نمی‌برد. در صورتی که سیره خلفای راشدین بر این بود که کلیه اهل قبله را محکوم به اسلامیت می‌دانستند و اگر کسی به واسطه گناه کبیره واجب القتل می‌شد، فقط اجرای قتل دربارۀ او می‌کردند و معامله کفار حربی با آن‌ها نمی‌کردند؛ چنانچه آیه شریفه (وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَى إِلَيْكُمْ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا) و احادیث زیادی در کتب صدر سلف از حضرت رسول اکرم (ص) و خلفای راشدین شاهد این مقال است و ابن تیمیه و ابن قیم که از مؤسسين این مذهب می‌باشند، آنان نیز بر اهل قبله اجرای احکام کافر حربی نکردند؛ چنانکه کتب آنها و مقالات ایشان نیز شاهد است.

چون پایه سخن بدین مرتبه رسید، من اجازه مرخصی گرفتم. اجازه داده شد و به حکومت جدّه امر به اطلاع داد که وسایل راحتی ما را از حیث مرکب و منزل فراهم سازند. من بلند شدم و خواستاری تأیید و تشیید ارکان دولت حجازی را از طرف ذات اقدس حضرت حق نمودم و او نیز با من مصافحه نمود و به کلمه «الله یحفظک» مرا دعا گفت و از آنجا بیرون آمدم.

رفقای ایرانی، بالخصوص چند نفر اصفهانی نهایت متزلزل بودند. صورت حال را اظهار داشتیم، همگی خوشحال شدند جز یک نفر آخوندی که گرفته شد. هنوز ظهر نشده بود که چارچی از طرف پادشاه ندای آزادی حاج بالخصوص در استعمال دود در داد و این خدمت اتفاقی از من به حاج رسید.» منبع کتاب شجره مبارکه

اکنون که پادشاه حجاز و نجد در این کشور حکم قرآن و سیره خلفا و سنت رسول را جاری ساخته، کشتن کسی که به طواف بیت الله آمده، برای استعمال کردن جیگاره و شرب دخان بر فرض گناه کبیره باشد، چگونه با قرآن و سنت و سیره راشدین موافقت دارد؟! با نص قرآنی که می‌فرماید: (مَنْ دَخَلَهُ كَانْ آمِنًا) البته در این صورت چون مسلمانان دنیا می‌بینند با آن‌ها در این کشور این گونه معمول داشته می‌شود و نام او را اجرای حکم قرآنی می‌گذارند، به هیچ وجه ایمن نیستند. این اشتداد و سختگیری جز نفرت چیزی ایجاد نخواهد کرد در صورتی که قضایای واقع در صدر اسلام، در میان اتباع خلفا بلکه شخص خلفا [را] محمول بر خطای در اجتهاد دانستند و توبه را

در وسط این راه (راه مدینه به مکه) هم مطلب غریبی رخ داد. آن این بود که دست غیبی سبب نجات ما در شب گذشته شده، اکنون ما سبب نجات پنج نفر مصری شدیم.

روایت آیت الله مبارکه‌ای (ره) از نجات جان پنج زائر مصری در مسیر مدینه به مکه - ۱۳۰۸ شمسی

در وسط راه دیدیم یک اتومبیل فرد واژگون افتاده و چرخ‌های او در هوا حرکت می‌نماید. یک مرتبه فرود آمدیم، دیدیم صدای استغاثه از زیر اتومبیل به گوش می‌رسید. جمعیت ما اتومبیل را از خاک بلند کرده، سه نفر زن و دو نفر مرد مصری در زیر اتومبیل بودند و از غرایب آنکه غیر از خراشی که بر پاها و دست‌های آن‌ها وارد شده بود همگی سالم بودند، با آنکه از قراری که می‌گفتند یک ساعت زیر این اتومبیل بوده اند، ولی عمده آن بود که هیچ بار و سنگینی همراه خود نداشتند. این چند نفر بر خاسته دست و پای ما را می‌بوسیدند.

من از این پیش آمده‌ها همی در شگفت بودم که ما را کدام اراده شب گذشته نجات می‌دهد، و اکنون به کدام اراده است که ما باید سبب نجات این عده واقع شویم؟! یا من بیده مفتح کل شیء و هو علی کل شیء قدير. منبع کتاب شجره مبارکه

گزارش مبارکه ای از افکار جمود و هابیت و حمله شرطه ها به او در سرزمین منا!

خود را از خیمه بیرون انداختم.

فریاد کردم: «حرامی یرمی الحجر» که این دزد است سنگ در خیمه می اندازد که من فرار کنم، او برود مال ما را ببرد؛ چون دزدها در آنجا همین کار را می کردند؛ سنگ در خیمه و چادرها می انداختند، صاحبان آن‌ها فرار می کردند، آن وقت می رفت [کذا] اثاثیه او را می برد [کذا]. وقتی من خود را به جهالت زدم و فریاد زدم سایر شرطه‌ها آمدند و او را تنبیه کردند. در هر حال در اجرای احکامات (احکام) قرآنی، عصبیتی کامل دارند و استیلائی آن‌ها بر مکه و حجاز، به واسطه سیاست و همراهی دولت انگلستان بود؛ چنانکه در تمام ممالک اسلامی در باطن، سیاست این دولت حکم فرمادت. تمام سفارت و قونسولگری های اسلامی در حجاز روحاً در تحت اراده دولت انگلیس می باشند. ضعف و قوت مذاهب اسلامی هم بر حسب اراده دولت انگلیس می باشد. در تمام این ممالک هر روز و هر ساعت آنچه واقع شود؛ مذهبی، اجتماعی، سیاسی، جمع، تفریق، تمام به دست باطنی انگلیس می باشد. اجرای احکامات قرآنی هم به دست مذهب وهابیه در حجاز به واسطه سیاست چندی است از طرف این دولت.»
منع کتاب شجره مبارکه

«سه سال بود در تصرف ابن سعود و جماعت وهابیه بود. مذهب وهابی در مکه رسمیت داشت و ما سابقاً اشاره به این مذهب کرده بودیم. باطن این مذهب اخباریه نبویه [کذا] هستند که ریشه آن از خوارج تولید شده. می گویند: آنچه را که از پیغمبر (ص) و چهار خلیفه او حدیثی در بیان حکم او نرسیده محکوم به حرمت است و اعمالی را که پیغمبر (ص) و خلفای راشدین معمول نداشتند بدعت و ضلالت است. مذاهب خمسۀ اسلام را کلاً بدعت [دانند] و گویند بعد از زمان خلفا وجود پیدا کرده است و این اختلاف از آن‌ها در فروع بیشتر است و در اصول و ضروریات با سایر مذاهب شرکت دارند. اعمال نماز و روزه و حج و زکات همان رویه اسلام دارند، فقط جمود به ظاهر قرآن و سنت نبویه و سیره خلفای راشدین دارند و اصل در جمیع موضوعات و اشیا را حرمت دانند، مگر آنکه از قرآن و یا اخبار نبوی و سیره خلفا حکمی بر حلیت آن به دست آورند و بسیاری از مردم مرام آن‌ها را ندانسته، سخن های بی موضوع در خصوص آن‌ها گفته اند.

جوهره عقیده آن‌ها همین چند کلمه بود که نوشتیم؛ از این روی زیارت قبور را به طوری که از شهری به شهری برای زیارت قبری بروند بدعت دانند و مراسم تمام مذاهب اسلامی را در بنای بر سر قبور و تعمیرات و تزیینات، همه را بدعت و ضلالت می دانند و شرب دخانیات را نیز از بدع و ضلالت دانند، همچنین خوردن قهوه و چای؛ چه آنکه گویند این‌ها در حکم مسکرات و لهویات مبتدعه در اسلام است.

و از روی عقیده نهی از منکر، آنچه را که منکر دانند با تمام قوا در صدد دفع آن برآیند. در منا یک نفر مصری را به واسطه کشیدن جیگاره سر بریدند؛ از این روی در آن سال حاجیان با آنکه قرب یک کرور بودند راجع به دود کشیدن تقیه می کردند.

من خودم در منا در میان خیمه خود قلیان می کشیدم. یک نفر شرطه وهابی قلیان را با سنگ زد شکست و نزدیک بود مرا هم بکشد. می گفت: تو بت می پرستی و اینکه در مقابل تو بود بت بود. من هم تدبیری که کردم [اینکه]

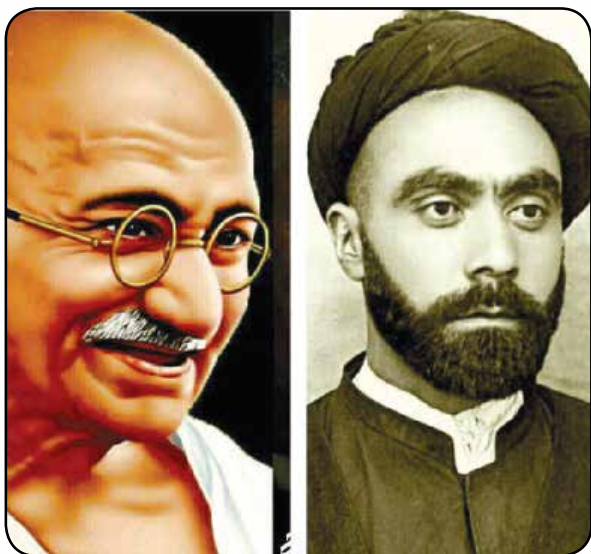
روایت آیت الله مبارکه ای (ره) درباره حکایت غمبار روحانیون جدا از جامعه و سیاست

.....چون با طبقه فاسد الاخلاق محشور نبودند ممکن نبود به آن‌ها فهمانید که غیر از اوضاع مسجد شما در دنیا یک خبرهایی هست و غیر از این آب نهر مدرسه یک سیل بنیان کن عظیمی به مساجد و معابد شما روی آورده و به غیر از این میدان دست بوس یک دنیای دشمنی در نهانی از برای شماست که انتظار و فرصت را مغتنم شمرده از پی آن می گردد که روزگاری دست شما را قطع نماید. اگر هم به یک زبان غیر عادی این مطالب را ممکن می شد به آن‌ها بفهمانند تازه اتکا به ختم امن یجیب کرده می فرمودند: اگر چنین است پس خوب است امشب مومنین را بگوییم بعد از نماز یک ختم امن یجیب بردارند!!!

◀ ایراد خطابه آیت الله مبارکه ای پیرامون «اتحاد اسلام» در حضور گاندی رهبر هند

پس از خطابه گاندی از جای خود برخاسته روبه من متوجه گردید و مرا در کرسی، پهلوی خود نشانید

لباس گاندی چنین می نویسد:

«غذای او اغلب شیر بز و عدس پخته پوست گرفته است اساس هستی او فقط پیراهن بلند و لنگی از کرباس می باشد، دارای دو گوسفند و یک زن است و مختصر اثاثیه ای که به پول هند بیست روپیه نمی شود»

به گفته مبارکه ای روح توحیدی در وجود رهبر هندوها متبلور و کردارش کردار اسلامی است ولی با این همه حال، احترام به بتکده را لازم می شمردا!

«او (گاندی) گرچه در مذهب هندوان است ولی روح توحیدی او در نهایت، او را قوی و محکم ساخته، زهد و تقوا از روی حقیقت دارد و با جنگ مخالف و با ریختن خون کاملاً ضدیت می ورزد، اخلاقش اخلاق تصوف است و کردارش کردار اسلامی، ستایش بد را موهوم می داند ولی احترام بتکده را به مناسبت معبد ملی لازم می شمارد»

یکی از وقایعی که در سفر مبارکه ای به لاهور اتفاق افتاد دیدار ایشان با مهاتما گاندی رهبر معنوی هند بود که در این دیدار مبارکه ای خطابه ای با موضوع «اتحاد اسلام» ایراد و مورد تشویق عمیق گاندی قرار می گیرد

«در آنجا (لاهور) چند خطابه راجع به اتحاد اسلام ایراد نمودم که در آن مجلس از روسای اهل سنت و جماعت بسیار بودند و گاندی رییس ملیون هند نیز حاضر بود و پس از خطابه گاندی از جای خود برخاسته روبه من متوجه گردید و مرا در کرسی، پهلوی خود نشانید این شخص در لاهور برای اصلاح مابین هندوان و سنگان آمده بود و چون مرام او اتحاد تمام طوایف و ساکنین هند است این مجلس را نیز به امر او و نوایان لاهوری، متشکل از تمامی روسای مذاهب هندوستان قرار داده بودند

مبارکه ای در جای دیگر از تفقد ویژه رهبر هند و نشستن در اتومبیل ویژه گاندی اشاره می کند و می نویسد:

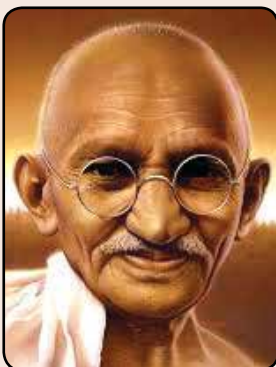
و چون خطابه من در موضوع اتحاد مسلمین بود، گاندی نهایت لذت را برد و تفقدت شایانی از من نمود و برای تفریح، مرا در اتومبیل پهلوی خود نشانید، وقتی من از مرکب فرود آمدم، مریدان گاندی شانه های مرا می بوسیدند، برای اینکه من پهلوی این شخص (گاندی) نشستم ام!

مبارکه ای در جای دیگر از نفوذ کلمه و محبوبیت گاندی در بین مردم هند می نویسد:

«هی توانم بگویم که هیچ یک از رجال بزرگ دنیا، چنین نفوذ کلمه و محبوبیت در حال حیات خود نداشته اند، سیصد میلیون نفوس از هندو و مسلم این شخص را به نظر محبت نگاه می نمایند که لاقلاً ۱۵۰ میلیون آنها او را ستایش می نمایند، این شخص در ابتدا ریاضت بسیار کشیده و روح خود را کاملاً قوی ساخته است که از هیچ گونه واردات و حوادث، تزلزلی در روحش رخ نمی دهد

مبارکه ای در جایی دیگر در خصوص سبک زندگی، نوع غذا و

◀ حضور گاندی به همراه مبارکه ای در مسجد مسلمین و حضور مسلمانان در بتکده هندوها

نتیجه عقب نگه داشتن مسلمانان نتیجه ای دیگر در بر نداشت:

«طفل دیوانه مسلمانی را تحریک نموده اند که به توسط نیشکر بی احترامی به گاو نمود چون هندوان آن بی احترامی را به گاو خود دیدند، آنها نیز تنبک و تنبور خود را برداشته به درب مسجد مسلمانان رفته، شروع به تنبک زدن نمودند یک دسته به حمایت گاو و دسته دیگری به حمایت مسجد به هم

آمیختند و خون یکدیگر را ریختند، یک مرتبه این نزاع به سایر شهرها خبر داده شد و در هر شهری نزاع کهنه شده و نفاق دیرینه تجدید گردید و سرتاسر کشور هند یکپارچه نزاع هندو و مسلمان رخ داده به حدی که شب و روز در معابر و کوچه ها از یکدیگر می کشتند و از ترس یکدیگر در امان نبودند و دو مرتبه نتیجه به دست بیگانگان افتاد و ملت هندی را به دنیا به وحشیت معرفی نمود که قابل هیچ گونه استقلال نیستند و میان سنی و شیعه نیز همین نظام به صورت دیگری شعله زد و این دو فرقه نیز به جان و مال یکدیگر ریختند»

آیت الله مبارکه ای در قسمتی از خاطرات هندیه از حضور مهاتما گاندی به مسجد مسلمانان و متقابلاً ورود مسلمانان در بتکده هندوان در جریان سفر به شهر لاهور هندوستان سخن گفته است:

«او گاندی با یک دسته از مریدان خود برای تعظیم و تکریم مسجد مسلمانان، در مسجد داخل گردید و به قران و محراب نهایت احترام گذارده و سپس بزرگان مسلمین با او وارد بتخانه شدند، و آنها نیز احترام این معبد را منظور داشتند و لوازم عهدنامه معمول داشته شد»

نویسنده خاطرات هندیه تاسف و تأثر خود از نفاق بنیان کن بین مسلمین و هندوها را چنین بیان می نماید:

«اتحاد مدت زمانی طول نکشید که تبدیل به یک نفاق بنیان کن گردید و آتش نفاق میان کشور هندوستان، خرمن هستی هندو و مسلمان را بسوزانید و همان بیگانگان که سال هاست خون ملت شرقی را به واسطه نفاق مکیده و آتش نفاق را دامن زده به طوری که روزگار تاریخ او را نشان داده است»

مبارکه ای در پایان این خاطرات به جهالت بعضی از مسلمین هندی اشاره کرده و از تحریک نمودن طفلی سخن گفته که با نیشکر به گاو (که تقدسی خاص برای هندوها دارد) سخن گفته است و نتیجه می گیرد این گونه اعمال زشت باعث ریختن خون انسانهای بی گناه و در

« نبوغ هنری فوق العاده آیت الله سید محمد مبارکه ای (ره) در هنر خط و نقاشی

قدیم (خطوط کوفی، میخی و لاتین) و همچنین سبک های متأخر (خطوط نسخ، نستعلیق، ثلث، رقاع و ریحان) که بعضا در کتاب ارزشمند «ثمرات العلوم» خودنمایی می کند، نشانگر ذوق و نبوغ هنری این عالم هنرمند اصفهانی است.

آیت الله مبارکه ای همچنین در رشته ی نقاشی دارای ذوق هنری چشمگیری بوده است. برای مثال نقاشی مینیاتوری داستان حضرت موسی (ع) و ازدها چشم ها را مینوراد. نیز نقاشی از چهره ی پدر ارجمندشان میر سید علی (ره) و دیگر یادگارهای هنری ایشان بیانگر ذوق خدادادی این هنر در وجود این عالم بزرگوار می باشد.

کتابت در حوزه های علمیه از دیرباز و به خصوص در دوره هایی که بحث چاپ مرسوم نبوده، حرف اول را می زده است.

در بین عالمان گذشته افرادی دیده می شوند که نقش آنان در ترسیم خطوط گوناگون خوشنویسی در حدی بوده است که خوشنویسان و هنرمندان معاصر در محافل علمی و هنری از آن به نیکی یاد می کنند. آیت الله مبارکه ای یکی از عالمان دینی سده اخیر شیعه است که در خوشنویسی کتابت یکی از برجستگان این هنر در بین علمای زمان خویش بوده است. تابلوی خوشنویسی معروف به «سرشماری فوت ابنای بشر» و همچنین خطوط و خوشنویسی های به جا مانده از ایشان به سبک های

..... تصاویر بعضی از آثار نقاشی و خوشنویسی آیت الله مبارکه ای (ره) .....

ترکیبی از خط ثلث و توقع در کتاب سر الغیب به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

تصویری از حکایت موسی و ازدها به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

تابلو نمونه خط زیبای ثلث به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

نمونه خط کوفی در کتاب ثمرات العلوم به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

تصویری از تابلو فوت ابنای بشر به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

نمونه خط میخی در کتاب ثمرات العلوم به قلم آیت الله مبارکه ای (ره)

آیت الله مبارکه ای (ره) از ملاقات و ملازمتش با آخوند ملا محمد کاشی (ره) می گوید:

در این مدت عمر کم، در خدمت آن شیخ کامل، نابینایی بودم، بینا شدم. در جهان تنگ و تاریکی روحم در زندان بود، به فضای لایتناهی و به گلستان قدس پروازم داد

آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای در اوایل تحصیل در اصفهان، در سال ۱۲۹۰ شمسی در مدرسه صدر به خدمت حکیم ملا محمد کاشانی (متوفی ۱۲۹۳ شمسی) رسیده و ملازم ایشان می گردد.

وی در خاطرات خود چنین می نویسد:

«[آخوند کاشی] مرا در حجره خود برده و به نصایح پدران اندر زهای حکیمانه فرمود و مرا امر به ملازمت خود نمود... [از همان شب، برحسب فرموده حکیم کاشی ملازمت او را اختیار نمودم، بدین طریق که از اول شب تا سه ساعت از شب گذشته در خدمتش می زیستم و در کمال میل، آنچه از خدمات از دستم برمی آمد در مورد آن پیر طریق عرفان و راهنمای سیر و سلوک به سوی حق دریغ نداشتیم. ساعت سه، پس از صرف شام، ساعتی چند در اطاق خود رفته، استراحت می نمودم.

یک ساعت به طلوع فجر برخاسته، دو مرتبه در خدمتش حاضر می شدم، و در آن وقت سحر، از حالات و کردار و راز و نیازش به سوی خالق یکتا، تأثراتی در من ایجاد می شد که آنچه در حالات گذشتگان شنیده، در او مشاهده می کردم، و پس از ادای فریضه صبح نیز در خدمت بودم تا ساعتی از آفتاب برمی آمد.

سپس برای درس «معنی» و «مطول» در خدمت فاضل مدرس شیخ علی یزدی رفته، پس از فراغت از درس و مباحثه، یک ساعت به ظهر مانده شرفیاب پیر کامل روشن ضمیر خود شده، مشغول انجام خدمت شده، پس از صرف نهار او را راحت گذارده، در اطاق خود می رفتم. در طرف عصر، باز یک ساعت ملازم خدمت بودم و یک ساعت به غروب مانده، فکر مرا آزاد می ساخت و به فکرهای آزاد شخصی می پرداختم. در شبهای پنجشنبه و جمعه تماماً در خدمتش تا به صبح به استفاده های روحانی موفق بودم. و در هر شبی به قدر نیم ساعت مرا به کلمات مواعظ و پند مشغول می ساخت، و به قدر نیم ساعت درس های روز مرا برایم جوهر مطالب را بیان می فرمود، تا آن که زمان ارتحال او از این عالم فانی در رسید. غرایب حالات و کرامات و خوارق عادات که من از بزرگ راهنمای خود دیدم جای بیان داشتن نیست. در سیر روحانیات آنچه دارم ابتدا از او دارم.

طریقه ریاضات حکیم کاشی از مولانا مولی حسن نائینی بود که او از حکیم ربانی استاد کامل خود آقا محمد بیدآبادی و او از مولانا اسماعیل خواجه ای اخذ نموده... [بالجمله در این مدت عمر کم، در خدمت آن شیخ کامل،

نابینایی بودم، بینا شدم. در جهان تنگ و تاریکی روحم در زندان بود، به فضای لایتناهی و به گلستان قدس پروازم داد، و اگر او را ندیده بودم شاید در این عالم هر چیزی را که در دستگاه الهیات می شنیدم انکار داشتیم، ولی همگی را به مقام شهود دیدم. و این مراحل فیوضاتی که من از آن بزرگ مرد سالک دریافتم می دانم که فقط در اثر خدمات مخلصانه بود. خدمت به حیوان و بشر عادی نورانیت روحانی می بخشد چه جای آن که خدمت در مورد انسان کامل ملکوتی باشد [...].

در باب وفات آن مرحوم، مرا در کنار نشاند و از خستگی های فوق العاده و بی خوابی های طاقت فرسا مرا مژده راحتی داد و وصایای مخصوص در گوشم بیان نمود [...]. چون مرغ روحش به عالم قدس پرواز کرد، چنان بود که نزدیک شد مرغ روح من جوجه صفت به دنبال مادر خود پرواز نماید [...].

مدت زمانی مرا عادت چنین بود که در ساعات سه از غروب گذشته، از شهر برای زیارت تربت آن حکیم ربانی حرکت می کردم و تا طلوع فجر بر سر آن تربت شریف به حال مراقبه می ماندم و چنان که شاگردان ارسطاطالیس از مرقد استاد خود فیض می گرفتند، من نیز از آن مرقد فیوضات گرفتم و در خوابها و بیداری مکاشفاتی را سیر نمودم [...]. بالجمله، مدت یک سال پس از فوت او، من در خود حالاتی مشاهده می کردم که نتوانستم بر کسی اظهار داشتی و نه کسی از حالاتم اطلاعی داشت.

و از غرایب حالات که شاید بشر تصدیق نکند و اظبا انکار نمایند، مدت شش ماه من خواب را در خود مشاهده نکردم، و کمتر با اشخاص انس داشتیم، و تدریجاً در فکر تحصیلات علوم غریبه و ریاضات روحیه برآمدم» منبع: کتاب شجره مبارکه

روایت آیت الله مبارکه ای (ره) از خاطره ای شنیدنی در مدرسه علمیه صدر

از هزار خر عرعر می کنند و ما از صدای آن ها خواب را از دست نمی دهیم... منبع: کتاب شجره مبارکه

شبی یاد دارم در وقت جلوه ی گل های رنگارنگ مدرسه ی صدر بود. هوا طراوتی افزون داشت، و مهتاب بر چهره ی گل ها تابیده، بلبلاتی چند در میان سرو و نسترن از روی عشق زمزمه ی دلفریب داشتند. اهل ذوق از اتاق ها بیرون آمده، خواب و مطالعه ی خود را تقدیم پیشگاه آواز بلبلان و رخسندگی اختران و استفاده از آن هوای روان بخش نموده، با یکدیگر از منظره ی طبیعی و نعمت هوای لطیف و الطاف آفریننده ی عالم صحبت می نمودند.

یکی از طلاب مدرسه که ... تازه وارد شده بود پرسید: امشب حال شماها را طور دیگری می بینم.

یک نفر خواست کیفیت لذت از این بدایع خلقت را با نوای بلبل به او بفهماند. طلبه گفت: عجب مردم دیوانه ای هستید! برای جیک جیک گنجشکی خواب بر خود حرام کرده اید؛ ما مردم... در مرغزار... در این فصل هر شبی بیش

عنایت خاص امام رضا(ع) به علامه سید محمد علی مبار که ای(ره):

تأیید سیادت مبار که ای توسط امام رضا(ع) در حرم مطهر رضوی

اولاد زهرا(س) الامورات مرهونه باوقاتها!

شد توجه کرده و فرمود: کجاست عین الدوله؟ آن شخص در نزدیک منبر به فاصله‌ی دو سه زرعی اشاره کرد که عین الدوله آن جاست. من از بالای منبر دیدم آن جایی را که به آن شخص نشان داد، چاهی است عمیق. ناگاه آن شخص که قیافه‌ی او مرقوم شد نزدیک آن چاه آمد و دست زیر عبا برده، بوته‌ای بیرون آورد، آتش زده در میان آن چاه انداخت که گفتند عین الدوله در آن چاه است. در این وقت دیدم آتش از میان این چاه به طوری شعله زد که شعله‌ی آتش بالقدر بام نقاره‌خانه رفت. از مشاهده‌ی منظره‌ی این آتش مجلس بر هم خورد. من همان طور بالای منبر نشسته روی خود را به آن شخص متوجه کردم و عرض کردم: وقتی دیگر برای این کار نبود که مجلس مرا به هم زدید؟ دیدم تبسمی کرده، فرمود: اولاد زهرا! الامورات مرهونه باوقاتها. هر کاری وقت دارد از برای خودش. در این حال من خود را به حال اول دیدم. از این سیر متحیر شده، از طرفی هم قطع داشتم که آن کس حضرت رضا(س) بوده و مرا مزده داد به کلمه‌ی اولاد زهرا به آن چه از پی او بودم در صحت نسب نامه‌ی خود. ولی باز آن طور که باید دلچسب نبود. در همان حال از جا برخاسته برای زیارت به حرم مشرف شدم. بعد از زیارت که مصادف با وقت اذان صبح بود رفتم اتاق آبدارخانه؛ چون با پیشخدمت باشی آبدارخانه دوستی کامل داشتم؛ و آن هم شب‌های جمعه بیتوته در همان آبدارخانه می‌کرد. وقتی وارد شدم بعضی دیگر از اجزای آستانه که شب کشیک آن‌ها بود حاضر بودند و صحبت از عین الدوله بود. گفتم در یک ساعت قبل من یک همچو سیری در نظرم آمد. دیدم حالت بهتی به حاضرین رخ داد. گفتند در همان وقت جنازه‌ی عین الدوله را در دارالحفاظ دفن کردند و معلوم می‌شود او را از قرب جوار بیرون برده و اعمال او صورت برزخی خود را نمایش داده. در خانمه آن که ... بیان وضعیت بود که از خود بگویم که این‌ها پدران منند و من تا کنون در دنیا خونم محفوظ مانده است. متبع: شجره مبارکه

... مرا این فکر و این وسوسه در دماغ رخ داد که از این دلایل از کجا می‌توان حقیقت امر « اولاد حضرت فاطمه(س) بودن » را به دست آورد؟ شاید این‌ها از گذشتگان برای محبوبیت خود در میان جامعه - که بهترین وسیله، سیادت بود. جعل کرده باشند؛ و بشر هر گونه تقلبی خواهد نمود؛ اگر نفع خود را در او تصور نماید. کم کم دیدم این فکر از راه عقل حل نخواهد شد. در سفری که در آستان ملائک پناه حضرت رضا علیه السلام در سفر اول، به این فکر افتادم که شاید از راه ریاضت این مسأله را بتوان حل کرد؛ که به قول بعضی از راه اشراق باشد. پس از آن که به کسوت فقر مفتخر گردیدم، اربعینی چند به ریاضت مشغول شده در شب آخر که مصادف با شب جمعه بود مکان خود را بر منبری در صحن نادری زیر ایوان نقاره خانه دیدم؛ و تمام صحن پر از جمعیت نشسته به پای منبر بود. از بالای منبر دیدم شخصی را که قد میانه، محاسن خرمایی مایل به سیاهی، ابرو مشکلی، دماغ کشیده، رنگ صورت گندگون مایل به قرمزی از ایوان طلا از توی حرم بیرون آمد. عبا‌ی از پشم شتر بر دوش، عمامه‌ی پشمینه ایضا رنگ همان عبا به سر پیچیده رو به منبر آمد. مردمان متوجه او نشدند؛ جز دو سه نفر. تا آن که از میان جمعیت نزدیک منبر آمده به شخصی که همراه او از میان آن جمعیت ملحق

طریقت عرفانی و سیر و سلوکی مبار که ای

این عالم عارف در نوشته هایش، خود را نه اخباری و نه اصولی معرفی کرده، بلکه طریقت خویش را در شریعت این چنین نوشته است: «به همان طریق هستم که سید بحرالعلوم و فیض کاشانی و شیخ بهایی و مجلسی اول بوده‌اند؛ و رشته‌ی من بدان‌ها اتصال دارد.» وی مخالف سرسخت ربا و زهد فروشی برخی روحانی نمایان بی‌سوادی است که عده‌ای بی‌سوادتر را به دنبال خود می‌کشند؛ و با رفتار و گفتار غیر اصولی و غیر شرعی و زندگانی دون شأن روحانیت، خواسته و ناخواسته به اسلام عزیز ضربه‌ها می‌زنند. او در شماتت از این رفتار و هجو چنین ناهنجاری، به گونه‌ای می‌نویسد که گویی خود در لباس روحانی نیست. این ویژگی بیشتر در نثر او هویداست.

مبارک‌های گر چه صوفی نیست، لکن از صوفی واقعی آن تعریفی را بیان می‌کند تا هم بگوید جنبه‌های منفی این قشر را می‌شناسد، و هم از اتهام انتساب به صوفی منشی قشری و مطرود دور است.

صوفی آن است که در خانه‌ی ویرانه‌ی دل به صفای قدم دوست دل آرام کند

پژوهش: شهاب الدین بدیع زادگان

محلی که مبار که ای در آنجا محبوس شد!

ساختمان زندان قدیم اصفهان در زمان پهلوی اول منسوب به توحید خانه در کنار میدان امام اصفهان قرار دارد. در این زندان علامه مبار که ای (ره) را در سال ۱۳۱۸ شمسی در سن ۴۲ سالگی به مدت ۹ ماه، محبوس نمودند. به گفته دکتر صفایی فرزند معظم له در این دوران علامه مبار که ای (ره) رابه مدت یکماه در بند انفرادی و در بدترین وضعیت قرار داده بودند. قابل ذکر است که علامه مبار که ای در طول حبس به هیچ وجه از غذای زندان تناول نکردند و هرروز صبح و عصر توسط فرزندشان سید کمال الدین برای ایشان غذا به درب زندان برده می‌شد.

روایت آیت الله سید محمد علی مبارک‌ای (ره) از جریان تکفیرش بخاطر مخالفت با «قمه زنی» به استناد قاعده کلی «لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام»

آن که عاشورا و اوضاع صحن و حرم منقلب بود، در میان آن غوغا مرا از حرم بیرون آورده و برای مدرسه بردند. قوام الاطباء که یکی از سادات غیور و هم فقیه و هم طیبیب [بود] نطق مفصلی در جلوی منبر نمود، ماحصل آن که:

«از این مجلس یک نفر پیام ما را به شیخ بررسی برساند که سخنان سید محمد علی اصفهانی اسلام را به باد نداده، بلکه برطبق حقایق قرآنی، از روزی که وارد این شهر شده، عموم مسلمانان را به حقایق دینی آشنا نموده، و روح دیانت و علاقه‌مندی را در بسیاری از اشخاص که دیانت را امر موهوم می دانستند دمیده، و نوای او دل‌های آرزومندان جمال حقیقت را فریفته کرده، البته مثل جناب شما باید چنین شخصی را تکفیر نمایند؛ زیرا که شما به اسم دین هر چه خواستید تاکنون کردید، و هر روزی ما را اسباب دست خود قرار دادید، و ملتی را فدای آمال ... خویشتان کردید. از هر طرف باد آمد باد دادید، و پرده های تودرتو در مقابل افکار و دیده بینایی مردم کشیدید. عن قریب هم از این حرکات، هم خود را و همی این مردم را به خطرات بزرگ دچار خواهید کرد، و قدر دین ندانستید، دین را مغازه قرار دادید و شریعت را سرمایه. منتظر دست غیبی باشید که عن قریب برسین شما خواهد زد، و صاحب شریعت از شما انتقام خواهد کشید، به طوری که آثار شما از جهان محو، و جز نام ننگینی باقی نخواهد بود، و این نواها که از سینه این مبلغ دینی بیرون می آید نوای غیبی است، و این چراغ روشنی را که به دست ربوبی در این شهر روشن شده به تفوهای هوس خاموش نتوان کرد...»

سپس از منبر فرود آمده و مردم عموماً زنده باد از برای او گفتند. ولی معلوم است گرچه این اظهار علاقه مردم برای من فایده داشت، و از چنگال تکفیر و خطرات او نجات دادم، ولی در باطن، این شیخ و هواخواهان او کدورتی از من حاصل نمودند، و از پی وقت می گشتند.»

« قضیه (منبر) در منزل دکتر حسن خان در شب نهم محرم (سال ۱۳۴۵ قمری) در مشهد واقع شد، در آن مجلس مذکور، در ضمن حرف های خود، به تدریج سخن من در قاعده «لا ضرر و لا ضرار» در اسلام بود، و در فلسفه این که اسلام در چه موردی ضرر مالی و جانی را تجویز کرده، دامنه این سخن رسید بدان جا که با تمام دلایل شرعی، از کتاب و سنت و عقل و اجماع، زخم بر سر و بر بدن را اسلام به نام سوگواری حسین بن علی (ع) تجویز نکرده، بلکه بیشتر از این مرسومات - ولو به طور ساده هم باشد - از حدود قانون اسلامی خارج شده، و علمای دینی باید برعهده بگیرند که این کار را اصلاح کنند، و این مقام مقدس مذهبی را از آرایش ها پاک نمایند، و در اطراف این موضوع یک ساعتی صحبت نمودم. پس از فرود آمدن از منبر، آقای حاجی شیخ محمدحسن بررسی که یک نفر از مجتهدین درجه اول مشهد بودند... جلو آمده و فریاد زدند: به اسم اسلام، این شخص اسلام را ریشه کن خواهد نمود! و بر قاطبه مسلمین حرام است گوش دادن به حرف های او!

در همان حال صدای جوش و خروش تمام طلاب حاضر بلند شد که بهتر آن است که حضرت حجۀ الاسلام بررسی راجع به این سید مخرب دین، حکمی مرقوم دارند تا آن که مسلمین تکلیف خود را بدانند.

شیخ فرمودند: من حکم به کفر و حرمت شنیدن حرف های او می نمایم. در این حال یک مرتبه، از طبقات دانایان و بسیاری از تجار و کسبه، فریاد برآوردند که باز هم آخوندبازی شروع شد! در این حال قنصولگری افغان هم با رئیس نظمیته مشهد رسیدند، و شاید اگر این دو نفر در چنین وقتی نرسیده بودند از برای من خطر بزرگی رخ می داد و جان در بردن کار مشکلی بود!

ولی من در جواب گفتم: حضرت حجۀ الاسلام صحیح می فرمایند. به قانون اسلامی که ایشان دارند من مسلم کافر هستم.

و از تصادفات آن که شب‌ها در مدرسه میرزا جعفر هم مجلس بسیار مهمی تشکیل داده شده بود، که در آن جا هم در شب بیش از پنج هزار مستمع اجتماع می نمود. من وقتی از منزل دکتر حسن خان بیرون آمدم، جمعیت زیادی به دنبال من آمدند، و همه یک زبان اظهار همراهی و دوستی نمودند، ولی من کلمات آنها را مورد اثر در خود قرار ندادم، و در جواب گفتم: من از منبر رفتن در شهر مشهد مقصودی نداشتم. تجار و اصناف شما مرا از رفتن به وطن خود منع کردند، و الحال رسم مهمان نوازی به جای می آورند. این حرف بیشتر حالت رقتی در مردم ایجاد کرد، و من خود را از دست مردم نجات دادم، به بهانه حرم و زیارت، خود را در تحت بقعه سلطان اولیاء علیه السلام رسانیدم. مستمعین مدرسه میرزا جعفر چون انتظار کشیده و از وقت گذشت، فریاد هیاهو و لعن به شیخ بررسی را آشکار کردند، و به [حال] اجتماع، در حرم آمده، و با

در خواست های آیت الله مبارک‌ای (ره) از علما و مردم در اوج جنگ جهانی دوم

بر حقایق کتب مقدسه‌ی ربانیه هستید. البته به کمال جد تشویق و تحریص به تمدن و معارف بنمایند. هل یستوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون؟»

« برادران دینی! بیدار شوید! اخلاء روحانی هشیار گردید! هم وطنان مهربان کمر همت بریندید! که گرگ‌ها در کمین شمایند و به زودی اصول تمدنی و تجارتی و صناعی و معارفی را اجرا فرمایید که از روی علم دست اجانب و نظر طمع آن گرگ‌های خونخوار قطع گردد.

ای خردمندان! به عین عقل و تدبیر ملاحظه نمایید، آیا ممکن است که تفنگ و توپ عادی با تفنگ هنری مارتینی و توپ کروپ و بالان و طیاره و تحت البحری مقابله نماید؟ حال اگر نفسی بگوید که ما را همین آلات ناریه‌ی قدیمه مکفی است؛ لزوم به استحصال اسلحه و آلاتی که در ممالک اجنبیه ایجاد شده‌اند نداریم آیا این قول را هیچ طفلی به سمع قبول، استماع می‌نماید؟

علمای بزرگواری که خط مستقیم و منهج قویم و واقف بر اسرار حکمت الهیه و مطلع

عنایت ویژه امام عصر (عج) به آیت الله مبارک‌ای (ره) در قحطی اصفهان در مدرسه صدر

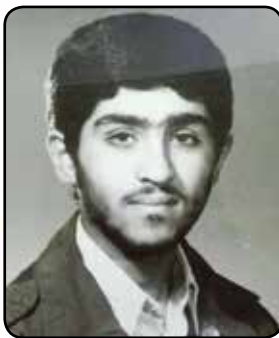
ناگهان دیدم بوی طعام به مشامم رسید، سپس شخصی در عقب درب اتاق با چراغ ایستاده و مرا به اسم صدا زد!

در همان سال قحطی (۱۲۹۵ شمسی) یک روز صبح از خواب برخاسته، دیدم بدن آماس کرده و پشت پاهایم به طوری ورم داشت که وقتی دست گذارده مثل انگشت میان خمیر جای او می ماند این حالت مرا نهایت متاثر کرد که میدیدم بیشتر از مردگان در کنار راهها و اغلب از نزدیک مردگان به همین حالت استسقا مبتلا میباشند، چون این حالت در خود مشاهده کردم، گریه مرا مهلت نداد و آن روز پنجشنبه بود چون شب در رسید درب اتاق را بسته و بر روی حصیر افتاده و حالت گریه ای رخ داد که باز نمی توانم بنویسم چه حالتی و چه عالمی بود (که ناگهان) دیدم بوی طعام به مشامم رسید، سپس شخصی در عقب درب اتاق با چراغ ایستاده و مرا به اسم صدا زد! در کمال ضعف برخاسته درب را باز کردم شخصی را دیدم که یک بشقاب طعام با دونان بر روی آن روی دست دارد و به طور مجهول گفت این غذا را از برای شما فرستاده، گفتم از کجا گفت از هر جا، تفحص لازم نیست گفتم من مستسقی شده ام و این نوع غذا گمان نمی کنم برای من روا باشد وانگهی من مرگ را در خود معاینه می بینم چه فرقی برای من که از این غذا بخورم یا نخورم!

دیدم وارد اتاق شد و تبسمی کرد و گفت فعلا من در شما مرضی نمی بینم و اگر چراغ خود را فعلا ممکن نیست روشن کنی، همین چراغ این جا باشد با ظرف طعام فردا شب می آیم و می برم و قدری هم مرا تسلیت داد و از خیال مرض منصرف ساخت، چون آن شخص رفت، من چراغ را نزدیک آورده و کاهش از ورم پشت پا های خود نمودنم اثری ندیدم و این حالت باز در من حیرتی ایجاد کرد که تصور خواب و خیال در خود می کردم و از اتاق بیرون آمده و بر لب حوض مدرسه رفته و با آب ریختن در داخل پیراهن و روی سر خود می خواستم خود را امتحان کنم که

بسجی مذهب سعید و وطن پور، شهیدی از دودمان بابر که آیت الله سید محمد علی مبارک‌ای (ره)

این را موفق شدم از دل بگویم. شما هم خوب می توانید از لب، حرف باطن را بنزید. اما وقتی که لااقل از چیزی بگذرید، نمی شود همه چیز باشد. لطف خدا را هم طالب باشی، اگر از جان، مال یا چیز دیگر گذشتی، همان قدر او را می بینی، اگر تمام خود را دادی، تمام او را می بینی. این را هم از قلب گفتم، از زبان وجود گفتم.

خدا مرا ببخش، عفو کن، از لغزشهایم بگذر. اما تو ای دوست برای چه هستی؟ چه تصمیمی داری؟ فکر کن، وجدان خود را حکم کن، ببین این لطف خداست که مانده ای یا استدراج و رسیدن به پلّه آخر برای سقوطی بهتر.

قربان پدر و مادرم، از شما می خواهم احساسات، شما را تهییج نکنند، اشک ارزش دارد، آن را با معنا قرین کنید، زینب (س) هم همین طور کرد و دیگران را هم به همین وادار کرد که رفتن حسین (ع) کارها کند. نکند با در خود فرو رفتن، فراموش کنید وظیفه چیست؟ نکند زینب بودن را و رسالت وی را در ولوله های دیگر جا گذارید. اگر نکنید مسئولید. خون حسین (ع) آن کرد. خون شاگرد حسین (ع) هم باید این کند، ان شالله. شهید هم زنده است، زنده. و زنده پیروزی را شاهد است، امت را شاهد است، شما را هم شاهد است، شاهد. آیا این را باور کرده اید؟ توکل به خدا. الهی ما را ببذیر. به امید ملاقات در مقام رضوان الهی خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار

وصیتنامه عارفانه شهید

بسم الله الرحمن الرحيم
«إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعُودًا عَلَيْهِمْ حَقًّا فِي التَّوَارِثِ وَالْأَنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ» (توبه: ۱۱۱)

خدایم خرد، مومنین می فروشند جانها و اموالشان راه بهشت را می گیرند «وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرَ» (توبه: ۷۲). چگونه تجارت می کنند؟ مقاتله با کفار، می کشند و کشته می شوند. وعده این تجارت شگفت را خدا در کتب انبیا داده است و خوشا و طوبی به حال او که به این عهد خود جاتانه وفا کرد. بشارت باد بر این بیع که بر آن همت ورزیدید و این همان درجه کمال هستی است و هدف هستی.

چه خوب تجارتی، چه خوب خریداری، چه کوچک میبوی، چه بزرگ اجری. اما چه بگویم که دلم، قلبم، به سخن نیامد، روحم شکفته نشد، همجنس، همجنس را شناسد، جسم، جسم را لمس کند و روح، روح را. اما روح من چگونه، چه شد؟ مرکز جسم، مغز است و مرکز روح، قلب. اگر به دیدار معبود و منظوروم، باید روح و قلبم بشارت دهد، تا کی منتظر شوم؟ کی صدای محبوب را بشنوم؟ نمی دانم. از او خواسته ام قبل از ورود مرا مهیا سازد. اما این را می دانم که دوستش دارم، مزه عاشقی را نچشیده ام که ببینم آیا عاشق اویم یا نه؟ اما اگر عنایتی کند، دیگر طاقت ماندن را نخواهم داشت.

خدا، خدا، عجب سیه روزم، سیه قلب و سیه رویم. اما او بسیار بزرگ است، بسیار،

شهید سید سعید وطن پور
دانشجوی دانشگاه امام صادق (ع)
فرزند نواده دختری آیت الله مبارک‌ای
متولد: ۱۳۴۶ سن: ۲۰ سال
شهادت: فروردین ۱۳۶۶ / کربلا ۱۰
محل شهادت: ارتفاعات گلان (بانه)
یادش گرامی و راهش پر رهرو

روایت آیت الله مبارکه ای (ره) از علت ورودشان به منبر و عطا و خطاب

صدماتی که در این راه بر من وارد آمد باعث شد که مشقت های ابتدای تحصیل خود را به کلی فراموش کردم

بزرگترین خدمات به نوع بشر، خدمت به تصفیه اخلاق و تزویقات علم و دانش است؛ از این روی من قدم در مرحله موعظه گذارده، و در مراجعت از قم و تهران، رسماً بدین شغل وارد شدم.

صدماتی که در این راه بر من وارد آمد [باعث شد که] مشقت های ابتدای تحصیل خود را به کلی فراموش کردم.

معلوم است بشر به طبع اولیه حاضر نیست معایب خود را بشنود و تصدیق کند. هر کس خواست معایب را به او بفهماند، کمر عداوت و دشمنی را از برای اعدام و نیست کردن او محکم می بندند. روی همین اصل، تمام انبیاء و رهنمایان توحید و فلاسفه بزرگ، خون هایشان ریخته شد.

اولین طبقه، بی سوادها و بدکردارهای در لباس روحانیت بودند، که بعضی حکم تکفیر، و بعضی نسبت بی عقیده، و جمعی نسبت بی علمی و نسبت های دیگر را برای شکست من دست آویز می کردند، ولی از آن جایی که مردم نوعاً منبری تازه را به خیالاتی دوست می داشتند مرا هم تا حدی محترم شمرده، و اجتماعات زیاد خلق می نمودند، گرچه اصلی از برای آن

بهر قدری نطق کرد که صدای او به کلی گرفته شد، ولی یک کلمه بر نفع مذهب شیعه در آن نطق نبود! بسیاری از اجزاء این کنفرانس معلوم بود که مجبوراً آمده بودند و در خلوت با نویسنده اظهار نفرت از تشکیل این جلسه داشتند.

یک روز هم نویسنده (من) را مجبور کردند به این که صحبتی کنم. من آن روز باز در اطراف «اتحاد اسلام» صحبت کردم. صورت ظاهر اظهار خوشنودی کردند و در «روزنامه سرفراز» و سایر روزنامه ها به خصوص در «روزنامه جبل المتین» اظهار قدردانی کردند، ولی معلوم بود که اشخاصی که مؤسس این جلسه بودند هیچ میلی به اتحاد اسلام نداشتند...» منبع : کتاب شجره مبارکه

روایت آیت الله مبارکه ای (ره) از دعوتش در کنفرانس «شیعه آل اندیا» که انگلیسی ها برای اعمال مقاصدشان در هند برپا کرده بودند!

من ضرر این جلسه را از برای مذهب شیعه در هندوستان از هر سم مهلکی بدتر دیدم

«جلسه ای در هر سال در یکی از شهرهای هندوستان از طرف نمایندگان شیعه تشکیل داده می شود و از هر شهری سه نفر برای دخول در آن جلسه حاضر می شود. صورت ظاهر در سه روز که این جلسه تشکیل می یابد صحبت کردن در اطراف مصالح و مفاسد و اصلاحات امورات شیعه هند است، ولی در باطن برای اعمال مقاصد انگلیس ها می باشد، و بیشتر از کارهای سیاسی در هند به دست این جلسه که عنوان مذهبی دارد انجام می یابد، و نتیجه او بالاخره ایجاد نفاق و عملی کردن یک رسومات تازه ای به نام مذهب، و نزدیک کردن اخلاق شیعه هندی به اخلاق اروپایی است» و من ضرر این جلسه مذهبی را از برای مذهب شیعه در هندوستان از هر سم مهلکی بدتر دیدم، ولی برای تماشای و سیاحت، دعوت آنها را پذیرفتم و در هر سه روز وارد شدم. موضوع نطق، ضدیت و اظهار نفرت از وهابی های حجاز بود که دو سه سالی بود قبور ائمه بقیع را خراب نموده بودند، و اجزاء کنفرانس بر بازوهای خود پارچه سیاه گرفته بودند و بر آنها به خط سبز نوشته بود: «فداکاران جنّة البقیع» صورت جلسه وضع پارلمانی داشت. برادر صدررام پور به نیابت برادر خود که صدارت جلسه در شأن او بود رئیس مجلس بود، و با آن که در هندوستان در آن وقت کلاه شاپو نهایت در نظر ملت بد بود، این شخص لباس اروپایی و شاپو به سر داشت!

از کسانی که نطق می کردند یکی سید کلب عباس بود که در این سه روز

صورت ظاهر در سه روز این کنفرانس، صحبت کردن در اطراف مصالح و مفاسد و اصلاحات امورات شیعه هند است، ولی در باطن برای اعمال مقاصد انگلیس ها می باشد.

« مثنوی زیبای مبار که ای در هنگام صعود به کوه قلعه بزنی حسن آباد

« وقتی که در ۱۵ دی ماه ۱۳۱۶ شمسی به تماشای قلعه‌ی دژ کوه رفته بودم به زبان جاری ساختم»

زمانی که عشق سفر داشتم مرا یاری اندر نکوباد بود شبی بهتر از روز نوروز بود سیه خیمه‌ی شب‌چو برچیده شد اگر چه زمستان و دی ماه بود در آن دم مرا عشق شیدا نمود به گفتار احمد نبی شفیق رفیقان خود جمله برداشتم فرازش یکی کاخ عبرت بود به گیتی از قلعه در روزگار چو اندر کتب شرح این قلعه را از آن جا که در نزد صاحب نظر زمین خداوند بالا و پست مرا عشق دیدن به بالا کشاند هر آن خشت و سنگی که چشمم پدید در آن آینه می نمود این چنان که با هر کسی چند روزی نشست کسانی که در پاس خود در جبل فراز سر کوه قصری چنان چه شد کز فرازی به زیر آمدند سلیمان و از مورکی کم ترند شهبانی که خون بشر ریختند نهادند در بزم عشرت میان یلان تنومند چون کوه را گروهی به زندان گروهی به خاک چه خون‌های رنگین کزان نازنین نیاسود چشم پدر در سحر دل مادران چون نمک آب شد به فرمان که شه بر رعیت نوشت به چوب ستم هر یکی را زدند ز راهی که نی آهو و کبک رفت چه تن‌ها کزان کوه شد واژگون چو آن گل که باشد از جور باد

هوای سیاحت به سر داشتم که در خلق نیکو ز اوتاد بود که در خدمتش بخت و فیروز بود شعاع زرین گوی خور دیده شد گلستان ز باران چون ماه بود دلم جانب کوه و صحرا نمود که اول رفیق است و دوم طریق قدم سوی دزکوه افراشتم که تاریخ مردان همت بود ز شاهان نامی بود یادگار نوشتند گردید عبرت سرا از این گونه آثار باشد اثر به پا قدرت و همت آمد به دست چو جغدی بر آن کاخ ویران نشاند مرا آینه در نظر شد پدید رخ کهنه عفریت پیر جهان کمین کرد و تیری فکندش دست نهادند این گونه پای عمل به رفعت رساندند بر کهکشان ز آزادگی دستگیر آمدند؟ از آن تخت اندر زمین اندرند به بی چارگان گرد غم بیخندند به شمشیر هندی سراز رومیان جوانان مه روی انبوه را کشیدند با قدرت سهمناک بباشید زان لاله روید زمین ز هجر عزیزان اندر سفر ز چشم یتیمان که بی خواب شد به پشت جوانان کشیدند خشت که بر قلعه کوه خشتی برند چگونه بشره بدین سبک رفت؟ چه ابری از ایشان ببارید خون از ایشان به هر سنگ عضوی فتاد

چه رخ‌های نیکوی با عز و جاه دل زنده رود است کارد خروش دل لشکر از دیده یاقوت سفت هزاران دل سینه‌ها خسته شد چه آن کاخ سرسوی کیوان کشید سپس راه دژ را به دژبان سپرد گمان شهبان زاین همه رنج‌ها دگر آن که در کاخ چون آسمان ولی غافل از آن که چرخ کبود در آن شه‌نشین وحش بگرفت‌خو قضاتیره خود چون فکندی زدست در این نکته هر کس که باریک شد یکی همچو شاهین اندر فراز یکی همچو مرغی که اندر قفس یکی همچو طاووس باغ بهشت یکی زیر پا مرکب رهسپار یکی قصر و آئینه و عیش ساز یکی را نوایی چو بلبل دهد یکی را چو زاغ و زغن آفرید یکی را چنین قدرتی می‌دهد یکی آرزومند ویرانه‌ای یکی بستر اطلس و تخت عاج یکی خانم اندر حریم شه است یکی پیره زال سرشک روان یکی عمر صد ساله و چشم کور در این جاسخن به که کوه کنم کسی را ز مخلوق تو نیست این صفایی دگر قصه کوتاه کن همین قدر این مطلبی روشن است اگر روی گل یا که بر روی خس اگر بی نوا یا که سلطان بود چه دیو بیابان چه حور بهشت

از آن کوه پنهان شده همچو ماه ز خون جوانان که آید به جوش که در کشور ناز شهزاد خفت که تا پایه‌ی کاخ شه بسته شد در ایوان او شه دمی آر امید به جز مرگ آن جاکسی ره نبرد همین بد که پنهان شود گنج‌ها به عشرت نشینند با رومهان دهن باز بنمود و شه را ربود بر آن کنگره بوم گوید که کو؟ بر ایوان شه جغد و کرکس نشست جهان پیش چشمش چه تاریک شد معلق زنان با دو صد کبر و ناز همی نالد و خسته سازد نفس یکی جغد ویرانه و کهنه خشت یکی پابره‌نه دویدن به خار یکی گلخن نان خشک و پیاز به بالین او بالش کل نهاد یکی را چو طوطی سخن پرورید که بالای دزکوه قصری نهاد به جز گور آخر نه کاشانه‌ای یکی را به پیراهنی احتیاج که در خدمتش آفتاب و مه است بود آرزومند یک لقمه نان یکی نوجوانی در آغوش گور نظر نی به شیر و نه روبه کنم که گوید خدایا چه بازیست این؟ کز این داستان کوه جننید ز بن که باد خزان رو بدین گلشن است سرانجام هر کس بود مرگ و بس به زیر لحد هر دو یکسان بود بیاید زمانی که خاکند و خشت منبع: گزیده اشعار صفایی

قصیده زیبای مبارکه‌ای در حین بنای کتابخانه مدرسه علمیه صدر اصفهان - ۱۳۲۵ شمسی

تبارک الله از این قصر بی نظیر و عدیل
مقام «زلفت الجنة» بهر متقیان
صلای رحمت از او می‌رسد به عالمیان
در آستان جلالش ظهور «بخشی الله»
درون، «سرایر» توحید، صورتش مرأت
برون، تجلی طور و درون مهابط وحی
فروغ چهره‌ی او مصحف رسول الله
ازاراش ز «جواهر» چو «حکمت» منظوم
«مسالکش» چو «شرایع» به سوی دین رهبر
چو آفتاب درخشان ز دوده ظلمت را
چو بیت کعبه جدارش مطاف کروبین
از این سراچه‌ی تقدیس ذکر یا قدوس
نموده پنجه‌ی تقدیس بر درش تحریر
فضای درگه او از پر ملک مبسوط
ز «شرح لمعه» ی نورش یقین که «وافی» نیست
بیان وصف جلالش «بحار» «کافی» نیست
«اصول» متقن او گر کنند «استبصار»
دراو «وسایل» دینی تمام «مستدرک»
عقول و دانش و حکمت از او شود تضعیف
روان آدم خاکی یقین شود «تهذیب»
ز ناقصان عقول آن که شد روان در او
چراغ و فضل و ادب هر شبی در او روشن
فروغ طلعت او می‌دهد جلای عیون
«صریح قول» به «اجماع» باشد از «اصحاب»
به هر چه در سخن او را اگر کنی تشبیه
هر آن چه را که قرارش دهی مشبه به
حقیقت است و مجازی نباشد این گفتار
به ساکنان در او بر ملایک افلاک
کتابخانه‌ی دین است و جایگاه علوم
روان عالم عامل اگر صفایی یافت
رضای سید عالم ولای اهل البیت
چو خواست کلک صفایی نویسندش تاریخ
سروش عالم غیب این چنین ز عرش آمد
بگیر خامه‌ای بنویس این چنین به حساب

که پاسبان درش خازن است وجبرائیل
پناه خیل ملک تکیه گاه اسرافیل
ز فیض عام ربوبی ز دست میکائیل
ستاده منتظر امر شخص عزرائیل
ز غیب مطلق پروردگار عز جلیل
مگر که قبله‌ی دین است یا بنای خلیل
خجل کننده‌ی تورات و ماسخ انجیل
کتیبه‌اش ز «فرائد» به سبک دین تعدیل
«قواعدش» همه «محکم» چو آیت تنزیل
چنان که شمس نبوت ظلامت تضلیل
به سوی عرش ز بامش ترانه‌ی تهلیل
به ناله آمده ناقوس و بتکده تعطیل
که داخلین در اویند ایمن از تسویل
نه قول مختلف است این نه قابل تعلیل
هزار «شرح کبیری» یقال یا ما قیل
برای «تذکراه‌ای» زین جلال و زین تجلیل
«فروع» فقه دیانت ازو شود تکمیل
کز اوست داروی جان بهر جاهلان علیل
چنان چه فعل ثلاثی به صیغه‌ی تفعلیل
به خاک درگه این باب گر کند تذلیل
به سر نهاد در این کاخ افسر از اکلیل
معلق از گل حکمت ز سقف او قندیل
چو یوسفی که به وصلش رسیده اسرائیل
که عام و خاص نمایند زین بنا تجلیل
چو فیض مطلق حق است خارج از تمثیل
به قدر مرتبه‌اش نیست جز از سر تخلیل
که داده ذات خداوند این چنین تفضیل
چو آن که حافظ شرعند و هادیان سبیل
که باز کرده ره علم و بسته شد «تأویل»
ازین طریقه‌ی حق است و این اساس جمیل
نفوس عالیه زین راه می‌کند تحصیل
بگفت هاتف غیبی که هان یکن تعجیل
بگوش بنده‌ی مسکین، به قلب عبد ذلیل
«معین علم و عمل گشت آن بنای جلیل»

چرا و چگونه آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای (ره) به شهادت رسید؟

خانم عزت السادات صفایی (دختر کوچک تر آیت الله که در موقع شهادت پدر ۷ سال داشتند) در این خصوص می گوید:

به یاد دارم روزی را که مرغ روح پدرم به عالم لایتناهی پرواز کرد و مردم در حالی که به سر و سینه می زدند و با حسین سرمی دادند به منزل ما هجوم آورده و در عزای پدر اشک ماتم می ریختند. سپس جنازه ی پدر را جهت مراسم تشییع به مسجد جامع اصفهان انتقال دادند.

■ خبر فوت آیت الله به سرعت در همه جا می پیچد. علمای اصفهان ضمن تعطیلی دروس خود، مردم را به شرکت در مراسم تشییع آن فقیه نامدار فرا می خوانند، شهر اصفهان نیز به حالت نیمه تعطیل در آمده و پیر و جوان در قالب دستجات سینه زنی و زنجیر زنی در حالی که فریاد «ای سید ما سرور ما جای تو خالی، ای نایب پیغمبر ما جای تو خالی» سر می دادند، پیکر مطهر ایشان را از مسجد جامع (منزل ایشان) به سمت پل خاوجو و از طریق خیابان فیض به سمت تخت فولاد تشییع می نمایند، به گفته مرحوم دکتر تویسرکانی (برادر

همسر آیت الله مبارکه ای) جمعیت مشایعت کنندگان آن پیکر مطهر به حدی بود که هنگام ورود تابوت ایشان به تخت فولاد، به علت ازدحام بیش از حد مشایعت کنندگان، بخشی از دیوار تکیه تویسرکانی فرو می ریزد تا اینکه نهایتاً پیکر مطهر آن عالم فرزانه در جوار مزار حضرات آیات: سید محمدباقر تویسرکانی (پدر همسرشان) و میرسید علی نجف آبادی (استاد گرانقدرشان) به خاک سپرده می شود.

خانم عزت السادات صفایی در خصوص مطلع نمودن مادر مکرمه آیت الله مبارکه ای از شهادت فرزندش چنین می گوید: بعد از اینکه از مراسم تشییع جنازه پدر، به منزل منتقل شدم، مشاهده نمودم که جده جان (مادر مکرمه آیت الله مبارکه ای که آن زمان ۹۳ سال داشتند) را از مبارکه ای که به منزلمان انتقال و بسترشان را در حیاط خانه قرار داده اند. در این هنگام زن عمومیم جلوی جده جان آمد و با صدای بلند، شروع به گریه نمود.

وقتی جده علت را جویا شد، زن عمومیم در جواب پاسخ داد: الان از تشییع و تدفین فرزندان سید محمدعلی بر می گردیم. این جا بود که جده شروع به گریه و شیون کرده، در حالی که با دست های نحیفش بر سر و صورت خود می زد از هوش رفت.

■ آری آیت الله مبارکه ای بعد از عمری مجاهدت، سرانجام جانش را بر سر زبان سرخش از دست می دهد و با دلی پر از درد و رنج از محنت ها، نامردمی ها و تهدیدات مکرر جریانه ها و فرقه های انحرافی آسوده و به سوی سرای باقی می شتابد و چه خوش سرود در توصیف وضعیت زمانه و بی وفایی مردمان زمانش:

زبان بریده به کنجی نشسته دور از خلق   به از بیان حقیقت فرارز منبر فاش
ز پند و موعظه اصلاح کی توان کردن؟   فساد تیره ی چرخ کی هست سفله تراش
دکتر سید کمال الدین صفایی در خصوص تهدیدات مکرر پدرشان چنین می گوید:

بارها پدرم را تهدید به قتل نموده و با انداختن نامه تهدید آمیز در منزل، از پدرم می خواستند از ادامه ی رفتن به منبر و سخنرانی علیه فرقه ی بهائیت صرف نظر نماید. پدرم بارها می گفت: اگر بگذارند من صد سال عمر می کنم؛ ولی من را آن ها (بهائیان) خواهند کشت!

دکتر صفایی همچنین در خصوص حالات عجیب پدر قبل از شهادت می گوید:

پدرم چند روز قبل از شهادت، عبا و قبای سفید و زیبای را به تن نموده بود. یکی از اقوام به مزاح به ایشان گفت: عبا و قبای سفید بر اندامتان بسیار زیبا و پرازنده است! ایشان هم در جواب می گوید: عنقریب عمامه ام هم سفید خواهد شد! (کنایه از مرگ زود هنگام ایشان و پوشیدن کفن است). طوبی له و حسن مآب

■ آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای (ره) از جمله عالمان با بصیرت بود که با قلم شیوا و زبان گویای خود همواره به روشننگری دینی و پاسخگویی به شبهات اعتقادی می پرداخت. تاجای که با انتشار جزوه «نامه ی مبارکه ای به کسروی» به یاره گویی های احمد کسروی مرتد و همچنین در منابر خود به شبهه افکنی های فرقه ضاله بهائیت به صورت مستدل با استفاده از آیات و روایات پاسخ می گفت.

■ خرداد ماه سال ۱۳۲۵ شمسی بود و مردم به تازگی از آثار ویرانگر جنگ جهانی دوم رهایی پیدا نموده بودند، مبارکه ای نیز چند سالی بود در اصفهان رحل اقامت افکنده و مشغول جمع آوری آثار علمی و خاطرات تلخ و شیرین زندگی و سفرهای دور و دراز خود بود؛ و هر از چند گاهی در مجامع حوزوی و عمومی به ایراد سخن می پرداخت. آن سال نیز با شروع ماه رجب، زنده یاد حاج محمد هراتی یزدی (که از بازرگانان متدین شهر بود) از آیت الله جهت ایراد سخن در تیمچه حاج کریم بازار بزرگ اصفهان دعوت به عمل و ایشان نیز قبول نمود. مردم شهر نیز کم کم از برپایی منبر خطیب بزرگ شهر در تیمچه مذکور آگاهی پیدا نمودند؛

به نحوی که در همان شب های اول، بزرگترین اجتماع بزرگ مردم متدین شهر اصفهان در سرای حاج کریم بازار شکل گرفت. این خطیب با بصیرت از همان شب های اول منبر با استفاده از آیات نورانی قرآن کریم، مردم را به حفظ هوشیاری و استقامت در مقابل حمله های اعتقادی دشمنان اسلام و تشییع فراخواند؛ و به طور صدیقی به نقد و بررسی افکار و عقاید فرقه ی ضاله ی بهائیت و پیروان این آیین ساخته و پرداخته انگلستان پرداخت.

■ عصر هفتمین روز ماه رجب ۱۳۶۵ قمری، سرای حاج کریم بازار مملو از جمعیت و آیت الله نیز با صلابت خاصی - که از اجداد طاهرنش به ارث برده بود - به شبهات اعتقادی این فرقه ی گمراه پاسخ گفت؛ و در پایان سخنان روشنگرانه ی خود اعلام کرد: فردا شب (شب آخر مجلس) مطالبی را برایتان خواهم گفت که تاحال بیان ننموده ام! سپس آیت الله در میان سلام و صلوات مستمعین، از منبر پایین آمده و در گوشه ای از مجلس به استراحت پرداخت. ولی از آن جا که رهبران فرقه ی بهائیت از

سخنان افشاگرانه ی ایشان به شدت عصبانی بودند، به وسیله ی یکی از عوامل خود در تیمچه، با ریختن سم کشنده در چایی و تعارف به آیت الله، باعث دل مسمومیت شدید ایشان شدند. آیت الله سریعاً به منزل انتقال یافته و دکتر لقمانی پزشک خانوادگی را جهت معاینه بر بالین ایشان فرا میخواند، پزشک نیز پس از معاینات، داروهایی را تجویز می نماید، ولی متأسفانه به علت اثرات کشنده ی زهر، آن داروها موثر واقع نمی شود؛ به حدی که لحظه به لحظه حال آیت الله رو به وخامت می گراید.

دکتر سید کمال الدین صفایی فرزند آیت الله - که در زمان شهادت پدر ۱۹ سال داشته است - در این باره می گوید: وقتی که حال پدر رو به وخامت بود، ایشان به من فرمودند: سریعاً نزد دکتر لقمانی برو و بگو که آن دارو افایده نکرد. من هم رفتم و پیغام پدر را رساندم. دکتر در پاسخ گفت: از آن دارو قوی تر ندارم؛ و دیگر از دست من کاری ساخته نیست.

وقتی به منزل برگشتم، دیدم متأسفانه بدن پدرم شروع به گل انداختن کرده، هنگام قی نمودن، لخته هایی از خون نیز از بدنشان خارج می شود!! لذا به توصیه ی مادرم سریعاً به دنبال دکتر ریاحی رفتم. دکتر که آمد، و وضعیت بابا را مشاهده نمود، فریاد کشید: سید مظلوم آخر شما را کشتند؟ که پدر نیز به نشانه تأیید، سرشان را تکان دادند! دکتر ریاحی سریعاً سرمی را به دست پدر تزریق کردند، ولی کار از کار گذشته بود؛ و رفته رفته حال پدر رو به وخامت رفت.

■ آفتاب روز جمعه ۱۷ خرداد ماه ۱۳۲۵ در حالی از راه می رسید که آفتاب عمر آیت الله نیز به خاموشی می گراید، این عالم مجاهد در حالی که ۴۸ بهار از عمر شریفش می گذشت، مظلومانه همچون جد غریبشان، امام مجتبی (ع) با بدنی مسموم جان به جان آفرین تسلیم، و به فیض عظمای شهادت نایل می آید.

خاطره و خواب عجیب مرحوم حاج عباس صداقت (ره) از شهید آیت الله مبارکه ای (ره)

حاج عباس! مدادی به من بده عمر هیچکس معلوم نیست؛ خاطره ای روی دیوار بنویسم!

قرآن و رحلی پیش روی ایشان بود. ولی غافل از ماجرای فوت ایشان، پرسیدم: حاج آقا از کی اومدین اینجا؟ گفتند: منو از دیروز آوردن اینجا! برای ایشان مشکل خودم رو گفتم. گفتند: از این در که اومدی داخل، نه؛ از در پشت سر برو بیرون؛ پشت مسجد شاه (مسجد امام خمینی ره اصفهان) سر در خواهی آورد.

رفتم و دیدم مسجد را چراغانی کرده اند. به خانه هم که رسیدم همه جانورانی بود... ماهی های حوض درشت و زیبا بودند. یک مرتبه از خواب پریدم. دانستم که یار وفا کرد و متوجه نبودم. همان سحر سوار دوچرخه شدم و رفتم تخت فولاد سر قبر آن مرحوم مبارکه ای، زیارتی کردم و رفتم بر سر مزار دو عالم وسط بقعه (مرحومین آیت الله العظمی سید عبدالغفار تویسرکانی، صاحب نام تکیه و آیت العظمی سید علی نجف آبادی) و خطاب به این دو بزرگوار، ضمن بیان شرح مایه، گفتم آقایون به این مهمان تازه واردتون بگین: من نفهمیدم! ایشان باز هم بیایند به خوابم. سپس نمازی خوانده و برگشتم.

شب شد و من غافل از قول و قرارها خوابیدم. در عالم رؤیا دیدم در مسجد گوهرشاد مشهود و در کنار ایوان، رو به ضریح مطهر در حال زیارت خوانی هستم. یک مرتبه جمعی از راهروی سمت راست من از صحن موزه به مسجد وارد شدند که مرحوم مبارکه ای، یک سر و گردن بالاتر از دیگران در میان آنها بودند. من بلند داد زدم: آسیدمحمدعلی! آسیدمحمدعلی! ایشان به من نگاه کرده و گفتند: حاج عباس! این دوبار!

من در عالم رؤیا باز هم از این حرف سر در نیاوردم! مبهوت پرسیدم: بامن کاری دارین؟ گفتند: من بعد از آقای کلباسی که بالای منبر هستند؛ منبر می روم. وقتی آمد پایین؛ باهات کار دارم.

مرحوم صداقت می گفتند من باز هم از خواب پریدم و باز پیگیری کردم ولی گویا ماجرا ادامه پیدا کرده است. به نقل از سید شجاع الدین بدیع زادگان

در پایان یکی از مجالس روضه خوانی که در منزلمان در اصفهان داشتیم؛ آقایون همه تا سحر بیدار بودند. بالاخره اذان شد و نماز صبح را خواندند. صحبتها ادامه پیدا کرد تا آفتاب برآمد و اندک اندک داشت جمع، متفرق می شد تا نوبت به رفتن مرحوم حاج سیدمحمدعلی مبارکه ای شد. ایشان به من گفت حاج عباس! مدادی به من بده عمر هیچکس معلوم نیست؛ خاطره ای روی دیوار بنویسم. گفتم: حاج آقا این حرفا چیه؟ مداد را به ایشان دادم و او هم روی دیوار (گچی سفید) با خط درشت نوشت: این یادگاری سیدمحمدعلی مبارکه ای است!!

چند روز بعد داشتم به باغچه رسیدگی می کردم؛ صدای در اومد. کلفت رفت در را باز و به من اعلام کرد حاجی! شمارو میخوان. رفتم دیدم یکی از رفقا است. گفت حاجی! چه نشسته ای که آسیدمحمدعلی رو بردند!

گفتم چرا! مگه زدنی کرده بود؟ گفت: نه بابا! کجای کاری؟ الان رسیده اند سر پل خواجه، دست روی دست زد و دوچرخه را سوار شدم و به سرعت خودم رو گذاشتم پل خواجه و به سمت تخت فولاد، محشر و غوغایی بود. دسته های سینه زن و زنجیرزن، عزاداری می کردند. خودم را از میان جمعیت رسوندم سر حفره قبر آن مرحوم. همان لحظه که خواستند پیکر مرحوم رو داخل قبر بگذارند جفت ساق پاهای ایشان رو گرفتم و گفتم: آسیدمحمدعلی! اگه امشب، گرفتاری داشتی، فرداش منتظر تم؛ بیا به خوابم! بعد از دعا و قرائت قرآن ... رفتم منزل.

شب شد و من، غافل از ماجرای پیش از ظهر، خوابیدم. همون شب در عالم رؤیا دیدم در دزداب (زاهدان) هستم و پنج هزار تومان (چندصد میلیون تومان الان) دارم. در فکر اون بودم که نه می تونم از خیر پول بگذرم و نه با این پولها، به سلامت، به اصفهان می رسم! یکدفعه درب بزرگی روبه روی خودم مشاهده کرده و با باز کردنش، با باغ بزرگ و خرمی مواجه شدم. در میانه باغ، حجره بلندی که آسیدمحمدعلی مبارکه ای، در بالای اون نشسته بود؛ قرار داشت! متعجبانه بلند ندا دادم: آقا شوما اینجا یین؟! گفتند بله بیا بالا. از پشت محل نشستن ایشان رفتم بالا و کنارشون قرار گرفتم.

روایت آیت الله مبارکه ای از سال قحطی و گرانی در اصفهان - ۱۲۹۵ شمسی

که سگ ها او را می خوردند و او هنوز جا نداشت! برادر از برادر و پدر از فرزند فراری می جست و میان مادران و فرزندان جدایی رخ داد هر تابوتی را چندین مرده گذاردند و هر قبر را جمعی خوابانیدند.

عاقبت کار بدانجا رسید که هوای شهر از کثرت مردگان که ممکن نبود دفن آنها آلوده شد، لشکریان و نظامیان فوج فوج در هر روز در قبرستان های اطراف شهر، کارشان گور کردن و مرده زیر خاک پنهان کردن بود. منبع: کتاب شجره مبارکه

و از وقایع مهمی که در سال ۱۳۳۵ هجری (۱۲۹۵ شمسی) رخ داد، گرانی بود که وصف آن از جهاتی خارج از قدرت قلمی است و این گرانی امر عادی و طبیعی نبود بلکه به واسطه سیاست دو دولت روس و انگلیس در ایران رخ داد قشون روس در سال قبل بر حسب تقاضای سیاست وقت وارد ایران شد و تا خاک اصفهان در تصرف آنها درآمد سیاست در مقابل آنها به دست های داخلی، مصلحت خود را در آن دید که معقولات را گران و ایجاد قحطی نماید.

تدریجا کار بدانجا رسید که دکان های نانوائی بسته شد و نان هر یک من شاه که دو من تبریز و شش کیلو باشد به قیمت ۸۰ الی ۱۰۰ ریال رسید! در اینصورت حال کسبه و فقرا معلوم بود که غیر از مردن راهی نبود چون که در زمستان بود و دسترسی به علف سبز بیابان هم نبود.

در میان بازار و کوچه ها مردگان به روی هم ریخته و در بسیاری از خانه ها یک مرتبه اهلش بمردند و نعش های جوانان ماکول جانوران و نقش حیوانات معکول بشر واقع شد که در همان ایام در چهارباغ اصفهان در پهلوی یکی از درختهای چنار، جوان محترری را دیدم

مبارکه ای در حسن بیان و طلاق لسان در بین معاصرین کم نظیر بود

که در سال ۱۳۳۴ شمسی نگاشته در ذیل کلمه «صفایی» در باره آیت الله مبارکه ای (ره) چنین می نویسد:
«مرحوم حاج سید محمد علی مبارکه ای از وعاظ معروف اصفهان بود در حسن بیان و طلاق لسان در بین معاصرین کم نظیر می نمود. در ضمن مسافرت به مکه معظمه مدتی در بمبئی ساکن شده، اهل مطالعه و تحقیق و تتبع و دارای کتابخانه آبرومندی بود. قدرت حفظ عجیبی داشت و کتب و رسائل چندی تألیف نموده که برخی از آنها را به طبع رسانیده است.

مرحوم سید مصلح الدین مهدوی از نویسندگان آثار تاریخی و ترجمه نگاری در قرن چهارده هجری است. او در حوزه علمیه تحصیل کرده و دارای اجازه اجتهاد بوده، ولی به علت محدودیت های ایجاد شده در دوره پهلوی اول لباس روحانیون را کنار گذاشت و با اجازه آیت الله بروجردی به تدریس در دبیرستان مشغول شد و بیشتر ادبیات عرب و تعلیمات دینی درس می داد. از او بیش از هفتاد کتاب و مقاله بر جای مانده که بسیاری از آنها درباره مشاهیر دینی اصفهان است.

مرحوم مصلح الدین مهدوی در کتاب «تذکره القبور یا رجال اصفهان» که در شرح کتاب «تذکره القبور» مرحوم آیت الله سید عبدالکریم گزی در سال ۱۳۲۸ شمسی نگاشته است، برای اولین بار (سه سال بعد از وفات شهادت گونه مبارکه ای) در شرح حال آیت الله مبارکه ای (ره) سلام چنین می نویسد:

«حاج سید محمد علی مبارکه ای فرزند آقا سید علی، امام جمعه فرزند محمد علی بن موسوی، عالم فاضل و واعظ کامل از معارف اهل منبر اصفهان بلکه از مشاهیر خطباء و گویندگان ایران در ۱۷ ذی حجه الحرام ۱۳۱۶ در مبارکه که از قراء لنجان متولد شده در اصفهان و طهران و خراسان نزد اساتید معروف تحصیل نموده مدتی در ایران و هندوستان مسافرتها نموده و از فضلاء و دانشمندان هر شهر و دیار استفاده علمی نموده واعظی شیرین بیان و گوینده ای فصیح زبان بود و کتب و رسائل زیادی نوشته است.
مشارالیه داماد عالم جلیل حاج میرزا محمد باقر تویسرکانی بوده و در قبل از ظهر روز جمعه ۷ رجب سال ۱۳۶۵ قمری وفات و در بقعه تکیه تویسرکانی مدفون گردید.
مرحوم مصلح الدین مهدوی همچنین در جلد دوم کتاب «تذکره شعرای معاصر اصفهان»

سروده استاد پرویز مجتهدزاده

در وصف آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)

در علم و شجاعت به مثل حیدر کرار

در خط صفاهان و به لنجان ز انوار خدا بود
در راه خداوند سراپا ش و فابود
در خط و لا بوده و بی رنگ و ریابود
کو سیدی از ذریه ی آل عبابود
بر رنج و غم عالم غم دیده رضابود
در گاه خداوند جهان را همه دم حمد و ثنا بود
اونو گلی از گلشن رضوان صفابود
مرحم صفتان بر همه ی زخم فقیرانه شفافود
آخر بسوی حق شد و او از شهدا بود
نامش به جهان ماند به نیکی که روا بود
سهمش از عالم غمناک همه جور و جفا بود
او عاشق سلطان و لا بود و ز آیات خدا بود
صلواتی به محمد (ص) که بر آن روح سزابدود

صفایی که صفا داشت ز اخوان صفا بود
از جمله ی پاکیزه خصالان زمان گشت
هم عاشق دلسوخته ی آن علی (ع) شد
نامش ز صفایی شده هم نام دل آویز محمد (ص)
در علم و شجاعت به مثل حیدر کرار
در زهد تو گویی به مثل شبه علی (ع) بود
چون او نبود در همه ی فضل و کرامات
بس درد کشید از غم محروم به عالم
عمری به ستیز آمده با پهلوی و قوم بهائی
آخر به ره دین پر اعزاز فنا شد
علمش به جهان بود بر آن قلّه ی عرفان
در راه وفا عاشق مولاش علی (ع) بود
مجتهد گفته که بر شادی روحش بفرستید درودی

مرحوم عبدالحسین آیتی مؤلف کتاب کشف الحیل در مجله «آئین اسلام» - خرداد ۱۳۲۵ شمسی:

سحبانِ عصر رفت، حسانِ دهر در خاک خفت، زبان ناطق ملت، جهان را بدرود گفت

لطف بیان، آشنایان خود را متنبه می‌ساخت. علاقه اسلامی او به کمال بود، بی آن که کمتر موهومی را مورد توجه قرار دهد. مسافرت‌های هند و مصر موجب پختگی و پخته کاری‌های آن مرحوم شده بود. همدمی الیف و مصاحبی انیس بود. نسبت به دوستان خود صدیق و وفادار بود، و بالاخره صفات و اخلاق پسندیده اش بر نكوهیده ها غلبه داشته، شخصی به تمام معنی موحد بود.

چون نمی‌خواهم مبالغه و اغراق گفته باشم، این است که نمی‌گویم هیچ‌گونه نقیصه اخلاقی نداشت، ولی می‌گویم که در برابر هر نقیصه، چندین خصیصه نیکو داشت...

خلاصه این است که مرحوم مبارکی آدم بسیار خوبی بود، در جودت ذهن و هوش سرشار کم‌نظیر بود. قریحه نظم هم داشت و «صفا» تخلص می‌کرد.

مرحوم عبدالحسین آیتی یزدی در مجله «آئین اسلام» شرحی در باب وفات مرحوم مبارکه‌ای بدین شرح مرقوم نموده است:

«سحبانِ عصر رفت. حسانِ دهر در خاک خفت. زبان ناطق ملت، جهان را بدرود گفت. هیجده سال بود نگارنده با مرحوم صفا حاج سید محمد علی واعظ مبارکی اصفهانی آشنا بودم، ولی دو سال اخیر که آن مرحوم تقریظ بر «کتاب نبی» یا «تفسیر آیتی» نوشتند، آشنایی به رفاقت مبدل شد.

گویا فضای آسمانی در کمین بود که پیش از حدوث این فاجعه، بر جزئیات حال آن مرحوم آگاه شوم؛ از این رو توافق افق، ما را به هم نزدیک کرد، چندان که متجاوز از دو ماه در اصفهان شب و روز، گاه و بیگاه با هم بودیم و کاملاً با اخلاق و افکار و عقائد این مرد بزرگوار آشنا شدم.

مرحوم مبارکی تنها ناطق بر سر منبر نبود، بلکه ناصح مهربانی بود که با

سحبانِ عصر و ناطق ملت، دُهاءِ دهر

سروده عبدالحسین آیتی (آواره)

طوفانِ غم فکنده مرا در بحرِ غم
کاین بار غم فرود دگر ره به بار غم
کامروز تازه گشت مرا روزگار غم
فردا شبنم زمانه کشد در کنار غم
کاین گونه یار ما شده اندر دیار غم
در شهر یار ماست مهین شهریار غم
در دهر بهر ماست مگر زهر مار غم
بر پای دل خلد به زمین، گاه خار غم
که بی درود می‌رود این است کار غم
کس نیست چون جناب جلالتمدار غم
یا لَلْعَجَبُ ز قدرت و از اقتدار غم
مجبور بود این همه در اختیار غم
از ذوالفقار شیر خدا، ذوالفقار غم
باشد همواره حضرت پروردگار غم
کاین گونه می‌نهم همه را در فشار غم
گاهی به حجله غم و گه در مزار غم
پشت تمام خلق شکسته ز بار غم
کرده تمام خلق جهان را دچار غم
که غم سوار من بُد و گه من سوار غم
گفتم دگر نمی‌زیم اندر خمار غم
دیگر کسی نمی‌پردم در قمار غم
با دوستی او نبرم انتظار غم
یار من است و من نشوم هیچ یار غم
او دوستار من، نه منم دوستار غم
ناگه بلند گشت از آنجا شرار غم
از این خیر فتاد به هر قلب، نار غم
پنجاه ساله مرد از این خاکسار غم
رفت و نهاد داغ الم بر عذار غم
عیارکی که بشکند آخر عیار غم
زین خانه سرور، از این خارزار غم

امسال باز، آمده از ره، بهارِ غم
کم بود بار غم مگر مگر پار، ای فلک!
غم‌های پار، کهنه مگر بود ای دربخ!
امروز روزگار میان غم‌م نهد
غم مستبد و کهنه پرست است و مرتجع
فارغ ز غم ندیده‌ام اندر همه دیار
غم کشت هر که را که به غم‌گسار گشت
که غم ز آسمان به سرایم فتد چو گل
که بی سلام آید و در دل کند مقام
غم شاه مطلق است در این کشور وجود
اندیشه اش بود نه ز شاه و نه از وزیر
انسان اگر که فاعل مختار بُد چرا
عیب مکن بگویمت از: تیزتر بود
ترسم به بارگاه خدا نیز سرفراز
گوید منم که بر همه پاداش می‌دهم
صابون غم به رخت همه خلق خورده است
گاهی غم زن است و گهی بیچه، گاه نان
اندوه دوست، غصه دشمن، غم وطن
چونان که بنده از پس هفتاد و اند سال
جستم یکی رفیق و بیستم دلی به او
کاین دوست عالم است و برازنده و شفیق
سحبانِ عصر و ناطق ملت، دُهاءِ دهر
نسل رسول، سید محمد علی راد
اندر تخلص است «صفا» خود صفای صرف
بر پشت کوه صفا نهادم چو پشت خویش
آمد خبر که مُرد صفا، فجأه کرد و مُرد
اندر هزار و سیصد و هم شصت و پنج رفت
زاهل مبارکه به مبارک سرای خلد
ثابت شده که نیست در این دکه وجود
خاموش «آیتی» که تو خود هم روانه‌ای

«مرگ جانگداز مبارک‌های بی اغراق لطمه‌ای بود که به جهان علم و ادب و

فضل و دانش این کشور کهن سال وارد آمد.

عالم روحانیت یک نفر از مبلغین فاضل پاک دامن و جدی خود را از دست داد. از عمر پر مرارت توأم با خدمت به جامعه اسلامی مبارک‌های بیش از چهل و چند سال نگذشته بود و اگر طبیعت غدار، این بزرگ مرد لایق را چند سال دیگر نگاه می‌داشت، بدون شک یکی از بزرگ‌ترین و برجسته‌ترین و گران‌بهارترین مردان عالم اسلام به شمار می‌رفت. مبارک‌های یک نفر از نویسندگان زبردست و شیوا قلم، از ناطقین کم نظیر و مورّخ با اطلاع بود. مخصوصاً در نتیجه مسافرت‌های پی در پی به اقصی ممالک عالم، اطلاعات عمیقی به دست آورده که کم و بیش آنها را در مجله‌های مختلفه به چاپ رسانیده بود... این عالم بی نظیر، این دانشمند محبوب، این واعظ مشهور، پس از مسافرت آفریقا پنج سال انزوا و گوشه نشینی را برای خود اختیار نموده و مشغول تألیفات و تصنیفات شده و مشاهدات و عقاید خود را به رشته تحریر درآورده که بالغ بر ۵۳ کتاب مفصل می‌باشد»

یگانه فاضل دهر است این ادیب اریب

سروده علی مجاهد (محزون)

به مدح میر جلیلی، سلیل میر حجاز
نه آن بود که به مدحش کنی زبان را باز
جلال او ز بیان تو ارفع است و فراز
خطیب شرع حبیب خداست این ممتاز
ساله ایست از آن خاندان به عزّت و ناز
که ذمّ به ساحت قدسش بود همی ز آغاز
که خود به دهر سخن آفرین بود از راز
چگونه وعظ و تکلم کند به ترک و به تاز
به دهر واله و شیدا بوند یا جانباز
که در ظهور ارادت شدم ورا دمساز
بدین چکامه کنم خود همواره سر افراز
که نیست حافظ و سعدی چو زنده در شیراز
به جلوه زیب مجالس کنم بلا انباز
فروتنی چو بود پیشه‌ات، تو راست جواز
که در فضای کمال است فرد، آن شهباز
چو خور به فضل و هنر می‌شناسم او را باز
سخن ز راه حقیقت مراست نی ز مجاز
دعای اوست سزاوار در قنوت نماز
که در خورش بنماید زبان به مدح دراز
به نعت و منقبتش نیست در زمانه نیاز
هزار چون من محمود گشته است ایاز
اشارتی شده از بقعه مبارکه باز
که هست معنی و تفسیر دیگری به طراز
اگرچه قافیه تنگ است چون بت طراز
چو طیر، کلک بیان می‌نمود خوش پرواز
بسی به قافیه بودم حریص و صاحب از
چو جاز یا که جهاز و مُجاز یا غمّاز
که خوش خرام چو کبک دری نگردهد غاز
ملاحظتش نبود به ز نغمه شهنواز
به فنّ شعر نگردهد بلند زو آواز
خوردن سیب و بهش را همی به جای پیاز
چنان که زیره ز کرمان و شکر از اهواز

چو خواست طوطی طبعم سخن کند آغاز
خرد ز مهر برآشت کان سلیل نبی
مقام او ز ثنای تو برتر است فزون
یگانه فاضل دهر است این ادیب اریب
وحید عصر و سقّی محمد است و علی
چگونه مدح مر او را توان کنی به جهان
تورا به منقبتش در سخن چه نیرویی است
ندیده‌ای به فراز منابرش هر دم
ندیده‌ای به بیان ملیح او خلقی
جواب داد خرد را ز عشق، طبع سلیم
مرا خلوص چو نسبت بدو بود افزون
ملامتی نبود در مدایحش بر من
هرآنچه کرد خدایم عطا ز فهم و خرد
پس آن زمان به ادب داد پاسخم به خرد
ولی جلالت او را عظیم بنگر نیک
دوباره داد مر او را روان جواب که من
بلاعدیل بود در جهان به علم و عمل
ثنای حضرت او فرض بر عباد بود
اگرچه معرفتی نیست طبع را به جهان
چو آفتاب به آفاق گرچه شهره بود
چه احتیاج به مدحش بود که در دوران
چنان شهیر به قدس است او که در قرآن
ولی خطا نکند کس از این بیان ملیح
تمام می‌نشود طبع را سخن به مدیح
وسیع بود گرم سجع را فضا به مراد
وگر نبود مضیق مرا مجال و زبان
چو تاز و ساز و گراز و نه‌از و باز و گداز
ولی ز بخت پریشان خویشتن چه کنم
فراز هرچه شود لوح بوسلیک به دهر
اگر هزار ندایی ز اصفهان خیزد
طلب کنند از او لعل و دُر به جای خزف
ولی ادیب چو «محزون» همی ز جی خیزد

آیت الله مبارکه ای (ره) یکصد سال قبل با تالیف کتاب «نور الانور در معرفت فرزندان موسی ابن جعفر (ع)» شخصیت امامزاده مدفون در محله زینبیه اصفهان را مشخص نمود

زینبیه نام قدیم ارزنان که از شمال به روستای حبیب اباد از شرق به محله هفتون و از جنوب به طوقچی (قدس) و از غرب به محله باطون (بعثت) منتهی میشود در محل زینبیه اصفهان امامزاده ای موجود بوده است که مردم نمی دانستند فرزند کدام امام است، دختر یا پسر بوده است. به گفته دکتر کمال الدین صفایی {فرزند آیت الله مبارکه ای} معظم له در یکصد سال قبل بر اثر تحقیقات تاریخی و میدانی متوجه می شوند امامزاده ای که اینجا مدفون است حضرت زینب (س) بنت امام موسی کاظم (ع) است. لذا کتابی وزین با عنوان «نور الانور در معرفت فرزندان موسی ابن جعفر (ع)» نوشتند که توسط کتابفروشی کمالی اصفهان چاپ می شود. بعد از این مرحله مرحوم حاج محمد حسین کارزونی نیز هم برای این امامزاده بقعه و تکیه باشکوهی می سازد.

اشعار جمال جناب پور در مدح سید مبارکه ای: در سال ۱۳۲۵ شمسی

سزد که اهل صفاهان کنند فخرِ تورا

(سروده جمال جناب پور (پور جناب))

که ناطقی چو تو بر ما شده است ارزانی
بیان نمایی و باشی به ذکر یزدانی
قلوب‌های سیه را کنی تو نورانی
ز وصف احمد و آل ار کنی سخنرانی
به سایر ملل و مردمان ایرانی
چنین محدث خوش لهجه سخن دانی
تویی مخرب دین یهود و نصرانی
تو دفع او بنمایی، توش کنی فانی
حقیقتاً تو به نطق و به وعظ سلطانی
ذلیل و خوار و زبونند و نیست درمانی
به حق نهاده به رأس تو تاج شاهانی
از آن سخن همه دانند اهل ایمانی
به زهد، بوذر عصر و نظیر سلمانی
ز شیر فاطمه وز نسل چارم ارکانی
شوند صاحب جسمی و نفس روحانی
نبد به ملت این عصر بوی انسانی
نمودهای تو جهان را چنین گلستانی
مؤلف کتب و حافظ لقرآنی
تمام شهره‌ور و جمله راست درمانی
رهین منت تو صاحبان ایمانی
کمین درگه تو مثنوی و قآنی
بدان زیان نرسد جز به شخص عرفانی
شهید کرد علی را ز راه نادانی
سرش به طشت و لبش زیر چوب خزرانی
مزن تو چوب و ببین چیست صوت قرآنی
که از محمد و آتش کنی سخنرانی

زهی سعادت ما ملت سپاهانی
چو پا به عرشه منبر نهی ز حلّ اصول
به حمد حضرت داور زبان چو بگشایی
رهی ز جهل، تو این شیعیان گمراه را
سزد که اهل صفاهان کنند فخرِ تورا
ندیده چشم فلک زیر گنبد مینا
تویی مروج دین محمد عربی
هر آن که دعوی باطل به مسلمین آرد
مقام و مرتبه‌ات بر زبان نمی‌آید
ز تیغ و تیر زبان تو جمله کفار
تو برگزیده پروردگار خویشتی
چو در فضایل مولا علی سخن گویی
تویی مبلغ اسلام‌ای نکو منظر!
ز دودمان نبی وز سلاله حیدر
نصایح تو اگر حجتان حق نبندند
به راستی که اگر حجتان حق نبندند
ز نحر فضل خودای واعظ و مبلغ شرع!
مؤدبی تو به آداب فقه و نحو و اصول
ز دانش و ادب ای یگانه عالم دهر
تو راست حق بزرگی به شیعیان علی
غیور و هادی دین و مبین قرآن
اگرچه تلخ به کام تو زندگی کردند
به کوفه ملجم بدکیش بی حیا از کین
بیزید کشت حسین و تنش به کربلا
چو دید زینب مظلومه گفت ای ظالم
کجا رسی تو بدانجا «جمال پور جناب»

یادکردی از آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) ◀

در سالنامه گنجینه زاینده رود لنجان علیا- مبارکه / در سال ۱۳۳۹ شمسی

وز باد خزان گلشن آمال خزان شد
روزی دگر آن لعل لبثت بیدار نمودی
بیرون نهجد از گلوی نای به جز وای
پیمانه چو نوبت به تو افتاد نگو نشد

بعد از تو به گلزار ادب باد وزان شد
یک روز ز خواب سحری دیده گشودی
بعد از تو دیگر بغض نگیرد جلوی نای
بعد از تو می اندر قرح ما همه خون شد

اینکه پس از یک سال و نیم تدریس در آنجا به فغانستان و کابل و از آنجا به سیستان و زاهدان و قائنات بار سفر بست.

حاج سید محمد علی مبارکه ای پس از گردش و تحقیق بسیار به طرف کشور هندوستان حرکت کرد و در آنجا متوقف شد و تمام بلاد بزرگ هندوستان را تا سرحد هند و چین از نزدیک سیاحت کرد بعداً به کلکته مراجعه و روزگاری را با مصاحبت حبیل الممتین به سر برد و مقالاتی هم از مشاهدات سفرهای خود در حبیل الممتین نشر داد که در آنجا نیز مشتهر گردید و پس از نشر مقالات مزبور و تکمیل یک سلسله دروس ادبی به سوی حجاز حرکت و به زیارت بیت الله الحرام نائل آمد و بعد از زیارت باز از راه حجاز به هندوستان مراجعه نمود و در جراند هند از قبیل مجله سبعة و لاهور و حبیل الممتین در کلکته تمامی مشاهدات خود را با اطلاع دقیق و عمیقی به رشته تحریر درآورد و منتشر کرد حتی در نجف اشرف در جریده سبالکوت شرح مسافرت‌های بلاد عرب را مفصل تشریح می نماید و پس از اقامت خود در هندوستان از راه زاهدان و بیرجند به خراسان مراجعه و از آنجا پس از یک مسافرت طولانی به وطن اصلی خود مبارکه اصفهان بازگشت.

مبارکه ای پس از چند سالی که در اصفهان متوقف بود و مردم این سامان را موعظه می کرد در سال ۱۳۵۱ هجری به زیارت عتبات عالیات عازم کربلا شد مدتی هم در نجف اشرف از افکار مراجع تقلید عصر مانند آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی و آقا ضیاء عراقی استفاده نمود مبارکه ای در نجف نیز به تصدیق مراتب علمی و اجتهاد نائل گردید.

این عالم مشهور و این مرد بزرگ باز دست از سیاحت و جهانگردی و تحصیل بر نداشت و از همین جا عشق جهانگردی نوینی او را مجبور به حرکت کرده و از نجف اشرف به طرف شام و مصر و ممالک عرب و از آنجا به طرف آفریقا برمی گردد و در ضمن از مشاهدات و تحقیقات خود یادداشت هایی تهیه نموده و یک سر به اصفهان مراجعه می کند.

این دانشمند محبوب و این واعظ مشهور پس از مسافرت آفریقا، پنج سال انزوا و گوشه نشینی را برای خود اختیار نموده و مشغول تالیفات و تصنیفات شده و مشاهدات خود را به رشته تحریر در آورده که بالغ بر ۵۳ کتاب مفصل می باشد که برخی از آنها در خراسان و اصفهان به چاپ رسانیده است و بیش از ۲۳ کتاب دارد که در ۴۱ جلد تالیف و برخی به طبع رسیده است.

اطلاعات عمیقی به دست آورده که کم و بیش آنها را در مجله های مختلف به چاپ رسانیده بود.

مبارکه ای متخلص به صفائی در خانواده علم و دانش به سال ۱۳۱۶ قمری در مبارکه یکی از قراء لنجان اصفهان قدم به عرصه وجود نهاد، ایشان دومین فرزند مرحوم آسید علی امام جمعه مبارکه ای است که یکی از اعظام و دانشمندان زمان مظفرالدین شاه و امام جماعت آن سامان بوده است.

آیت الله مبارکه ای تحصیلات مقدماتی را در وطن اصلی خود (مبارکه) در نزد پدر خویش تکمیل نموده و سپس در مدرسه صدر اصفهان که یکی از بهترین مدارس اسلامی است داخل شد و علوم شرعیه فقه و اصول را در نزد علمای آن زمان آموخت، حاج سید محمد علی مبارکه ای سپس حکمت الهی و کلام طب قدیم را نیز نزد فقها و اساتید یاد گرفت و دیری نگذشت که در شمار فقها و بزرگان عصر خویش در آمد.

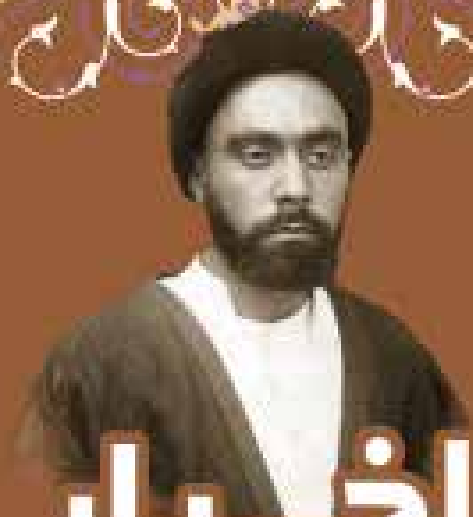
مرحوم سید محمد علی مبارکه ای به خواهش استادان خود، پا را در دایره خطابه نهاد و در سال ۱۳۴۶ قمری به طرف خراسان عزیمت می کند و با بیانات پر شور خود به هدایت و ارشاد مردم خراسان مشغول می گردد، مبارکه ای در خراسان اشتیاری به سزا پیدا نمود به نحوی که درجه تحصیلات و نطق و خطابه او زبانه زد خاص و عام قرار گرفت و در خلال خود در حوزه های علمیه شرکت جست و از مجالست با بزرگان خراسان استفاده کامل نموده و در همان جا نیز مشغول به تدریس شد تا

در آن سال که در آنجا به سیاحت و جهانگردی و تحصیل بر نداشت و از همین جا عشق جهانگردی نوینی او را مجبور به حرکت کرده و از نجف اشرف به طرف شام و مصر و ممالک عرب و از آنجا به طرف آفریقا برمی گردد و در ضمن از مشاهدات و تحقیقات خود یادداشت هایی تهیه نموده و یک سر به اصفهان مراجعه می کند.

این عالم مشهور و این مرد بزرگ باز دست از سیاحت و جهانگردی و تحصیل بر نداشت و از همین جا عشق جهانگردی نوینی او را مجبور به حرکت کرده و از نجف اشرف به طرف شام و مصر و ممالک عرب و از آنجا به طرف آفریقا برمی گردد و در ضمن از مشاهدات و تحقیقات خود یادداشت هایی تهیه نموده و یک سر به اصفهان مراجعه می کند.

این عالم مشهور و این واعظ مشهور پس از مسافرت آفریقا، پنج سال انزوا و گوشه نشینی را برای خود اختیار نموده و مشغول تالیفات و تصنیفات شده و مشاهدات خود را به رشته تحریر در آورده که بالغ بر ۵۳ کتاب مفصل می باشد که برخی از آنها در خراسان و اصفهان به چاپ رسانیده است و بیش از ۲۳ کتاب دارد که در ۴۱ جلد تالیف و برخی به طبع رسیده است.

اخبار کنگره

بزرگداشت آیت الله
سید محمدعلی مبارکه ای

مراحل شکل گیری و اهم برنامه های کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) از آغاز تا کنون

- ۱۹- ساخت و رونمایی از سایت جامع اطلاع رسانی برنامه های کنگره و معرفی معظم له/شهریور ۱۳۹۸
- ۲۰- اسکن تعدادی اکتب خطی آیت الله مبارکه ای (ره) قرار دادن فایل آنها در سایت اطلاع رسانی کنگره - شهریور ۱۳۹۸
- ۲۱- تدوین سرود ویژه کنگره با عنوان «از تبار روشنی» و ضبط تصویری آن در مقبره ایشان واقع در تخت فولاد اصفهان - مهر ۱۳۹۸
- ۲۲- برگزاری نمایشگاه تصویری «افتخار شهر» در حسینیه مرکزی مبارکه ای به مدت دو هفته - مهرماه ۱۳۹۸
- ۲۳- برگزاری نمایشگاه تصویری «به قدمت یک قرن مجاهده» همراه با ارائه کتابهای منتشره کنگره در مدرسه علمیه صدر اصفهان/مهر ۱۳۹۸
- ۲۴- برگزاری نشست فرهنگی «افتخار حوزه» همراه با سخنرانی استاد جلالی با حضور اساتید، روحانیون و طلاب حوزه در مدرسه صدر اصفهان/مهر ۱۳۹۸
- ۲۵- شناسایی و رونمایی از تابلو حجره محل سکونت آیت الله مبارکه ای (ره) در مدرسه علمیه صدر اصفهان/مهر ۱۳۹۸
- ۲۶- انجام مراحل فیلمبرداری و تدوین مستند جامع زندگی آیت الله مبارکه ای - تحت عنوان مصلح بیدار توسط گروه مستند سازان سیما - مهر ۱۳۹۸
- ۲۷- انتشار شش عنوان کتاب با عناوین «شجره مبارکه»، «گزیده اشعار صفایی»، «حکایات مبارکه ای»، «گزیده دانشوران و رجال اصفهان»، «مرات الغیب» و «اسلام خالص» با همکاری موسسه کتابشناسی شیعه قم، مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان، انتشارات طوس قم و دانشگاه آزاد اسلامی مبارکه، مجلسی - آبان ۱۳۹۸
- ۲۸- دآوری مقالات ارسالی توسط هیات داوران محترم داوران و انتخاب سه اثر برتر - آبان ۱۳۹۸
- ۲۹- طراحی و ساخت سردیس آیت الله مبارکه ای (ره) و نصب در یکی از میادین شهر آبان ۱۳۹۸
- ۳۰- انتشار چاپ ویژه نامه ستاد کنگره تحت عنوان «مهی در محاق» آبان ۱۳۹۸

- ۱- تصویب برگزاری کنگره بزرگداشت در نشست شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه - دی ماه ۱۳۹۶
- ۲- انتصاب علیرضا اسلامی فر به عنوان دبیر کنگره توسط امام جمعه و رئیس شورای اسلامی شهرستان/بهمن ۱۳۹۶
- ۳- ایجاد «کمیته اجرایی ستاد کنگره» با مسئولیت شهردار مبارکه و عضویت نهادها و مراکز فرهنگی شهرستان و مجموعه فرهنگی تخت فولاد اصفهان / اردیبهشت ۱۳۹۷
- ۴- ایجاد «کمیته علمی ستاد کنگره» با مسئولیت ریاست دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه-مجلسی و عضویت دانشگاههای علمی کاربردی و پیام نور / اردیبهشت ۱۳۹۷
- ۵- برگزاری اولین نشست ستاد کنگره بزرگداشت با حضور شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر مبارکه - اردیبهشت ۱۳۹۷
- ۶- راه اندازی کانال اطلاع رسانی برنامه های کنگره و معرفی معظم له در فضای مجازی - خرداد ۱۳۹۷
- ۷- اعلان فراخوان جمع آوری آثار مکتوب و غیر مکتوب مربوط به شخصیت آیت الله مبارکه ای (ره) - خرداد ۱۳۹۷
- ۸- انجام مصاحبه و گفتگو با فرزندان و بستگان آیت الله مبارکه ای (ره) در خصوص بررسی ابعاد شخصیتی معظم له/ اصفهان و تهران - شهریور ۱۳۹۷
- ۹- نشست مشترک دبیر کنگره با مدیریت و کارکنان مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد به منظور تعامل بیشتر - مهر ۱۳۹۷
- ۱۰- بازدید دبیر و اعضای کنگره از مخزن کتب خطی معظم له در اصفهان به منظور بررسی آثار مکتوب معظم له جهت انتشار - آبان ۱۳۹۷
- ۱۱- تجدید چاپ کتاب ارزشمند «گزیده دانشوران و زندگی خود نوشت مولف» و توزیع در سطح شهرستان - پائیز ۱۳۹۷
- ۱۲- اسکن، بازسازی، اصلاح و روتوش تصاویر نفیس و قدیمی مربوط به مراحل زندگی و سفرهای آیت اله مبارکه ای (ره) و چاپ بر روی شاسی در ابعاد ۵۰ * ۷۰ - دی ۱۳۹۷
- ۱۳- انتشار پوستر فراخوان مقالات کنگره همراه با بروشور خلاصه زندگی معظم له و ارسال به حوزه های علمی، واحدهای دانشگاهی کشور و مراکز فرهنگی شهرستان و استان - اردیبهشت ۱۳۹۸
- ۱۴- دیدار دبیر کنگره با مسولین مرکز مدیریت حوزه علمیه قم به منظور تعامل بیشتر در خصوص برپایی کنگره بزرگداشت- اردیبهشت ۱۳۹۸
- ۱۵- نشست مشترک دبیر کنگره با مسولین موسسه کتاب شناسی قم به منظور انتشار کتاب «شجره مبارکه» - اردیبهشت ۱۳۹۸
- ۱۶- برپایی نمایشگاه «بزرگ افتخار شهر» حاوی ۴۳ تابلو نفیس مربوط به فعالیت های آیت الله مبارکه ای در یک قرن قبل با حضور فرزندان معظم له در سالن اجتماعات دانشگاه آزاد اسلامی مبارکه- مجلسی/ اردیبهشت ۱۳۹۸
- ۱۷- سخنرانی دبیر ستاد کنگره در هفدهم خرداد سالروز، شهادت آیت الله مبارکه ای (ره) در نماز جمعه شهر مبارکه / خرداد ۱۳۹۸
- ۱۸- برگزاری نشست فرهنگی «افتخار شهر» در تعدادی از مساجد شهر مبارکه همراه با برگزاری نمایشگاه و توزیع کتاب/ خرداد ۱۳۹۸

مهندس معرک نژاد، مدیر مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان:

آیت الله مبارک که ای (ره) ستاره ای درخشان در آسمان عالمان و دانشوران استان اصفهان است

در ادامه بعد از بحث و بررسی موارد درخواستی مدیر کنگره بزرگداشت، مقرر گردید توسط مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد، نسبت به تدوین و انتشار یک عنوان کتاب در خصوص حکایت‌های مربوط آیت الله مبارک که ای (ره) و برپایی آئین بزرگداشت معظم له در کنار مغفبه مطهرشان در دومین روز کنگره، اقدامات لازم مبذول گردد.

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارک که ای (ره)، دبیر کنگره بزرگداشت معظم له با مهندس معرک نژاد مدیر مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان دیدار و گفتگو نمود.

در این نشست که آقایان شمس الهی و خلیلیان نیز حضور داشتند، دبیر کنگره گزارشی از اهداف و برنامه های در دست اقدام کنگره بزرگداشت آیت الله مبارک که ای را ارائه و اظهار داشت: هدف کنگره آیت الله مبارک که ای، بازخوانی شخصیت جامع و افکار والای این شخصیت بزرگ استان اصفهان است.

اسلامی فر با بیان اینکه خاستگاه و آرامگاه این عالم فرزانه در شهر اصفهان واقع گردیده است، خواستار تعامل گسترده تمامی مجموعه های تاثیر گزار استان بویژه مجموعه تخت فولاد در بزرگداشت و تکریم این شخصیت عالم فرزانه گردید.

در این دیدار مهندس معرک نژاد مدیر مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان، آیت الله مبارک که ای را یک شخصیت ملی و جهانی خواند و اظهار داشت: تجلیل از شخصیت ارزنده ای همچون آیت الله مبارک که ای برای مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد، یک افتخار ملی است.

معرک نژاد ضمن تشکر از کارهای صورت گرفته، کنگره بزرگداشت معظم له را فرصت مناسبی جهت باخوانی شخصیت ممتاز این مجتهد عالیقدر، شاعر ادیب و سیاح بین المللی دانست و ابراز امیدواری نمود که جوامع حوزوی و دانشجویی با ارسال مقالات بر غنای علمی این کنگره بیفزایند.

اسلامی فر در نشست هم اندیشی فعالان فرهنگی شهر مبارک که:

کنگره بزرگداشت آیت الله مبارک که ای (ره) فرصتی استثنایی جهت معرفی پیشینه تاریخی، فرهنگی و ادبی شهرستان مبارک که می باشد.

تاریخی، فرهنگی و ادبی شهرستان مبارک که می باشد. در این دیدار مهندس هاشمی شهردار مبارک که نیز شخصیت جامع آیت الله مبارک که ای (ره) را از افتخارات شهرستان مبارک و استان اصفهان خواند و اظهار داشت: تجلیل از این عالم فرهیخته که در حوزه های علمی ادبی، اجتماعی و سیاسی سرآمد عالمان روزگار خویش بوده است برای ما افتخاری ارزشمند محسوب می گردد.

مهندس هاشمی ضمن تشکر از کارهای صورت گرفته، کنگره بزرگداشت معظم له را فرصت مناسبی جهت بازخوانی تاریخ یک قرن اخیر شهر مبارک دانست و ابراز امیدواری نمود: فعالان فرهنگی شهرستان با ارسال پیشنهادات و نظرات سازنده خود بر غنای علمی و اجرایی این کنگره بیفزایند.

در ادامه این نشست آقایان علی ایرانبور، فرامرز میرشکار، حسین پیرا که، مهران باقریان، اسماعیل بهرامی، اسماعیل کریمی و محمد بهرامی به ارائه دیدگاههای خود در خصوص شخصیت آیت الله مبارک که ای (ره) و نحوه برگزاری کنگره بزرگداشت معظم له پرداختند.

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارک که ای (ره)، به همت روابط عمومی شهرداری مبارک که و ستاد کنگره بزرگداشت، نشست فعالان فرهنگی شهر مبارک که برگزار گردید.

در این نشست که مهندس هاشمی «شهردار مبارک که»، سرکار خانم فرشته صالحی «رئیس کمیسیون فرهنگی شورای اسلامی شهر» و مهندس سجاد کیانی «مدیر روابط عمومی شهرداری» نیز حضور داشتند، ابتدا اسلامی فر، مدیر کنگره بزرگداشت ضمن خیر مقدم اظهار داشت: به حمدالله شهرستان مبارک که بخاطر پیشینه تاریخی و ادبی و داشتن مفاخر و مشاهیر فراوانی همچون صاحب ابن عباد، ملا ملک لونی، دهقان وینیچه ای و آیت الله سید محمد علی مبارک که ای در سطح کشور مطرح و حرف برای گفتن دارد.

اسلامی فر با بیان اینکه شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارک که برای اولین بار تصمیم به بزرگداشت یکی از مفاخر ارزشمند شهرستان گرفته است، بیان داشت: کنگره بزرگداشت آیت الله مبارک که ای (ره) فرصتی استثنایی جهت معرفی پیشینه

امام جمعه مبارکه در چهارمین نشست ستاد کنگره آیت الله مبارکه ای:

آیت الله مبارکه ای (ره) شخصیتی کم نظیر در ایران و جهان اسلام است

از اقدامات صورت گرفته در ستاد کنگره، اظهار داشت: تاریخ یکصد ساله اخیر شهرستان مبارکه، با وجود شخصیت علمی و عملی آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) گره خورده است.

عصارزادگان با اشاره به آثار نفیس بجامانده از این شخصیت جلیل القدر خاطر نشان کرد: انشالله با تعامل صنایع منطقه و دستگاههای اجرایی شهرستان، کنگره بزرگداشت این شخصیت جلیل القدر به نحو مطلوب برگزار خواهد شد.

حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارکه نیز طی سخنانی، از آیت الله مبارکه ای به عنوان "اندیشمندی فاضل و عالمی آشنا به مسایل اجتماع" نام برد و افزود: شخصیت آیت الله مبارکه ای (ره) تنها متعلق به شهرستان مبارکه نیست بلکه او شخصیتی کم نظیر در ایران و جهان اسلام است.

امام جمعه مبارکه در پایان سخنان خود از فرماندار به عنوان مدیر اجرایی شهرستان درخواست نمود نسبت به بسیج امکانات ادارات و نهادهای شهرستان جهت هر چه باشکوهتر برگزار شدن کنگره علامه مبارکه ای (ره) اقدام نمایند.

در ادامه این نشست رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه و مدیر روابط عمومی شهرداری مبارکه نیز با بیان نقطه نظرات خود، آمادگی دانشگاه و شهرداری را جهت هر چه باشکوهتر برگزار نمودن کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) اعلام نمودند.

در آستانه برگزاری ستاد کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای، چهارمین نشست ستاد کنگره با حضور حجت الاسلام و امامین موسوی امام جمعه، مهندس عصارزادگان فرماندار، دکتر هادی رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه، مهندس کیانی مدیر روابط عمومی شهرداری، حامد کیانی مدیر سایت اطلاع رسانی سیمای استان در دفتر فرماندار شهرستان مبارکه برگزار گردید. در این دیدار ابتدا علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) گزارشی جامع از روند شکل گیری کنگره از ابتدا تا کنون را ارایه و خواستار تعامل هر چه بیشتر دستگاههای اجرایی شهرستان در برپایی هر چه بهتر کنگره گردید.

اسلامی فر در قسمت دیگری از سخنان خود با بیان اینکه بزودی نمایشگاه تصاویر قدیمی فعالیتها و سفرهای خارجی آیت الله مبارکه ای با عنوان به "به قدمت یک قرن تلاش" در فرهنگسرای غدیر مبارکه برگزار می گردد، افزود: کنگره بزرگداشت معظم له نیز همزمان با اعلام هفته نکوداشت آیت الله مبارکه ای با حضور علما، دانشگاهیان، مسئولین و بستگان آن فقیه مجاهد در سال ۱۳۹۸ برگزار خواهد شد.

در ادامه این نشست مهندس عصارزادگان فرماندار شهرستان مبارکه با تشکر

دیدار مسئولین مجموعه تخت فولاد و کنگره بزرگداشت با فرزند ارشد آیت الله مبارکه ای (ره)

موضوعاتی همچون خاندان مبارکه ای، ارتباط نزدیک مبارکه ای با پدرشان، سفرهای متعدد مبارکه ای، مبارزه با فرقه ضاله بهائیت، مبارزه علنی با رضاخان، به زندان افتادن مبارکه ای و در نهایت شهادت ایشان، مواردی بود که سرکار خانم صفایی فرزند مرحوم آیت الله مبارکه ای به آنها پرداخت. در پایان این دیدار مهندس معرک نژاد مدیریت تخت فولاد اصفهان طی سخنانی آیت الله مبارکه ای را از زمره عالمان با بصیرتی خواند که در یک قرن قبل با بیان و قلم خود مردم را به معارف دینی دعوت می نمود. مدیریت مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان در پایان سخنانش آمادگی این مجموعه را برای برگزاری کنگره بزرگداشت این فقیه نامدار اصفهان و ایران اعلام نمود.

به منظور آشنایی بیشتر با زوایای زندگی سراسر مجاهده دانشمند فرزانه، مصلح متفکر جهان اسلام آیت الله سید محمد علی مبارکه (رحمة الله علیه)، آقایان معرک نژاد خلیلیان و شمس الهی مدیر و کارشناسان مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان و علیرضا اسلامی فر «دبیر ستاد استانی بزرگداشت آیت الله مبارکه ای» با سرکار خانم فخرالسادات صفایی فرزند ارشد آیت الله مبارکه ای (ره) دیدار و گفتگو نمود.

احمد بدیع زادگان نواده ارشد آیت الله مبارکه ای در ابتدای این دیدار ضمن خیر مقدم از تلاش و کوشش مسئولین ستاد بزرگداشت مرحوم آیت الله سید محمد علی مبارکه ای تقدیر نمود. سپس خانم فخرالسادات صفایی به تفصیل پیرامون زندگی سراسر مجاهده پدر ارجمندشان مطالبی را بیان داشتند.

دیدار با آقای دکتر کمال الدین و خانم عزت السادات صفایی فرزندان آیت الله مبارکه ای در تهران

به منظور آشنایی بیشتر با زوایای زندگی سراسر مجاهد دانشمند فرزانه، خطیب شهیر و مصلح جهان اسلام آیت الله سید محمد علی مبارکه (رحمة الله علیه)، آقایان حجت الاسلام و المسلمین دکتر رهایی «عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر مجلسی و عضو کمیته علمی ستاد کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای» و علیرضا اسلامی فر «دبیر ستاد استانی بزرگداشت آیت الله مبارکه ای» با آقای دکتر کمال الدین صفایی و سرکار خانم عزت صفایی فرزندان بزرگوار آن مرحوم در تهران دیدار و گفتگو نمود.

دکتر کمال الدین صفایی در ابتدای این دیدار ضمن خیر مقدم از تلاش و کوشش مسولین ستاد بزرگداشت مرحوم آیت الله سید محمد علی مبارکه ای تقدیر نمودند

دکتر کمال الدین صفایی در بخشی دیگر از سخنان خود از آیت الله مبارکه ای به عنوان یکی از مصلحان دینی در یکصد سال اخیر جهان اسلام نام برد و خاطرنشان نمود: مبارکه ای با انجام سفرهایی به کشورهای مصر، حجاز، هندوستان، چین، عراق و... با انجام مناظره و گفتگو با بزرگان فرق اسلامی، از وحدت جهان اسلام به عنوان ضروری ترین نیازهای مسلمانان آن زمان نام برد

دکتر صفایی در این خصوص به ذکر خاطراتی از سفر مبارکه ای به هندوستان، حجاز و مصر از جمله دیدار ایشان با گاندی (رهبر وقت هند)، ملک عبدالعزیز (پادشاه وقت عربستان) و طنطاوی (رئیس وقت الازهر مصر) پرداخت

موضوعاتی همچون: خاندان مبارکه ای، ارتباط نزدیک مبارکه ای با پدرشان، استفاده مبارکه ای از محضر بزرگانی همچون آخوند کاشی و شیخ عبدالکریم حایری، تالیفات متعدد مبارکه ای، رفتن منبر در شهرهای مختلف ایران، ارتباط نزدیک مبارکه ای با شهید آیت الله سید حسن مدرس و آیت الله سید ابوالقاسم کاشانی، مبارزه با فرقه ضاله بهائیت، مبارزه علنی با رضاخان، به زندان افتادن مبارکه ای و در نهایت شهادت ایشان، مواردی بود که دکتر کمال الدین صفایی فرزند مرحوم آیت الله مبارکه ای به آنها پرداخت

در ادامه این دیدار سرکار خانم عزت السادات مبارکه ای که شش سال از حیات پدر آیت الله مبارکه ای را درک نموده اند به ذکر خاطراتی از پدر پرداختند

در پایان این دیدار آقایان رهایی و اسلامی فر از صبر و حوصله ای که دکتر صفایی علیرغم کبر سن و مشغلات جسمی بخرج دادند و مطالب ارزشمندی را در خصوص آیت الله مبارکه ای عنوان نمودند، تشکر کردند

مهندس هاشمی شهردار مبارکه:

کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) فرصتی جهت بازخوانی تاریخ یک قرن اخیر شهر مبارکه می باشد

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت اله سید محمد علی مبارکه (ره) علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت معظم له با حضور در شورای شهر مبارکه، آیت الله مبارکه ای را افتخاری بر تارک شهر مبارکه دانست و اظهار داشت: تلاش در نکوداشت این عالم عامل در حقیقت بزرگداشت پیشینه فرهنگی شهرستان می باشد

■ دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) در این دیدار گزارش جامعی از فعالیتهای صورت گرفته و برنامه های آتی کنگره ارائه و خواستار همکاری و همیاری مجموعه مدیریت شهری جهت برپایی هر چه باشکوهتر این حرکت عظیم فرهنگی گردید.

■ سپس مهندس هاشمی شهردار مبارکه ضمن تشکر از فعالیتهای صورت گرفته، کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) را فرصتی ارزشمند جهت بازخوانی تاریخ یکصد ساله اخیر شهر مبارکه دانست و اظهار داشت: شخصیت آیت الله مبارکه ای با تاریخ و فرهنگ شهر مبارکه عجین می باشد.

■ در ادامه اعضای شورای اسلامی شهر، پیرامون برگزاری کنگره بزرگداشت آیت اله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به بحث و تبادل نظر پرداخته که نهایتا تصمیماتی اتخاذ گردید.

شایان ذکر است شهردار مبارکه مسئول کمیته اجرایی کنگره بزرگداشت آیت اله سید محمد علی مبارکه (ره) می باشد

اسلامی فر دیبر کنگره علامه مبارکه ای در مراسم دهه فاطمیه مجتمع فرهنگی الزهرا(س):

بصیرت آیت الله مبارکه ای (ره) به حدی بود که در یک قرن قبل در هندوستان

خطر «شیعه انگلیسی» را گوشزد نمود

اهداف و برنامه های کنگره بزرگداشت معظم له ، از صاحب نظران حوزه و دانشگاه و فعالان فرهنگی شهرستان خواست با پیشنهادات و نقطه نظرات خود ، استاد کنگره را در برپایی هر چه با شکوهتر بزرگداشت آن عالم فرزانه یاری نمایند.

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت ابوالمعالی علامه سید محمد علی مبارکه ای (ره) ، دبیر کنگره بزرگداشت این عالم فرهیخته در مراسم ایام فاطمیه مجتمع فرهنگی الزهرا(س) طی سخنانی به تشریح آثار و ابعاد شخصیتی ایشان پرداخت. دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای در این مراسم اظهار داشت: این فقیه عالیقدر از شخصیت‌های ذوابعد و کم‌بدیل حوزه های علمیه اصفهان ، قم و مشهد و نجف بود که راه پیمودن کمال و ترقی را در عمر کوتاه خود به خوبی طی نمود اسلامی فر در قسمت دیگری از سخنان خود با بیان اینکه زندگی مبارکه ای (ره) در همه عرصه ها می تواند برای ما درس آموز باشد ، اظهار داشت: رسیدن به مراتب عالییه در علوم اسلامی ، مکانت والا در اخلاق و عرفان ، حضور در عرصه های جهانی ، طلاق لسان در منابر وعظ و سخنرانی ، طلایه داری در شعر و ادب فارسی ، مبارزه با جهل و استبداد و نهایتا رسیدن به اوج سعادت ابدی یعنی شهادت در راه خدا ، از سرفصل های حیات پر بار این بزرگ مرد بشمار می آید. دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) در پایان سخنان خود ضمن تشریح

حجت الاسلام والمسلمین غلامی امام جمعه فقید طالخونچه در چهل و یکمین نشست

شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه:

شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) در مراکز حوزوی و دانشگاهی

باید مورد بررسی قرار گیرد

علی مبارکه ای (ره) گزارش جامعی در خصوص اقدامات صورت گرفته ارائه و در پایان سخنان خود خواستار تعامل بیشتر ادارات ، نهادها و صنایع منطقه با ستاد کنگره استانی بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) شد.

در این نشست همچنین حجت الاسلام والمسلمین غلامی امام جمعه شهر طالخونچه با اشاره به اینکه جلسات شورای فرهنگ عمومی از مهم ترین نشست ها می باشد اظهار داشت: خروجی جلسات شورای فرهنگ عمومی بایستی طوری باشد که ما در جامعه آثار و برکات آن را در کاهش آسیب های اجتماعی و سبک زندگی اسلامی و پیشگیری از معضلات شاهد باشیم.

این استاد حوزه و دانشگاه ثر قسمت دیگری از سخنان خود از مصوبه شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبنی بر بزرگداشت عالم زمان شناس حضرت آیت الله مبارکه ای (ره) استقبال و اظهار داشت : شایسته است نسبت به تبیین شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) در مراکز حوزوی و دانشگاهی اقدامات بیشتری صورت پذیرد.

چهل و یکمین نشست فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه در دهم مرداد ماه ۱۳۹۷ در سالن اجتماعات فرمانداری مبارکه برگزار شد ، در این نشست که مهندس عصارزادگان فرماندار و ائمه محترم جمعه شهرستان نیز حضور داشتند ، ابتدا حجت الاسلام والمسلمین موسوی رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان ، ضمن خیر مقدم به مهمانان اظهار داشت: شورای فرهنگ عمومی نقش بسزایی در رصد معضلات فرهنگی و آسیب های اجتماعی دارد.

امام جمعه مبارکه در قسمت دیگری از سخنان خود با اشاره به اینکه تشویق مردم به حفظ و تقویت ارزش های انقلابی از فعالیت های ارزشمند شورای فرهنگ عمومی است، تصریح کرد: یکی دیگر از وظایف اصلی این شورا برنامه ریزی جهت هماهنگی و همسو کردن دستگاهها، نهادها، مراکز فرهنگی شهرستان برای فعالیت در زمینه مسائل فرهنگی است.

در ادامه این نشست علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره آیت الله سید محمد

حجت الاسلام دکتر انصاری مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان در چهل و دومین جلسه شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه: تجلیل و بزرگداشت مفاخری گر انقدری همچون آیت الله مبارکه ای (ره) از وظایف شورای فرهنگ عمومی شهرستان ها می باشد

استان اصفهان طی سخنانی فرهنگ را مقدم بر اقتصاد توصیف کرد و اظهار داشت: نظام و کشور ما فرهنگی بوده و همه ما در این حوزه مسئول هستیم چرا که اگر در جبهه فرهنگی به درستی عمل کردیم و فرهنگ کشور در موضوعات مختلف اصلاح شد به تبع آن شرایط اقتصادی نیز بهبود می یابد.

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان پیرامون وظایف شورای فرهنگ عمومی گفت: شورای فرهنگ عمومی فرصت و جایگاه خوبی برای تصمیم گیری در زمینه مباحث فرهنگی هر شهرستان بوده و ضمانت اجرای مصوبات آن در درجه نخست، اعضا هستند که باید در این حوزه دغدغه مند بوده و برای اجرای مصوبات این شورا تلاش نمایند.

در ادامه این نشست علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) ضمن ارائه گزارشی از روند برگزاری کنگره، خواستار تعامل بیشتر اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان با ستاد کنگره استانی آیت الله مبارکه ای (ره) گردید.

چهل و دومین نشست فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه با حضور حجت الاسلام والمسلمین دکتر انصاری مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان در سالن اجتماعات فرمانداری مبارکه برگزار شد.

در این نشست که مهندس عصارزادگان فرماندار و ائمه محترم جمعه شهرستان نیز حضور داشتند، ابتدا حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارکه و رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان، ضمن خیر مقدم به مهمانان اظهار داشت: وظایف شورای فرهنگ عمومی تبیین خط مشی و هدف گذاری برای جامعه اسلامی است و از این منظر برگزاری مستمر این جلسات می تواند در سطح شهرستان اهمیت ویژه ای داشته باشد.

ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان در پایان سخنان خود به موضوع کنگره علامه مبارکه ای نیز اشاره نمود و اظهار داشت: همه مجموعه های فرهنگی، آموزشی و خدماتی شهرستان باید با تمام توان در برگزاری کنگره بزرگداشت علامه مبارکه ای نقش ایفا نمایند.

در این نشست حجت الاسلام والمسلمین دکتر انصاری مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی

ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان در چهل و سومین نشست شورای فرهنگ عمومی:

شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) افتخاری بر تارک شهرستان ایران و جهان اسلام است

بخشیدن به محتوای کنگره، سیره علمی، عملی، این عالم بزرگوار به طور دقیق مورد مطالعه قرار گرفته و زوایای مختلف زندگی ایشان که سرشار از درس است، در قالبی مکتوب و مستند برای بهره برداری عموم جامعه در اختیار مخاطبان قرار گیرد.

در ادامه این نشست علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره علامه سید محمد علی مبارکه ای (ره) با اشاره به فعالیتها و اقدامات وحدت گرایانه آیت الله مبارکه ای (ره) در تقرب فریق اسلامی، اظهار داشت: در بعضی از آثار بجا مانده از ایشان، لزوم بیداری و هوشیاری جوامع اسلامی در مقابل توطئه های دول استعماری خصوصاً انگلیس خبیث بوضوح به چشم می خورد.

اسلامی فر در ادامه سخنان خود در خصوص تشکیل کمیته های کنگره اظهار داشت: ستاد کنگره بزرگداشت در قالب پنج کمیته اجرایی، علمی، تبلیغات و اطلاع رسانی، پشتیبانی و مراسم اقدامات مقدماتی بسیار خوبی را انجام داده است.

دبیر کنگره علامه مبارکه ای در پایان سخنان خود به ارائه گزارشی از اقدامات صورت گرفته در ارتباط با کنگره در فاصله زمانی نشست قبلی شورا تا کنون پرداخت که به شرح ذیل عنوان گردید:

چهل و سومین نشست فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه بمنظور بررسی نتیجه اقدامات و مصوبات این شورا در خصوص کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به ریاست حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه شهر مبارکه در سالن اجتماعات فرمانداری شهرستان مبارکه برگزار گردید.

در این نشست که مهندس عصارزادگان فرماندار و حجت الاسلام صانعی امام جمعه دیزچه نیز حضور داشتند، ابتدا حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه و ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان ضمن تبریک چهلمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، مطالبی را پیرامون عظمت انقلاب و رهبری داهیانه حضرت امام (ره) بیان نمودند.

ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان در پایان سخنان خود به موضوع کنگره علامه مبارکه ای نیز اشاره نمود و اظهار داشت: شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) افتخاری بر تارک شهرستان، ایران و جهان اسلام است.

مهندس عصارزادگان فرماندار شهرستان مبارکه نیز در این نشست به موضوع کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) اشاره و اظهار داشت: انتظار می رود به منظور غنا

در چهل و پنجمین جلسه شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبار که تصویب شد:

اطلاق عنوان شهید جهت آیت الله سید محمد علی مبار که ای (ره)

مبار که ای (ره) با اشاره به حدیث نبوی "من اکرم فقیها مسلما لقی الله یوم القیامه" و هو عنه راض" اظهار داشت: طبق این حدیث شریف یکی از مولفه های رضایت خداوند سبحان در تکریم و تعظیم فقهایی مسلمان بیان شده است. اسلامی فر در ادامه سخنان خود به اهمیت برگزاری کنگره علامه مبار که ای پرداخت و اظهار داشت: باید از تمام ظرفیت های فرهنگی و پژوهشی شهرستان در موضوع کنگره بزرگداشت علامه شهید، سید محمد علی مبار که ای (ره) استفاده نمود.

دبیر کنگره علامه مبار که ای در پایان سخنان خود به ارایه گزارشی از اقدامات صورت گرفته در ارتباط با کنگره در فاصله زمانی نشست قبلی شورا تا کنون پرداخت که به شرح ذیل عنوان گردید:

۱/ دیدار و مذاکره با دکتر عیدی معاون فرهنگی شهردار اصفهان، مهندس ملت رئیس کمسیون اقتصادی و گردشگری شورای شهر اصفهان و مهندس معرک نژاد مدیر مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان در خصوص انتشار کتاب "خاطرات مبار که ای" و همچنین آئین نکوداشت در دومین روز کنگره در جوار مدفن معظم له در تخت فولاد اصفهان

۲/ بررسی کتب خطی علامه مبار که ای (ره) با حضور تعدادی از پژوهشگران حوزه و دانشگاه

۳/ مذاکره با مرکز مدیریت حوزه علمیه قم در خصوص فراخوان مقالات کنگره ۴/ مذاکره با انتشارات کتاب شناسی شیعه قم به منظور چاپ مستقل خاطرات خودنوشت علامه با عنوان "شجره مبار که ای"

۵/ تهیه مطالب و انتشار بروشور زندگینامه مختصر مبار که ای همراه با پوستر فراخوان مقالات و توزیع در نماز عید فطر مبار که ای

۶/ ارسال پوستر فراخوان مقالات به مراکز علمی، فرهنگی و آموزشی شهرستان، حوزه های علمی استان و دانشگاه های آزاد اسلامی سراسر کشور ۷/ برگزاری نمایشگاه حاوی جملات کلیدی علامه مبار که ای (ره) در قالب استند در محل مسجد جامع مبار که ای

۸/ انجام سخنرانی توسط دبیر کنگره در نماز جمعه مبار که ای به مناسبت هفدهم خرداد، هفتاد و سومین سالگرد شهادت علامه مبار که ای (ره)

۹/ پیگیری به منظور تهیه و پخش آیت تم تصویری معرفی علامه مبار که ای در برنامه بهشت اجابت شبکه اصفهان

۱۰/ بررسی موضوع ساخت تندیس و یا سردیس علامه مبار که ای (ره) جهت نصب در یکی از میدانی مرکزی شهر مبار که ای

■ در این نشست همچنین حجت الاسلام والمسلمین مطهر خو "امام جمعه شهر طالخنچه" طی سخنانی با بیان اینکه پایان زندگی علامه مبار که ای (ره) ختم به فیض شهادت گردیده است پیشنهاد دادند که از این پس عنوان مقدس "شهید" جهت معظم له اطلاق گردد که بعد از بحث و بررسی و توضیحات دبیر کنگره و ریاست بنیاد شهید و امور ایثارگران، این پیشنهاد به تأیید اعضای شورای فرهنگ عمومی رسید.

چهل و چهارمین نشست فرهنگ عمومی شهرستان مبار که بمنظور بررسی نتیجه اقدامات و مصوبات این شورا در راستای شکل دهی به فعالیت های فرهنگی در سطح شهرستان به ریاست حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه شهر مبار که و با حضور ائمه جمعه شهرهای کرکوند، زیباشهر طالخنچه و دیزپچه و سایر اعضای این شورا در سالن اجتماعات فرمانداری مبار که برگزار شد. ■ در این نشست که مهندس عصارزادگان فرماندار و حجت الاسلام محرابی دادستان عمومی شهرستان نیز حضور داشتند، ابتدا حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه و ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان ضمن تبریک میلاد کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه (ع) از شورای فرهنگ عمومی به عنوان یکی از مهمترین ترین مراکز تصمیم گیری نام برد که ریل گذاری مسیر فرهنگی شهرستانها را عهده دار می باشد.

■ امام جمعه مبار که در بخش دیگری از سخنان خود خاطر نشان کرد: این شورا وظیفه دارد فرهنگ عمومی جامعه را در زمینه های مختلف با توجه به ارزش های دینی و انقلابی نشر و گسترش دهد.

ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان در پایان سخنان خود به موضوع کنگره علامه مبار که ای نیز اشاره نمود و اظهار داشت: همه مجموعه های فرهنگی، آموزشی و خدماتی شهرستان باید با تمام توان در برگزاری کنگره بزرگداشت علامه مبار که ای نقش ایفا نمایند.

■ مهندس عصارزادگان فرماندار شهرستان مبار که نیز در این نشست ضمن اشاره به پشتوانه غنی فرهنگی موجود در شهرستان بیان دلالت: برای ترویج فرهنگ ناب اسلامی و انقلابی و مقابله با شبیخون فرهنگی دشمن باید توسط دستگاه های مستقر در شهرستان، تلاشی مضاعف و فراقیر صورت پذیرد.

عصارزادگان در بخش دیگری از سخنان خود به موضوع کنگره آیت الله مبار که ای (ره) نیز اشاره کرد و اظهار داشت: یکی از وظایف ذاتی مدیریت شهری، تکریم و تجلیل از مفاخر و مشاهیر می باشد که بجاست شورا و شهرداری شهر مبار که در خصوص بزرگداشت کنگره علامه مبار که ای (ره) عنایت ویژه ای داشته باشد

■ در ادامه این نشست دکتر محمد گلناری ریاست دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبار که -مجلسی با اعلام آمادگی و همکاری مجدد در خصوص برگزاری کنگره بزرگداشت علامه مبار که ای، اظهار داشت: دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبار که مجلسی آمادگی دارد با همه ظرفیت های خود به عنوان قوه عاقله نظام در پیشبرد اهداف فرهنگی و انقلابی در شهرستان گام بردارد. در ادامه این نشست سرهنگ نصر اصفهانی فرماندهی سپاه ناحیه و تعدادی از اعضای محترم شورا به بیان دیدگاهها و برنامه های پیشنهادی خود در خصوص بزرگداشت دهه کرامت و حضور خادمان آستان حضرت معصومه (ع) در شهرستان، بزرگداشت هفته عفاف و حجاب، لزوم راه اندازی باغ موزه دفاع مقدس، لزوم تجلیل از خادمان شهید، لزوم مبارزه جدی با ناهنجاری های اجتماعی و بدحجابی و ... پرداختند که تصمیماتی در این خصوص گرفته شد.

■ در ادامه این نشست علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره علامه سید محمد علی

فرماندار مبارکه در شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه:

کنگره بزرگداشت شهید آیت الله مبارکه ای (ره) یک فرصت استثنایی

جهت معرفی شهرستان مبارکه است

ساخت مستند جامع، تهیه تمبر یادبود کنگره، انجام مراحل پایانی ساخت سرود، راه اندازی سایت اطلاع رسانی کنگره و برگزاری نشست خبری مسئولین کنگره با اصحاب جرائد استان و شهرستان از جمله مواردی بود که دبیر کنگره آیت الله مبارکه ای در گزارش خود به آنها اشاره نمود.

مهندس عصار زادگان فرماندار شهرستان مبارکه نیز در این نشست ابراز امیدواری کرد که شورای فرهنگ عمومی با ایجاد وحدت رویه و هماهنگی فی مابین دستگاه های مختلف و با تکیه بر آرمان ها و ارزش های معنوی، بتواند فرهنگ تراز انقلاب اسلامی که مورد تاکید رهبر فرزانه انقلاب است را توسعه بخشد.

فرماندار مبارکه همچنین با اشاره به شخصیت جامع الاطراف شهید آیت الله مبارکه ای، بیان داشت، کنگره بزرگداشت شهید آیت الله مبارکه ای (ره) یک فرصت استثنایی جهت معرفی شهرستان مبارکه است.

در این ادامه این نشست مهندس زهرا سعیدی نماینده مردم مبارکه در مجلس شورای اسلامی نیز در خصوص اهداف شورای فرهنگ عمومی گفت: این شورا باید با بررسی همه بخش ها و موضوعات فرهنگی جامعه، طرح و برنامه های متنوعی را برنامه ریزی کند.

مهندس سعیدی در قسمت دیگری از سخنان خود از کنگره ملی شهید آیت الله مبارکه ای به عنوان گام مهمی در معرفی پیشینه تاریخی شهرستان یاد کرد و ضمن قبول مساعد در خصوص پیگیری هزینه طراحی و ساخت سردیس آیت الله مبارکه ای، اظهار داشت: به عنوان نماد پیشینه تاریخی شهرستان مبارکه، سردیس زیبایی شهید آیت الله مبارکه ای (ره) تهیه و همزمان با برپایی کنگره معظم له در میدان انقلاب شهر مبارکه نصب و رونمایی خواهد شد.

چهل و ششمین نشست فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه بمنظور بررسی نتیجه اقدامات و مصوبات این شورا در ارتباط با موضوع کنگره ملی بزرگداشت شخصیت عالم متفکر، شهید آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به ریاست حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه شهر مبارکه و با حضور فرماندار و نماینده مردم شهرستان در مجلس شورای اسلامی و سایر اعضای این شورا در سالن اجتماعات فرمانداری مبارکه برگزار شد.

در ابتدای این نشست حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارکه ضمن تسلیت ارتحال آیت الله شیخ عباس رحیمی (امام جمعه اسبق شهر مبارکه)، رسالت اصلی شورای فرهنگ عمومی را توسعه و بسط فرهنگ دینی و انقلابی ذکر کرد و اظهار داشت: شورای فرهنگ عمومی از جمله نهادهای مهم و موثری است که وظیفه سیاستگذاری، هدایت و نظارت بر فرهنگ عمومی جامعه را بر عهده دارد و مانند اتاق فکر همگانی است که با حضور اندیشمندان، صاحب نظران و مسئولین فرهنگی در جهت ارتقای سطح فرهنگ عمومی جامعه تبادل نظر می نمایند.

ریاست شورای فرهنگ عمومی شهرستان در پایان سخنان خود مردم شهرستان مبارکه را با بیان اینکه مردم شهرستان مبارکه باید به داشتن شخصیتی همچون «شهید آیت الله مبارکه ای» مباحث کنند، اظهار امیدواری نمود که همه مجموعه های فرهنگی، آموزشی و خدماتی شهرستان در برگزاری کنگره بزرگداشت علامه مبارکه ای ایفای نقش نمایند.

در ادامه این نشست علیرضا اسلامی دبیر کنگره علامه سید محمد علی مبارکه ای (ره) گزارش جامعی از اقدامات صورت گرفته و برنامه های جاری کنگره بزرگداشت شهید مبارکه ای را ارائه نمود.

نمایشگاه فرهنگی «افتخار شهر» با موضوع معرفی شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - مجلسی برگزار گردید

دغدغه های دینی خود را به ظهور و بروز رسانید.

■ حجت الاسلام سید مهدی موسوی امام جمعه و رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه از دیگر سخنرانان این مراسم بود، ایشان در سخنان خود از آیت الله مبارکه ای به عنوان "سید جمال الدین اسد آبادی ثانی" نام برد و گفت: انصافا آیت الله مبارکه ای از زمره عالمان عامل و روشنفکران دینی بود که که علی رغم تهذیب نفس و کسب مکارم اخلاقی، با سفر به سایر نقاط جهان در ترویج دین اسلام و مذهب حقه تشیع کوشید

رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه در قسمتی دیگر از سخنان خود با اشاره به فضیلت علم و عالم در آیات قرآن و احادیث) اهل بیت عصمت و طهارت (ع)، آیت الله مبارکه ای را از مصادیق بارز یک عالم ربانی و زمان شناس دانست و اظهار داشت: در اوج خفقان پهلوی اول، فریاد رسای آیت الله مبارکه ای در دفاع از حجاب و ارزشهای دینی، طلسم سکوت و تحجر در حوزه های دینی را شکست امام جمعه مبارکه در پایان سخنان خود ضمن تشکر از دست اندرکاران کنگره آمادگی شورای فرهنگ عمومی شهرستان را جهت برگزاری بزرگداشت آیت الله مبارکه ای که در آبان ماه سالجاری برگزار می گردد، اعلام نمود

■ از جذابترین برنامه های آیین افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر، سخنان و خاطرات شیرین سرکار خانم فخرالسادات و آقای سید کمال الدین صفایی (فرزند آیت الله مبارکه ای) بود که مورد استقبال عموم قرار گرفت

فخرالسادات صفایی که ۹۶ سال از عمرش می گذرد در قسمتی از خاطرات خود به منبر های پدر اشاره کرد و گفت: پدرم در اوج مبارزه با حجاب در زمان پهلوی اول در مساجد جامع و حکیم اصفهان در منبر به دفاع از حجاب و عفت اسلامی می پرداخت دکتر سید کمال الدین صفایی نیز که ۹۴ سال از عمرشان می گذرد، به سفرهای پدرشان به هندوستان و حجاز اشاره کرد و گفت: پدرم در دو ملاقات جداگانه با ملک عبدالعزیز پادشاه وقت حجاز به دفاع از مذهب حقه اثنی عشری پرداخت به حدی که صراحت لهجه او باعث تعجب ابن سعود شد

■ پخش کلیپ ویدئویی «روایت یک سرگذشت»، بیان خاطرات حجت الاسلام شریفی، سید شهاب الدین و سید شجاع الدین بدیع زادگان از نوادگان علامه مبارکه (ره) از دیگر برنامه های آئین افتتاحیه این نمایشگاه بود

در پایان مراسم افتتاحیه با حضور امام جمعه، فرماندار و جمعی دیگر از مسئولین شهرستان از پوستر فراخوان کنگره و تمثال آیت الله مبارکه ای که توسط یکی از هنرمندان شهر نقاشی شده بود، رونمایی گردید

همچنین هدایایی به رسم یادبود به دکتر کمال الدین و سرکار خانم فخرالسادات صفایی فرزندان معظم آیت الله سید محمد علی مبارکه ای تقدیم گردد

در ادامه این مراسم میهمانان با حضور در محل برگزاری سالن مربوطه، از نمایشگاه آثار مربوط به مراحل زندگی سفرها منبرها و فعالیت های فرهنگی اجتماعی آیت الله مبارکه ای های بازدید به عمل آوردند

■ لازم بذکر است در طول مدت برگزاری بیست روزه این نمایشگاه، اقشار مختلف مردم، استادان، طلاب، دانشجویان، مسئولین و کارکنان ادارات و نهادهای شهرستان و استان از نمایشگاه افتخار شهر بازدید به عمل آوردند.

به منظور آشنایی هر چه بیشتر اقشار مختلف مردم با شخصیت جامع مصلح متفکر جهان اسلام، آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)، نمایشگاه تصویری "افتخار شهر" به مدت ۲۰ روز در دانشگاه آزاد اسلامی مبارکه - مجلسی برگزار گردید.

این نمایشگاه بزرگ که شامل ۴۲ عدد تابلو شناسی شامل تصاویر یک قرن قبل زندگی، فعالیت های اجتماعی، ایراد خطابه و مسافرت های خارجی و داخلی آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) بود، در معرض بازدید علاقمندان قرار گرفت ■ در آئین افتتاحیه این نمایشگاه که دکتر سید کمال الدین و خانم فخرالسادات صفایی (فرزند آیت الله مبارکه ای) نیز حضور داشتند، علیرضا اسلامی فر (دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای) ضمن تشکر از مسئولین و شرکت کنندگان در مراسم افتتاحیه، به تشریح برنامه های کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) پرداخت

اسلامی فردر قسمتی از سخنان خود با اشاره به اندیشه های سیاسی اجتماعی آیت الله مبارکه ای، اظهار داشت: آرا و نظرات آیت الله مبارکه ای در موضوعی همچون تحول در حوزه های علمیه، لزوم یادگیری زبانهای خارجی، اتحاد شیعه و سنی و خرافه زدایی از سنت های مذهبی می تواند برای جامعه اسلامی ما کارساز و موثر باشد

دبیر کنگره علامه مبارکه ای، انتشار چندین عنوان کتاب پیرامون شخصیت آیت الله مبارکه ای نامگذاری یکی از مکانهای مهم شهر به نام معظم له، تهیه مستند تلویزیونی/برگزاری نمایشگاه یک قرن تلاش و مجاهده و نهایتا برگزاری اجلاس اصلی کنگره با پیام مرجعیت در روز ۲۳ آبان ماه سالجاری را از برنامه های مهم کنگره بزرگداشت معظم له ذکر کرد

■ در ادامه این مراسم مهندس سید محسن هاشمی «رئیس کمیته اجرایی کنگره و شهردار مبارکه» نیز طی سخنانی از آیت الله سید محمد علی مبارکه ای به عنوان یکی از چهره های ماندگار شهرستان مبارکه نام برد و گفت: شهر مبارکه به داشتن شخصیتی همچون آیت الله سید محمد علی مبارکه ای بر خود می بالد. شهردار مبارکه در قسمت دیگری از سخنان خود آمادگی مدیریت شهری را جهت برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای که در آبان ماه سال جاری در اصفهان و مبارکه برگزار می گردد، اعلام نمود

■ در این آئین همچنین حجت الاسلام باقری سیاهی استاد حوزه و دانشگاه با اشاره به ارزش علم و عالم در اسلام به تشریح ابعاد شخصیتی علامه مبارکه ای پرداخت و گفت: این مصلح ناصح، افزون بر شهرهای ایران، به برخی از کشورهای جهان سفر نمود و ضمن دیدار با شخصیت هایی همچون ماهتما گاندی (رهبر معنوی هند) و ملک عبدالعزیز (پادشاه حجاز) به تبیین اندیشه های اسلامی و سیاسی خود پرداخت.

این کارشناس مذهبی در قسمت دیگری از سخنان خود یکی از ویژگی های مرحوم مبارکه ای را دفاع از ارزش های اسلامی انسانی در دو عرصه گفتار و نوشتار دانست و اظهار داشت: آیت الله مبارکه ای به عنوان یک اندیشمند مسلمان با آفرینش آثاری در عرصه حجاب و پاسخ به شبهات کسروی، به صورت مکتوب

گزارش تصویری بازدید از نمایشگاه فرهنگی «افتخار شهر»

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

گزارش علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارکه

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین باقری سیانی استاد حوزه و دانشگاه

حضور فرماندار و دیگر مسئولین ادارات، صنایع در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

سخنرانی مهندسی هاشمی شهر دار مبارکه و مسئول کمیته اجرایی کنگره بزرگداشت

حضور پرشور اساتید حوزه و دانشگاه در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

حضور پرشور دانشجویان و شهروندان در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

سخنران دکتر سید کمال الدین صفایی فرزند معظم آیت الله مبارکه ای

رونمایی از پوستر فراخوان مقالات کنگره در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

رونمایی از نقاشی سیاه قلم تمثال آیت الله مبارکه ای در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

سخنران سرکار خانم صفیه صفایی فرزند مکرمه آیت الله مبارکه ای

اهداء لوح به نقاش تمثال آیت الله مبارکه ای در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین شریفی در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

حضور دکتر سید کمال الدین صفایی (فرزند معظم له) و دیگر بستگان آیت الله مبارکه ای

تجلیل از فرزندان معظم آیت الله مبارکه ای در مراسم افتتاحیه نمایشگاه افتخار شهر

گزارش تصویری بازدید از نمایشگاه فرهنگی «افتخار شهر»

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

بازدید شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر مبارکه از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید امام جمعه، فرماندار و دیگر مسئولین از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

افتتاح نمایشگاه توسط دکتر سید کمال الدین صفایی فرزند آیت الله مبارکه ای

بازدید رئیس اداره تبلیغات و جمعی از روحانیون از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید نماینده مجلس شورای اسلامی و ریاست دانشگاه از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید ریاست، معاونین و مدیران اداره آموزش و پرورش از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید مدیر و طلاب حوزه علمیه امام محمد تقی (ع) از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید ریاست نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه های آزاد اسلامی استان اصفهان

بازدید فرمانده وقت سپاه و رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید جمعی از پاسداران سپاه ناحیه مبارکه از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید اعضای هیئت علمی و کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

بازدید حجت الاسلام حائری کرمانشاهی و جمعی از روحانیون از نمایشگاه فرهنگی افتخار شهر

مصاحبه خبرنگار سیمای جمهوری اسلامی مرکز اصفهان با امام جمعه مبارکه در محل نمایشگاه

مصاحبه خبرنگار سیمای جمهوری اسلامی مرکز اصفهان با فرماندار شهرستان در محل نمایشگاه

مصاحبه خبرنگار سیمای جمهوری اسلامی مرکز اصفهان با دبیر کنگره در محل نمایشگاه

حجت الاسلام والمسلمین حیدری ریاست نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان:

افق دید علامه مبارکه ای (ره) در یکصد سال پیش، فراتر از زمان بود

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) ، حجت الاسلام والمسلمین حیدری ریاست نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان با حضور در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه و مجلسی از نمایشگاه «افتخار شهر» ویژه بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) دیدار نمود.

در این دیدار که دکتر محمد گلناری ریاست دانشگاه نیز حضور داشت، علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) ضمن خیر مقدم توضیحاتی را پیرامون مراحل زندگی، فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و تبلیغی و سفرهای داخلی خارجی و نحوه شهادت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) با ارایه توضیحات بر روی تصاویر و آثار بجا مانده از معظم له را بیان نمود.

در ادامه حجت الاسلام والمسلمین حیدری از آیت الله مبارکه ای (ره) به عنوان عالمی فرهیخته و روشنفکر دینی یاد کرد و اظهار داشت: این علامه عظیم الشان با زبان و قلم خود در یکصد سال پیش، خطر سیل بنیان کن تهاجم فرهنگ غرب را گوشزد و جامعه اسلامی را به مقابله با آن فراخواند.

حجت الاسلام والمسلمین حیدری در ادامه سخنان خود کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) را فرصتی ارزشمند جهت تجلیل از مقام علم و عالم برشمرد و گفت: برگزاری این گونه کنگره ها جهت الگو پذیری نسل جوان از مفاخر علمی و عملی امری ضروری است.

تاکید جدی بر تاسیس «خانه موزه آیت الله مبارکه ای» در محل زمین زادگاه قدیمی معظم له

اعضای خانواده و بستگان با حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه شهر مبارکه، تاکید جدی بر تاسیس «خانه موزه آیت الله مبارکه ای» در محل زمین زادگاه قدیمی ایشان در کوچه امام جمعه واقع در محله بازار مبارکه توسط شورای اسلامی و شهرداری صورت گرفت.

در دیدارهای جداگانه آقای دکتر سید کمال الدین صفایی و سرکار خانم صفیة صفایی فرزندان گرانقدر آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) و آقایان سید رضا و سید علی موسوی نسب فرزندان برادر معظم له و همچنین آقایان سید شهاب الدین و سید شجاع الدین بدیع زادگان نوادگان مبارکه ای و دیگر

دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای در نماز جمعه شهر مبارکه:

زمان شناسی ، از ویژه گی های بارز شخصیت جامع آیت الله مبارکه ای (ره) بود

دهنوی، میرزا عبدالغفار تویسرکانی و میرزا محمد هاشم چهارسویی بوده که از طرف میر سید محمد، امام جمعه وقت اصفهان، به امامت جمعه مبارکه منصوب و از طرف ظلّ السلطان نیز امور قضاوت و ترافعات منطبقه به وی محول می شود. اسلامی فر با اشاره به جایگاه علمی و معنوی آیت الله مبارکه ای گفت: آن فقیه وارسته در عمر کوتاه خود درحوزه های علمیه اصفهان ، قم ، مشهد و نجف اشرف از محضر بزرگانی همچون حضرات آیات آخوند ملا محمد کاشی ، سید محمد باقر درچه ای ، شیخ عبدالکریم حائری ، سید ابواحسن اصفهانی

و میرزای نائینی کسب فیض و به درجه اجتهاد نائل آمد دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای ، زمان شناسی ، تقوا و علم همراه با عمل را از ویژگی های شخصیتی آیت الله مبارکه ای دانست و تصریح کرد: این عالم اندیشمند با تالیف کتب مختلف اعتقادی ، اخلاقی ، فلسفی ، تاریخی ، سیره شناسی و سیاسی ، خدمات ارزنده ای به ایران و جهان اسلام نمود.

اسلامی فر در قسمت دیگری از سخنانش به موضوع خطابه و منبرهای علامه مبارکه ای در ایران و دیگر کشورها پرداخت و اظهار داشت:

آیت الله مبارکه ای بعد از طی تحصیلات با توجه به نیاز جامعه ، خطابت و منبر را به عنوان «شغل دوم» بر می گزیده و با کلام گیرا و نافذ خود در شهرهای مختلف بالاخص در اصفهان و مشهد و همچنین در سفرهای خارجی به ترویج حقایق و معارف قرآن و عترت و مبارزه با دستگاه حاکمه و هجمه اعتقادی غرب با تکیه به وحدت امت اسلامی مبادرت می نماید هرچند در این راه مشکلاتی از طرف «بدکردارهای در لباس روحانیت» بر او وارد به حدی که او را تکفیر می کنند!

دبیر کنگره بزرگداشت دربخش دیگری از سخنانش از علامه مبارکه ای به عنوان منادی وحدت بین فرق اسلامی یاد کرد و اظهار داشت : علامه مبارکه ای در سفرهای داخلی و خارجی خود در خصوص ایجاد اتحاد بین تشییع و تسنن اقدامات شایسته ای انجام دادند برای مثال در مسیر سفر به هندوستان در سال ۱۳۰۷ شمسی با توقف در دزداب (زاهدان) در طول یک ماه رمضان پیرامون اتحاد بین شیعه و سنی و مشترکات آنها به بحث و تبادل نظر می پردازد.

همزمان با هفدهم خرداد ، سالروز شهادت مصلح متفکر جهان اسلام ، ابوالعالی علامه سید محمد علی مبارکه ای (ره) ، دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای قبل از خطبه های نماز جمعه شهر مبارکه ، طی سخنانی به تشریح آثار و ابعاد شخصیتی ایشان پرداخت

دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای با بیان این که تجلیل از دانشمندان و مفاخر علمی و دینی ، سنتی رایج و حسنه است، اظهار داشت: تکریم عالمان دین ، تکریم یک شخص نیست، بلکه بها دادن به علم و فضیلت و تقواست وی تکریم از بزرگانی چون آیت الله مبارکه ای را ضرورتی اجتماعی و فرهنگی در شرایط امروز جامعه دانست و افزود: افرادی مانند آیت الله مبارکه ای نماد دین داری مردم و چراغ راهنمای جامعه به ویژه نسل جوان به ارزشها و باورهای دینی هستند

وی با بیان این که آیت الله مبارکه ای (ره) یکی از مفاخر شهر مبارکه ، اصفهان و جهان تشیع محسوب می شود، خاطر نشان کرد: این عالم متألّه و فرزانه در یک قرن احیر ، جایگاهی مهم و تاثیر گذار در توده های مختلف مردم داشته و خاندان وی در میان عموم مردم منطقه از مقبولیت خاصی برخوردار بوده است اسلامی فر در قسمتی از سخنانش در خصوص خاندان آیت الله مبارکه ای گفت : جدّ اعلاّی مبارکه ای ، میر عبدالباقی از مشاهیر علمای زمان بوده که در فتنه افغان در مدرسه چهارباغ اصفهان به شهادت رسیده است. از میر عبدالباقی چهار فرزند ذکور باقی ماند که یکی از آنان به نام سید محمد به مبارکه عزیمت و پس از رفع فتنه افغان به ارشاد مردم و اقامه نماز جماعت مبادرت نمود که آیت الله مبارکه ای از نوادگان اوست.

دبیر کنگره علامه مبارکه ای همچنین در معرفی آیت الله سید علی موسوی نسب (بانی مسجد پاچشمه مبارکه) پرداخت و گفت : جد سوم مبارکه ای ، عالم عامل میر سید علی بن میر محمد ، بانی مسجد پاچشمه مبارکه و از زمره خواص اصحاب حاجی محمد ابراهیم کلباسی و سید محمدباقر شفتی (بانی مسجد سید اصفهان) بوده که کراماتش زبانزد خاص و عام مردم منطقه می باشد .

اسلامی فر همچنین در خصوص معرفی پدر آیت الله مبارکه ای اظهار داشت: پدر ارجمند ایشان ، آیت الله میر سید علی موسوی نسب، از شاگردان ملا حسن

سلسله نشست های فرهنگی « افتخار شهر » با موضوع شخصیت آیت الله مبارک اى (ره) در مساجد شهر مبارک بر گزار گرديد

اسد آبادی ثانی " نام برد و گفت: انصافاً آیت الله مبارک اى از زمره عالمان عامل و روشنفکران دینی بود که علیرغم تهذیب نفس و کسب مکارم اخلاقی، با سفر به سایر نقاط جهان در ترویج دین اسلام و مذهب حقه تشیع کوشید.

علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارک اى (ره) در مسجد پاچشمه مبارک که ضمن تشریح سلسله نسبی و اجداد مکرم آیت الله مبارک اى (ره) اظهار داشت: جد سوم معظم له، عالم عامل میرسید علی بن میر محمد، بانی مسجد پاچشمه مبارک و از زمره خواص اصحاب حاجی محمد ابراهیم کلباسی و سید محمداقبر شفتی (بانی مسجد سید اصفهان) بوده که کراماتش زبانزد خاص و عام است.

دبیر کنگره در قسمتی دیگر از سخنان خود با اشاره به نظرات آیت الله مبارک اى در خصوص تحول در دروس حوزه های علمیه، لزوم یادگیری زبانهای خارجی، اتحاد شیعه و سنی و خرافه زدایی از سنت های مذهبی، اظهار داشت: الگوگیری از این گونه منش و روش می تواند برای جامعه اسلامی ما می تواند کارساز و موثر باشد. حجت الاسلام والمسلمین طباطبایی امام جمعه زیبا شهر نیز در مسجد امام محمد باقر (ع) طی سخنانی با اشاره با ارزش علم و عالم در اسلام به تشریح ابعاد شخصیتی علامه مبارک اى پرداخت و گفت: نام پراوازه آیت الله مبارک اى (ره) با تاریخ یک قرن اخیر افتخارات شهرستان مبارک گره خورده است.

ایشان در قسمت دیگری از سخنان خود یکی از ویژگی های مرحوم مبارک اى را دفاع از ارزش های اسلامی انسانی در دو عرصه گفتار و نوشتار دانست و اظهار داشت: آیت الله مبارک اى به عنوان یک اندیشمند مسلمان با آفرینش آثاری در عرصه حجاب و پاسخ به شبهات کسروی، به صورت مکتوب دغدغه های دینی خود را به ظهور و بروز رسانید. حجت الاسلام شریفی امام جمعه موقت مبارک نیز در مسجد المهدی (عج) سرارود طی سخنانی، از آیت الله مبارک اى به عنوان افتخار شیعه نام برد و اظهار داشت: در اوج خفقان پهلوی اول، فریاد رسای آیت الله مبارک اى در دفاع از حجاب و ارزشهای دینی، طلسم سکوت و تحجر را در جامعه شکست.

امام جمعه مبارک در ادامه سخنان خود با یادآوری سخنرانی ها و منابر قوی و تاثیر گزار آیت الله مبارک اى در عصر خویش اظهار داشت: عنوانین زیبایی همچون «رب الکلام»، «بوالکلام» و «سلطان المتکلمین» از القالبی بود که در گذشته های دور برای آیت الله مبارک اى (ره) بکار می بردند.

گفتنی است درحاشیه این نشستها، نمایشگاهی شامل تصاویر یک قرن قبل زندگی، فعالیتهای اجتماعی، ایراد خطابه و مسافرت های خارجی و داخلی آیت الله سید محمد علی مبارک اى (ره) بود، در معرض بازدید علاقمندان قرار گرفت.

به منظور آشنایی هرچه بیشتر اقشار مختلف مردم با شخصیت جامع مصلح متفکر جهان اسلام، آیت الله سید محمد علی مبارک اى (ره) سلسله نشست های فرهنگی افتخار شهر به مدت ۵ هفته در مساجد جامع، پاچشمه، امام حسین (ع)، امام محمد باقر (ع) و المهدی (عج) محله سرارود برگزار گردید. در این نشستها که با حضور اقشار مختلف مردم همراه بود، دبیر کنگره بزرگداشت ضمن تشریح شخصیت جامع عالم مجاهد آیت الله سید محمد علی مبارک اى (ره)، به تشریح برنامه های کنگره بزرگداشت معظم له پرداخت.

حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارک طی سخنانی در مسجد امام حسین (ع) از آیت الله سید محمد علی مبارک اى به عنوان یکی از چهره های ماندگار شهرستان، استان بلکه جهان اسلام نام برد و اظهار داشت: در روزگاری که اندیشه های دین ستیز توسط دول استعماری به سوی کشورهای اسلامی سرازیر بود، آیت الله مبارک اى (ره) با سفر به کشورهای مختلف جهان با سخنرانی در کنفرانس های علمی و نشست با رهبران مذاهب تشیع و تسنن و دیگر ادیان توحیدی، با قلم و بیان خود خطر سیل بنیان کن تهاجم فرهنگی غرب را گوشزد و همگان را به مقابله با آن فراخواند.

حجت الاسلام سید مهدی موسوی رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارک در سخنان خود در مسجد جامع از آیت الله مبارک اى به عنوان "سید جمال الدین

رونمایی از سایت اینترنتی ستاد کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارک اى (ره)

طی مراسمی با حضور امام جمعه، فرماندار، نماینده مردم در مجلس شورای اسلامی و اعضای شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارک که سایت اینترنتی ستاد کنگره بزرگداشت مصلح متفکر جهان اسلام، شهید آیت الله سید محمد علی مبارک اى (ره) به آدرس mobarakkeheli.ir رونمایی گردید.

اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله در این مراسم در خصوص امکانات دسترسی این سایت گفت: امکان آشنایی با شخصیت جامع الاطراف آیت الله مبارک اى، امکان دستیابی به بعضی از تالیفات و دیدگاه های مختلف ایشان، امکان دستیابی به تصاویر قدیمی معظم له، امکان دستیابی به فایل های صوتی کنگره، امکان دستیابی به فیلم های کنگره، امکان دسترسی به مصاحبه های صورت گرفته با شخصیتها و اعضای خانواده معظم له، اطلاع از اخبار و برنامه های کنگره، امکان ارسال مقاله به ستاد کنگره و موارد دیگر از جمله امتیازات این سایت است.

گزارش تصویری نشست های فرهنگی «افتخار شهر» در مساجد شهر مبارکه

مساجد جامع / امام محمد باقر (ع) / امام حسین (ع) / المهدی (عج) / پاچشمه - تابستان ۱۳۹۸

سخنرانی اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای مسجد پاچشمه مبارکه - مردادماه ۹۸

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین شریفی امام جمعه موقت مبارکه مسجد المهدی (عج) سرارود - مردادماه ۹۸

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین موسوی امام جمعه مبارکه مسجد امام حسین (ع) - مردادماه ۹۸

برگزاری نشست افتخار شهر ویژه نکوداشت آیت الله مبارکه ای مسجد پاچشمه مبارکه - مردادماه ۹۸

برگزاری نشست افتخار شهر ویژه نکوداشت آیت الله مبارکه ای مسجد المهدی (عج) سرارود - مردادماه ۹۸

توضیحات دبیر کنگره در خصوص آثار تصویری معظم له مسجد امام حسین (ع) - مردادماه ۹۸

سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین طباطبایی امام جمعه زینبشهر مسجدامام محمد باقر (ع) - مردادماه ۹۸

برگزاری نشست افتخار شهر ویژه نکوداشت آیت الله مبارکه ای مسجدامام محمد باقر (ع) - مردادماه ۹۸

سخنرانی اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای مسجد جامع مبارکه - مردادماه ۹۸

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد مبارکه ای

برگزاری می گردد

سلسله نشست های فرهنگی افتخار شهر

به منظور معرفی و بررسی آثار و افکار فقیه مجاهد شهید آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)

با حضور امام جمعه محترم، مسئولین کنگره و کارشناسان فرهنگی

شماره	زمان	مسجد	آدرس
۱	پنجشنبه ۲۷ تیر ۹۸	مسجد المهدی (عج) حجت علیه و آله سید موسوی نسب بروق راه طابانه مبارکه ای	مبارکه، محله پایین سرارود
۲	پنجشنبه ۳ مرداد ۹۸	مسجد پاچشمه حجت علیه و آله سید علی موسوی نسب حد اطلاق طابانه مبارکه ای	مبارکه، خیابان شهیده سلمانی
۳	پنجشنبه ۱۰ مرداد ۹۸	مسجد امام حسین (ع)	مبارکه، خیابان شهیده سلمانی
۴	پنجشنبه ۱۷ مرداد ۹۸	مسجد امام محمد باقر (ع)	مبارکه، خیابان حافظ ندرقی
۵	پنجشنبه ۲۴ مرداد ۹۸	مسجد جامع مبارکه	مبارکه، خیابان امام خمینی (ره)

لازم به ذکر است ساعت برگزاری مراسم همراه با نماز مغرب و عشاء می باشد.

حضور مردم، ولایت مدار و عالم بیروز شهر مبارکه نشانگر تحلیل از مقام علم و عالم می باشد.

ستاد برگزاری کنگره شهید آیت الله مبارکه ای (ره)

آیت الله مهدوی عضو خبرگان رهبری در بازدید از نمایشگاه «به قدمت یک قرن مجاهده»:

بازخوانی شخصیت، منش و سیره آیت الله مبارکه ای (ره) نیاز جدی نسل جوان حوزوی است

است. آیت الله مهدوی تجلیل از عالمان دینی را سنتی رایج و حسنه دانسته و اظهار داشت: تعظیم و تجلیل از آیت الله مبارکه ای (ره) حرکت بسیار شایسته و قابل تقدیر می باشد زیرا تکریم عالمان دین، تکریم یک شخص نیست بلکه بها دادن به علم و فطیلت و تقواست. این مدرس حوزه علمیه اصفهان، تکریم از بزرگانی همچون آیت الله مبارکه ای را یک ضرورت در شرایط امروز جامعه دانست و افزود: بزرگانی مانند آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای (ره) تابلو و چراغ راه برای نسل جوان هستند.

امام جمعه موقت اصفهان و عضو مجلس خبرگان رهبری در حاشیه دیدار از نمایشگاه فرهنگی «به قدمت یک قرن مجاهده» که به مناسبت برگزاری نشست فرهنگی معرفی شخصیت، افکار، آثار و فعالیت های بین المللی آیت الله حاج سید محمد علی مبارکه ای (ره) در مدرسه صدر بازار برگزار شده بود، شخصیت، منش و سیره این عالم خوشفکر را نیاز جدی امروز حوزه های علمیه و عموم فضلا و روحانیون به خصوص نسل جوان حوزوی دانست و اظهار داشت: زندگی فضیلت آمیز این عالم عامل، آمیزه ای از اهتمام به علم و دانش در کنار مجاهدت با نفس و التزام به تقوا و سپس حضور در مسایل اجتماعی و سیاسی

«نمایشگاه تصویری به قدمت یک قرن مجاهده در مدرسه صدر بازار برگزار شد»

فعالیت های اجتماعی و بین المللی شهید آیه الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) در قالب ۴۲ تابلو شاسی ارزشمند به معرض دید علاقمندان قرار گرفت. گفتنی است در طول این مدت آیت الله مهدوی (عضو خبرگان رهبری) و جمع کثیری از استادان و مدیران مرکز حوزه اصفهان از نمایشگاه بازدید به عمل آوردند

به منظور آشنایی بیشتر اساتید و طلاب حوزه علمیه با شخصیت، افکار و تالیفات عالم عامل حضرت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)، نمایشگاه به قدمت یک قرن مجاهده در مدرسه علمیه صدر بازار اصفهان برگزار گردید. در این نمایشگاه که به مدت دو هفته برگزار گردید، تصاویر مراحل زندگی و

نمایشگاه «به قدمت یک قرن مجاهده» در حسینیه مرکزی و فرهنگسرای غدیر برگزار گردید

مراحل زندگی و فعالیت های اجتماعی و بین المللی شهید آیه الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) در قالب ۴۲ تابلو شاسی ارزشمند به معرض دید علاقمندان قرار گرفت. گفتنی است در طول این مدت حجت الاسلام والمسلمین خاتمی (خطیب کشوری) و اقشار مختلف مردم از نمایشگاه بازدید به عمل آوردند

به منظور آشنایی بیشتر اقشار مختلف مردم با شخصیت، افکار و تالیفات عالم عامل حضرت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)، نمایشگاه به قدمت یک قرن مجاهده در حسینیه مرکزی و فرهنگسرای غدیر مبارکه برگزار گردید. در این نمایشگاه که در دهه سوم ماه محرم در حسینیه مبارکه و در دهه سوم مهرماه و دهه اول و دوم آبان ماه در فرهنگسرای غدیر برگزار گردید، تصاویر

آیت الله مبارکه ای (ره) نماد عزت و افتخار روحانیت در دوران غربت دین و ارزشهاست

در اوایل تحصیل در مدرسه صدر اصفهان به خدمت آخوند ملا محمد کاشی (ره) رسیده و ملازم ایشان می گردد به نحوی که ایشان در خاطرات خود در این خصوص می نویسند {آخوند کاشی} مرا در حجره خود برده و به نصایح پدرا نه، اندر زهای حکیمانه فرمود و مرا امر به ملازمت خود نمود ...»

حجت الاسلام والمسلمین جلالی در قسمت دیگری از سخنانش به موضوع خطابه و منبرهای علامه مبارکه پرداخت و اظهار داشت: این خطیب توانمند بعد از طی تحصیلات در حوزه های علمیه اصفهان و قم، با توجه به نیاز جامعه، خطابت و منبر را به عنوان «شغل دوم» بر می گزیده و با کلام گیرا و نافذ خود در شهرهای مختلف بالاخص در اصفهان و مشهد به ترویج حقایق و معارف قرآن و عترت و مبارزه با دستگاه حاکمه و هجمه های اعتقادی غرب با تکیه به وحدت امت اسلامی می پردازد.

این کارشناس مذهبی در پایان سخنان خود برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) را یک حرکت بزرگ فرهنگی برشمرد و به اساتید و فضایی حوزه توصیه نمود با ارسال مقالات و پژوهش های خود در خصوص این شخصیت ارزنده، بر غنای علمی این کنگره بیفزایند.

حجت الاسلام والمسلمین جلالی (از مدرسین حوزه علمیه اصفهان) در نشست فرهنگی «افتخار حوزه» که در مدرسه علمیه صدر بازار اصفهان برگزار گردید، شخصیت جامع الاطراف آیت الله مبارکه ای (ره) را شایسته تجلیل و تکریم دانست این کارشناس فرهنگی در قسمتی از سخنان خود در خصوص دوران تحصیل و اساتید آیت الله مبارکه ای (ره) در مدرسه صدر اصفهان اظهار داشت: این عالم عامل چهارده سالگی از مبارکه به اصفهان عزیمت و نزد اساتید بزرگ آن زمان در مدارس صدر و جدّه کوچک به تحصیل می پردازد، چنانکه از کتاب «خاطرات خودنوشت مبارکه ای» برمی آید وی در آن سالها که مصادف با جنگ جهانی اول و ایجاد قحطی مصنوعی در اصفهان بود، محضر بسیاری از فضلا و علمای اصفهان از جمله حضرات آیات: شیخ عبدالکریم گزی، آقا سید محمدباقر درجه ای، میر محمدصادق خاتون آبادی، میر سید علی مدرس نجف آبادی، سید ابوالقاسم دهکردی، علامه شیخ ابوالمجد محمد رضا نجفی، آخوند کاشی، سید صدرالدین کوپایی و ... را درک نموده و خاطرات تلخ و شیرینی از آن دوران دارد.

مدرس حوزه علمیه اصفهان همچنین در خصوص مصاحبت آیت الله مبارکه ای (ره) با فقیه متاله مرحوم آخوند کاشی (ره) اظهار داشت: این شخصیت ارزشمند

حجت الاسلام والمسلمین دکتر انصاری مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان:

باز خوانی شخصیت ارزنده آیت الله مبارکه ای (ره) می تواند چراغ راه آیندگان باشد

بزرگ و قابل تقدیر است، از همکاری آن اداره کل در برگزاری کنگره بزرگداشت کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) خبر داد.

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره)، دبیر کنگره به همراه آقایان پیرا که و نصبری (از اعضای ستاد کنگره بزرگداشت) با حجت الاسلام والمسلمین دکتر انصاری مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان دیدار و گفتگو نمودند. در این دیدار ابتدا دبیر کنگره ضمن ارائه گزارشی پیرامون اقدامات صورت گرفته و در دست اقدام کنگره، اظهار داشت: مبارکه ای شخصیتی کم نظیر در حوزه های علم، سیاست، تاریخ، ادب و اخلاق بودند.

سپس حجت الاسلام والمسلمین دکتر انصاری ضمن تشکر از مسولین کنگره، آیت الله مبارکه ای را شخصیتی جامع عنوان نمود و اظهار داشت: شخصیت هایی همچون آیت الله مبارکه ای (ره) می توانند چراغ راه آیندگان باشند.

مدیر کل ارشاد اسلامی استان در پایان سخنان خود با بیان اینکه تکریم و تعظیم مفاخر ارزنده ای همچون آیت الله مبارکه ای کاری بس

اسلامی فر، دبیر کنگره آیت الله مبارکه ای در نشست «افتخار حوزه» در مدرسه علمیه صدر اصفهان:

حوزه علمیه اصفهان و امدار مجاهدتها و تلاشهای علمی و اجتماعی شهید آیت الله مبارکه ای (ره) در یک قرن اخیر است

■ علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) در نشست ، برگزاری نشست «افتخار حوزه» که در مدرسه صدر بازار برگزار شد. بزرگداشت آیت الله مبارکه ای را فرصتی جهت بازخوانی دوران سخت و پرمشقت عالمانی دانست که بازگویی روش و منش آنها می تواند ، چراغ راه آیندگان باشد.

■ این کارشناس فرهنگی با بیان اینکه شخصیت مبارکه ای یک شخصیت ساختار شکن و اعجاب برانگیز در قرن گذشته می باشد ، اظهار داشت:

در میان عالمان دینی یکصد سال قبل ، کمتر ، عالمی را می توان یافت که علی رغم تحصیلات عالی ، تالیفات متعدده و رسیدن به درجه اجتهاد ، بتواند با مسافرت های عدیده به کشورهای مختلف جهان ، دغدغه وحدت و اتحاد امت اسلامی و فرق دینی را داشته باشد.

■ این فعال فرهنگی در این نشست همچنین به بیان اهداف برگزاری کنگره پرداخت و اظهار داشت : مهمترین هدف کنگره ، بررسی نقش عالمان دینی در ترویج ارزشها و معارف دینی در راستای الگو پذیری نسل جوان و نوحاسته انقلاب و کشور می باشد.

■ اسلامی فر با بیان اینکه شایسته است معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان آثار مکتوب نفیس به جا مانده از آیت الله مبارکه ای را بعد از بررسی و تصحیح ، چاپ و در اختیار طلاب و روحانیون قرار دهد ، اظهار : ستاد کنگره بزرگداشت معظم له اقدام به انتشار سه عنوان کتاب از آثار مربوط به ایشان با عنوان «شجره مبارکه» ، گزیده اشعار» ، و «حکایات مبارکه ای» نمود که در زمان برگزاری کنگره رونمایی خواهد شد.

■ دبیر کنگره «فراخوان مقالات علمی پیرامون شخصیت آیت الله مبارکه ای» ، «ساخت مستند جامع زندگی مبارکه ای» ، «ساخت و نصب سردیس آیت الله مبارکه ای در یکی از میادین شهر مبارکه » ، نام گذاری مکانی مناسب در شهر مبارکه به نام معظم له» و نهایتا برگزاری اجلاس اصلی کنگره در شهر مبارکه در ۲۳ آبان ماه سالجاری و همایش بزرگداشت شخصیت معظم له در تخت فولاد شهر اصفهان در ۲۴ آبان ماه سالجاری را از مهمترین برنامه های کنگره بزرگداشت این فقیه عالیقدر ذکر نمود.

■ دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای در پایان سخنانش از مسئولین مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان جهت برپایی نشست فرهنگی افتخار حوزه تشکر و ابراز امیدواری کرد مقالاتی که اساتید دانشگاه و فضایی حوزه به این کنگره ارسال می نمایند، استوانه علمی دانشگاه و حوزه محسوب گردد.

■ پخش مستند زندگی معظم له ، بیان خاطرات حجت الاسلام والمسلمین سادات موسوی (از شاگردان آیت الله مبارکه ای) و همچنین نصب تابلو حجره آیت الله مبارکه ای در یکی از زوایه های مدرسه صدر، از دیگر برنامه های این نشست فرهنگی بود.

اجرای نقش جوانی آیت الله مبارکه ای در مدرسه صدر با هنرمندی یکی از روحانیون

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای (ره) مراحل پایانی فیلمبرداری مستند مراحل زندگی معظم له با اجرایی نقش جوانی آیت الله مبارکه ای (ره) توسط حجت الاسلام سید حمید موسوی به اتمام رسید.

به گفته اسلامی فر دبیر کنگره این سکانس ها در سطح مدرسه و یکی از حجره ها به اجرا درآمد.

طی آئینی از تابلو حجره آیت الله مبارکه ای (ره) در مدرسه علمیه صدر اصفهان رونمایی گردید

مبارکه ای) و همچنین محل سکونت حجت الاسلام مرحوم سید مهدی موسوی نسب (برادر زاده آیت الله مبارکه ای) بوده است که یاد و خاطره آنان را نیز گرامی می داریم.

در پایان این دیدار صمیمی که در محل حجره آیت الله مبارکه برگزار گردید حجت الاسلام شریفی هراتمه از بستگان آیت الله مبارکه ای به ذکر خاطراتی در مورد آیت الله مبارکه ای پرداخت.

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت ابوالمعالی آیت الله سید محمدعلی مبارکه ای (ره) تابلو حجره معظم له که در سال ۱۲۹۱ شمسی (یکصد و هفت سال پیش) در آن سکونت داشته است در زاویه مدرسه صدر بازار اصفهان رونمایی گردید.

در این آئین که آیت الله فقیه ایمانی (یکی از علمای حوزه علمیه اصفهان)، حجت الاسلام جلالی (از مسئولین مرکز مدیریت حوزه) حجت الاسلام ملکبان (از مدیران معاونت پژوهشی حوزه)، حجت الاسلام یزدی نیا (مدرسه علمیه صدر) و آقایان سید شهاب الدین و سید شجاع الدین بدیع زادگان (نوادگان آیت الله مبارکه ای) و همچنین آقای ترحمی (ریاست اوقاف و امور خیریه شهرستان مبارکه) حضور داشتند، دبیر کنگره این حرکت نمادین را نکوداشت یازده سال سکونت شهید آیت الله مبارکه ای طی سالهای ۱۲۹۱ الی ۱۳۰۲ شمسی در این حجره دانست و اظهار داشت به روایت اسناد این حجره نیز محل سکونت مرحوم حجت الاسلام سید خلیل الله موسوی نسب (برادر آیت الله

کتاب خواندنی و جذاب «شجره مبارکه» تألیف آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) همراه با شرح کوتاه زندگی، آثار و تصاویر ایشان به زیور طبع آراسته شد

، ملاقات با امام رمان (عج) در مسیر مکه و نهایتاً مناظره با مفتی وهابی از قسمت های جذاب این کتاب است. این کتاب وزین که همراه با شرح کوتاهی از زندگی، آثار و تصاویر ایشان می باشد با مقدمه اندیشمند فرزانه حجت الاسلام والمسلمین رضا مختاری (ریاست محترم موسسه کتاب شناسی شیعه قم) و حجت الاسلام والمسلمین موسوی (امام جمعه محترم مبارکه) و به کوشش آقای رحیم قاسمی، توسط چاپ زیتون قم در ۳۱۲ صفحه و با بهای ۳۰ هزار تومان منتشر گردید.

«شجره مبارکه» یکی از جذاب ترین و خواندنی ترین کتابهای آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) است که در برگیرنده خاطراتی از تولد، دوران خرد سالی، دوران نوجوانی و جوانی در مبارکه، سفر به شهر اصفهان در سال ۱۲۹۱ شمسی، تحصیل در حوزه علمیه اصفهان و استفاده از محضر حضرات آیات عظام: خاتون آبادی، گزی، درچه ای، مجتهد نجف آبادی دهکردی، ملاقات انقلابی با آخوند کاشی، دوران سخت قحطی اصفهان در سال ۱۲۹۵ شمسی در اصفهان، خاطرات ازدواج، سفر پر مشقت به شهر مقدس قم در سال ۱۳۰۲ شمسی، استفاده از محضر حضرات آیات عظام: حائری یزدی، اصفهانی و نائینی، سفر به تهران و استفاده از محضر آیت الله شهید مدرس، خاطرات منابر پرشور در مساجد حکیم و جامع اصفهان در سال ۱۳۰۵ شمسی، سفر پر مشقت به مشهد مقدس در سال ۱۳۰۵ شمسی، دعوت به منبر در مسجد گوهرشاد و حرم رضوی، صدور حکم کفر مبارکه ای توسط یک عالم مشهدی، سعایت مبارکه ای نزد رضا شاه، حبس جانکاه مبارکه ای در مدرسه ملا جعفر، سخنان وحدت بخش سر قنصل افغانستان در پای منبر مبارکه ای، دریافت دعوت نامه جهت سفر به هند، ایراد منبر در سالن سینمای شهر زاهدان با موضوع اتحاد شیعه و سنی، ورود به هندوستان در سال ۱۳۰۷ شمسی، سخنرانی در شهر لاهور در حضور گاندی، سخنرانی با موضوع اتحاد اسلام «کانفرانس شیعه آل اندیا»، آغاز سفر به حجاز به منظور انجام حج تمتع با کشتی در سال ۱۳۰۷ شمسی، ملاقات با ملک عبدالعزیز حاکم حجاز

به کوشش استاد رسول جعفریان؛

کتاب «مرآت الغیب» در اخبار غیبی و علائم ظهور تألیف آیت الله مبارکه ای (ره) منتشر شد

از علائم ظهور تألیف آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به کوشش رسول جعفریان به همت نشر مورخ با ۲۰۲ صفحه و به بهای ۴۵ هزار تومان منتشر شد.

آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (م ۱۳۲۵ش) از نویسندگان و پژوهشگران صدساله اخیر است که در نوشته های بر جای مانده دینی و تاریخی خود، سعی می کند با رویکردی انتقادی و روشن فکری با مسائل دنیای جدید رو به رو شود.

وی در کتاب مرآت الغیب، ضمن صد باب، بخشی را به اخبار طبی و تطبیق محتوای آنها با بهداشت نوین اختصاص داده و در بخشی دیگر اخبار مربوط به علائم ظهور را منطبق بر برخی از تحولات عصر حاضر تفسیر و تعبیر می کند. هدف او گشودن راه تازه ای برای اثبات درستی دین اسلام، در قالب پیشگویی های علمی است.

برداشت های وی نمونه ای از رویکردهای جاری در دوره پهلوی اول است که ضرورت تغییر و فاصله گرفتن از سنتها را درک کرده و سعی می کند با نشان دادن راه های تازه، ایمان مردم را حفظ کند، وی همزمان که نسبت به بی دینی ها و فسادهای رایج موضع گرفته، آشکارا گرفتار حیرت میان عصر قدیم و جدید است..

«مرآت الغیب» در اخبار غیبی در باب علوم جدید و وقوع برخی

کتاب وزین "گزیده اشعار صفایی" شامل غزلیات، رباعیات، مثنویات و قصاید آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به زیور طبع آراسته شد

شعر، گران‌بهارترین میراث گذشتگان است که اینک به دست ما رسیده است. شعر، پروازی است در فضای لایتناهی که توجه هر انسان وارسته‌ای را به افق‌های دور دست و ارزش‌های والا، جلب می‌کند. در این میان شعری که از فکر و اندیشه یک عالم دینی نشأت گیرد، شعری است که بی هیچ ملاحظه‌ای می‌توان آن را اصیل‌ترین جریان شعر فارسی دانست و عنوان شعر معاصر را بر آن اطلاق کرد. شعری که می‌رود تا فصلی درخشان را در دفتر سراسر افتخار شعر شیعی رقم بزند و نقطه‌ی عطفی در غنای فرهنگی و ارزش‌مداری تاریخ این شعر شکوهمند باشد. همین شعر است که مقام معظم رهبری، در بیان دیدگاه ژرف و دوراندیشانه‌ی خویش درباره‌ی آن چنین می‌فرماید: «شکی نیست که شعر یک ثروت ملی است.»

به جرات می‌توان گفت شعر مبارکه ای، شعر روز است زیرا برخاسته از اندیشه ای پاک و توأم با شجاعت و شناخت دردها و ناملایمات زمان سروده شده است آنجا که در مصاف با تهاجم فرهنگی پهلوی دوم عقیده خود را در قالب شعر چنین ابراز می‌دارد:

اگرچه مردم دون را عقیده این باشد که شاه داده ترقی، به اهل هر کاری ولیک روح "صفایی" عقیده این دارد که این رویه رسد، عاقبت به ناچاری یا آنجا که مبارکه ای سبب جهانگردی خویش را رشد فکری و معنوی، و یافتن پیری مراد و همدلی عاقل که دستگیر او باشد، ذکر می‌کند:

از هذنتابه روم «صفایی» سفر نمود آخر نجست یار وفادار عاقلی یا جایی دیگر می‌گوید:

هر آن کس بود طالب عز و جاه سفر بایدش همچنان سیر ماه و چند بیت بعد حسن تعلیل آن را می‌آورد:

اگر مه به یک جا مقرر بدی به دیده یکی کوچک اختر بدی تو هم گر بمانی به جایی زیاد دگر قدر و قیمت برایت مباد

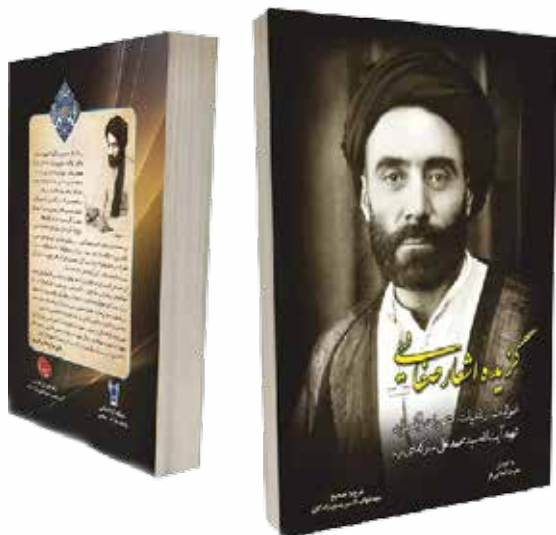
یا:

به همت به سی سال بستم کمر پی علم و دانش نمودم سفر به یمن خداوند پروردگار ز چین تا به لندن شدم رهسپار.

ز انفاس مردان اهل طریق که بودند با من در این ره رفیق
خداوند از آن‌ها به من بهره داد به گنج حقایق مرا کرد شاد
یا:
مرا جز دو مطلب نید در نظر به دل عشق و در سر هوای سفر
و در جایی دیگر:

سفر کن به دنیا که اندر جهان نیاید تو را در وطن بس زیان
تو را قدر و قیمت نگردد فزون از این آب و گل تا نگردی برون
"گزیده اشعار صفایی" حاوی اشعار نغز و ناصحانه دیوان اشعار و چند کتاب دیگر آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) می‌باشد که در طول عمر با برکت خود انشاد نموده اند.

این کتاب وزین با شرح و تصحیح اندیشمند فرزانه جناب آقای سید شهاب الدین بدیع زادگان (نواده مکرم آیت الله مبارکه ای) و با مقدمه آقای علیرضا اسلامی فر (دبیر کنگره بزرگداشت معظم له) و با همکاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه - مجلسی، توسط نشر دارخوین در ۱۸۵ صفحه و با بهای ۳۵۰۰۰ تومان منتشر گردید.

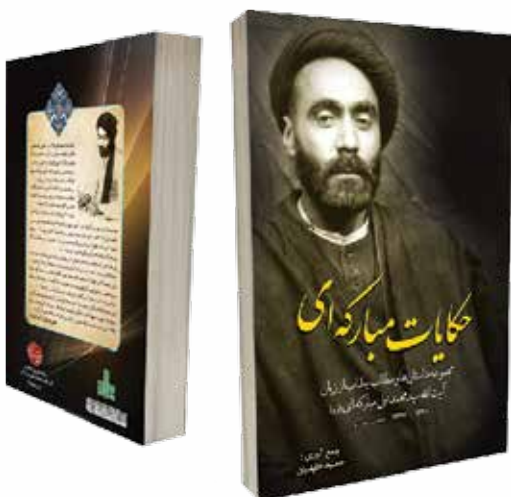

کتاب وزین "حکایات مبارکه ای" شامل داستان‌ها و مطالب جذاب از زبان آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) به زیور طبع آراسته شد

همزمان با برگزاری کنگره بزرگداشت عالم اندیشمند شیعه، ابوالمعالی آیت الله حاج سید محمد علی مبارکه ای (ره)، کتاب "حکایات مبارکه ای" شامل مجموعه داستانها و مطالب جذاب از زبان آیت الله مبارکه ای به کوشش آقای حمید خلیلیان توسط سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان در ۱۴۵ صفحه منتشر شد.

این کتاب که با مقدمه دبیر کنگره بزرگداشت و با مروری کوتاه بر زندگی سراسر مجاهده آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) آغاز می‌شود، شامل حکایاتی درس آموز در خصوص عالمان و دانشوران یکصدساله اخیر اصفهان و دیگر مطالب جذاب و خواندنی از زبان و قلم آیت الله حاج سید محمد علی مبارکه ای (ره) است.

این کتاب که با پیگیری های مهندس معرک نژاد «مدیریت محترم مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان» و مهندس نصیر ملت «ریاست محترم کمسیون اقتصادی و گردشگری شورای اسلامی شهر اصفهان» به زیور طبع

طراحی و ساخت سردیس آیت الله مبارکه ای (ره) توسط یکی از هنرمندان مبارکه ای

بر اساس مصوبه شورای اسلامی شهر مبارکه ای این سردیس قرار است با حضور فرزندان آیت الله مبارکه ای (ره) و مسولین شهر همزمان در روز برگزاری کنگره بزرگداشت در میدانی که قرار است به نام شهید آیت الله مبارکه ای (ره) نام گذاری گردد، نصب شود. به گفته دبیر کنگره بزرگداشت، هزینه این سردیس با پی گیری نماینده محترم شهرستان از اعتبارات شرکت فولاد مبارکه تامین گردید.

ستاد کنگره پاسداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای به پاس خدمات صادقانه معظم له جهان اسلام و تالیف کتب سودمند در زمینه های مختلف، اقدام به ساخت سردیس این عالم بزرگ و مجاهد نستوه نمود. به گفته اسلامی فره این سردیس پس از ۴۰ روز در کارگاه مجسمه سازی هنرمند مبارکه ای، کیومرث سعیدی در ابعاد ۱۲۰ در ۷۰ سانتی متر از جنس فایبر گلاس ساخته شده است.

انجام مصاحبه توسط صدا و سیما با فرزندان و بستگان آیت الله مبارکه ای (ره) در مقبره معظم له

در مستند جامع آیت الله مبارکه ای همزمان با ایام برگزاری کنگره بزرگداشت ایشان در آبان ماه سالجای در سیمای مرکز اصفهان پخش خواهد شد. در ادامه مصاحبه با بستگان ایشان که در باغ طوبی تخت فولاد برگزار گردید مهندس معرک نژاد مدیر مجموعه تخت فولاد از آیت الله مبارکه ای به عنوان عالم زمان شناس اصفهان و جهان شیعه مام برد نام برد و اظهار داشت: مجموعه تخت فولاد جهت برپایی کنگره بزرگداشت این شخصیت بزرگ آمادگی لازم را دارد در این دیدار همچنین سرکار خانم عزت السادات صفایی فرزند کوچکتر آیت الله مبارکه ای (ره) از برگزار کنندگان کنگره بویژه مدیریت مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان تقدیر و تشکر نمود

در آستانه برگزاری کنگره بزرگداشت عالم جلیل القدر آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) مراحل تصویر برداری و انجام مصاحبه با فرزندان مکرم ایشان در جوار تربت پاک این فقیه نام آور شیعه برگزار گردید در این برنامه که با همکاری مجموعه فرهنگی مذهبی تخت فولاد اصفهان برگزار گردید دکتر سید کمال الدین صفایی و خانمها فخرالسادات و عزت السادات صفایی فرزندان مکرم آیت الله مبارکه ای در فضائی معنوی به تبیین شخصیت آیت الله مبارکه ای و خاطرات بجا مانده از آن دوران پرداختند، در ابتدای این برنامه اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای برگزاری این محفل معنوی در کنار تربت این عالم عامل را یک فرصت استثنایی ذکر و خاطر نشان کرد که مجموعه مصاحبه های صورت گرفته

مدیر کل صدا سیمای مرکز اصفهان در دیدار دبیر کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) با ایشان از پخش مستند جامع معظم له همزمان با ایام برگزاری کنگره خبر داد

در این دیدار اسلامی فرید دبیر کنگره بزرگداشت ضمن معرفی اجمالی شخصیت عالم زمان شناس، آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) خواستار تعامل گسترده صدا و سیمای مرکز اصفهان با کنگره بزرگداشت معظم له گردد. در ادامه دکتر عبدالحسینی مدیر کل صدا و سیمای مرکز اصفهان ضمن تجلیل از شخصیت جهانی آیت الله مبارکه ای و از اقدامات صورت گرفته در کنگره بزرگداشت تشکر و اظهار داشت: مستند جامع آیت الله مبارکه ای (ره) همزمان با ایام برگزاری کنگره در دهه سوم آبانماه سال جاری پخش خواهد شد. همچنین مقرر گردید اکیپ هایی از طرف آن مرکز در روزهای ۲۳ و ۲۴ آبانماه سال جاری با حضور در شهرهای مبارکه و اصفهان نسبت به پوشش قسمتهایی از اجلاس کنگره و آئین نکوشت اقدام و در فرصت های مناسب پخش نمایند.

مشارکت شهرداری و شورای اسلامی شهر اصفهان در کنگره بزرگداشت در شهر اصفهان

دکتر عیدی معاون شهردار و رئیس سازمان فرهنگی اجتماعی شهرداری اصفهان و مهندس نصیر ملت رئیس کمیسیون اقتصادی، حقوقی و گردشگری شورای اسلامی شهر اصفهان در دیدار با دبیر کنگره بزرگداشت علامه مبارکه ای (ره) با ایشان از آمادگی مدیریت شهری اصفهان جهت چاپ یک عنوان کتاب و برگزاری مراسم دومین روز کنگره بزرگداشت آیت الله مبارکه ای (ره) در مجموعه تخت فولاد اصفهان خبر دادند. در این دیدار علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت علامه مبارکه ای (ره) گزارشی از اهداف و برنامه های کنگره استانی را ارائه نمود. در ادامه دکتر عیدی معاون شهردار و ریاست کمیسیون فرهنگی اجتماعی شهرداری اصفهان و مهندس نصیر ملت عضو شورای اسلامی شهر اصفهان، آمادگی مدیریت شهری اصفهان را در خصوص برپایی اجلاس پایانی کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای که در آبان ماه سال جاری در تخت فولاد اصفهان برگزار می شود را اعلام داشتند.

علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره آیت الله مبارکه ای (ره) در نماز جمعه شهر دیزچه :

مبارکه ای درس آموز مکتب استادش شهید سید حسن مدرس (ره) بود

در آستانه برگزاری کنگره آیت الله مبارکه ای (ره)، اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت معظم له طی سخنانی در نماز جمعه شهر دیزچه به تشریح ابعاد شخصیتی عالم اندیشمند شیعه آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) پرداخت. اسلامی فر در بخشی از سخنان خود با اشاره به درجات علمی و اجتهادی آیت الله مبارکه ای، ایشان را درس آموز مکتب شهید سید حسن مدرس خواند.

ایشان در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به سفرهای آیت الله مبارکه به سایر نقاط جهان اظهار داشت: مبارکه ای در این سفرها در راستای تقریب مذاهب اسلامی، اتحاد اسلامی را تنها شعار راه نجات امت اسلام در مقابل استعمار دانست.

اسلامی فر در پایان گفت: برگزاری کنگره بزرگداشت علامه مبارکه ای (ره) یکی از تصمیمات مهم شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه می باشد که انشالله جهت دیگر مفاخر نیز برنامه ریزی خواهد شد.

در نشست خبری ویژه کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای (ره) مطرح شد:

گوهر شب چراغی که باید او را از نو شناخت!

بود و تالیف حدود ۵۰ جلد کتاب از مهمترین فعالیت های فرهنگی و اجتماعی اوست. دکتر گلناری ریاست دانشگاه آزاد اسلامی و دبیر علمی کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای نیز با بیان اینکه حدود ۵۰ مقاله به دبیرخانه این همایش ارسال شده، اظهار داشت: از مقالات برتر بعد از انجام مرحله داوری، تجلیل به عمل خواهد آمد.

دبیر علمی کنگره با بیان اینکه شخصیت این عالم فرهیخته و بزرگوار برای مردم، مهجور و ناشناخته مانده است افزود: برگزاری این همایش فرصت مناسبی برای معرفی این شخصیت است و باید اقدامی در شان این عالم و فقیه برجسته انجام شود.

وی توضیح داد: منبرها و خطابه های آن مرحوم در مسجد سید و مسجد حکیم در آن زمان بسیار فاخر و زیان زد زمانه بوده، آن مرحوم چند سال بعد سفرهای خارجی خود را از سیستان ایران به سمت هند آغاز کرده و سپس از طریق سفر دریایی به سفر حج رفته و تبلیغ بین المللی خود را برای ترویج اسلام آغاز می کند.

دبیر علمی کنگره مرحوم آیت الله مبارکه ای در پایان اظهار داشت: روش کاری مبارکه ای در سفرهای خارجی، برگزاری جلسات علمی با تبیین دیدگاه مبانی شیعه و کاهش اختلافات در جهان اسلام بوده است.

علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره بزرگداشت آیت الله سید محمد علی مبارکه ای نیز ضمن ارائه گزارشی از برنامه های اجرا شده و در دست اقدام، اظهار داشت: هزینه های برگزاری این کنگره بصورت تعاملی با دستگاه های مختلف صورت گرفته است.

علیرضا اسلامی فر ادامه داد: همزمان با برگزاری این همایش از شش جلد از کتب و آثار این مصلح و متفکر جهان اسلام با عناوین «شجره مبارکه، حکایات مبارکه ای، مرأت الغیب، اسلام خالص، گزیده اشعار صفایی و گزیده دانشوران و رجال اصفهان» رونمایی خواهد شد.

اسلامی فر افزود: در برگزاری این همایش، مجموعه تاریخی فرهنگی و مذهبی تخت فولاد، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، شهرداری، فرمانداری، دفتر امام جمعه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مبارکه و مجلسی، فولاد مبارکه، مرکز مدیریت حوزه علمیه اصفهان و صدا و سیما اصفهان همکاری دارند.

نشست خبری اصحاب رسانه استان و شهرستان ویژه کنگره بزرگداشت مصلح متفکر جهان اسلام آیت الله سید محمد علی مبارکه ای با حضور حجت الاسلام موسوی امام جمعه شهرستان، مهندس عصارزادگان فرماندار، مهندس سعیدی نماینده مجلس، دکتر گلناری مسئول کمیته علمی کنگره و علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره برگزار شد.

امام جمعه شهرستان مبارکه در این نشست اظهار نمود: فقها و علما، تاثیر گذارترین افراد جامعه هستند و باید نام و یادشان در جامعه زنده باشد.

وی هدف از برگزاری این کنگره را آشنایی بیشتر اقشار مردم به خصوص نسل جوان با شخصیت علمی و فقهی این عالم بزرگوار که به حق یکی از استوانه های بزرگ شیعی در زمان خود بود، عنوان کرد.

حجت الاسلام موسوی با بیان اینکه این کنگره باید در شان این مرد بزرگ و عالم برجسته برگزار شود، خاطر نشان کرد: تا کنون کار شایسته و بایسته ای در رابطه با معرفی این شخصیت بزرگ جهان اسلام انجام نشده و برای همشهری های خودش هم ناشناخته است.

در این نشست خبری مهندس سعیدی نماینده مردم شهرستان مبارکه در مجلس شورای اسلامی نیز آیت الله مبارکه ای را به عنوان نمادی از بزرگان و مشاهیر این شهرستان معرفی کرد و اظهار داشت: استان اصفهان و شهرستان مبارکه مهد حضور نخبگان و مفاخر بزرگی است که نقش تاثیر گذاری در معرفی و گسترش مذهب تشیع داشته اند.

وی ابراز امیدواری کرد که اینگونه کنگره ها برای معرفی مفاخر و بزرگان استان و شهرستان، بصورت سالانه استمرار داشته باشد.

در این نشست همچنین مهندس عصارزادگان فرماندار مبارکه با تجلیل از شخصیت علمی و جهانی آیت الله مبارکه ای اظهار داشت: مبارکه ای از سرمایه های دینی و فرهنگی کشور بود و این همایش با هدف معرفی این عالم برجسته و الگوسازی جهت نسل جوان برگزار می شود.

فرماندار شهرستان در قسمت دیگری از سخنان خود افزود: این مبارز و متفکر بزرگ شیعی در بسیاری از علوم زمان خود از جمله تفسیر، حدیث، فقه و اصول صاحب نظر

آثار منتشره

سناد کنگره بزرگداشت

آیت الله محمد محمد باقر گلپایگانی

آبان ماه ۱۳۹۸

گزیده دانشوران مجموعه کتاب شناسی شیعه - قم

تفسیر مبارکه مجموعه کتاب شناسی شیعه - قم

مکاتبات مبارکه آیت الله محمد باقر گلپایگانی، شناسی، نعت فولاد

گزیده اشعار صفایی اندلسگاه گزیده اشعار و سخنواره - شناسی

قرآت الغیب / التفسیرات طوسی - قم - انتشار سورج

اسلام خالص / التفسیرات طوسی - قم - انتشار سورج